

Uusi jalostuksen tavoiteohjelma

2023-2027

Kooikerhondje

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 6.3.2022

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 2.4.2022

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 12.10.2022

Sisällys

1. Yhteenveto	3
2. Rodun tausta	4
3. Järjestöorganisaatio ja sen historia	7
4. Rodun nykytilanne	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	9
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	22
4.3. Terveys ja lisääntyminen	34
4.4. Ulkomuoto	59
5. Yhteenveto aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta	63
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	63
6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus	72
6.1 Jalostuksen tavoitteet	72
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	77
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	82
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	84
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	87
7. Lähteet	89
8. Liitteet	89

1. Yhteenveto

Tämä dokumentti liitteineen muodostaa Suomen Spanieliliiton alaisuudessa toimivan rotua harrastavan yhdistyksen, Suomen Kooikerhondje ry:n, jalostuksen tavoiteohjelman alkuperältään hollantilaiselle kooikerhondje -rodulle. Tavoiteohjelman tarkoituksena on koota yhteen oleellinen tieto Suomessa rekisteröidyistä kooikerhondjeista, niiden taustoista ja rodun nykytilasta sekä rodun jalostuksessa tarvittavista taustatekijöistä. Ohjelman avulla voidaan rodun kehitystä ohjata määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Edelliset jalostuksen viisivuotiset tavoiteohjelmat on hyväksytty vuosina 2002, 2007, 2011 ja 2017. Niiden tavoin käsillä oleva uusi ohjelma vuosille 2023-2027 pohjaa alkuperämaan rotuyhdistyksen jalostusohjeisiin rodun terveyden, luonteen ja ulkomuodon osalta.

Kooikerhondje on peräisin Hollannista, jossa ensimmäinen rodun edustajista kirjattiin rekisteriin toisen maailmansodan jälkeen. Siitä alkaen alkuperämaan rotujärjestö on ylläpitänyt kirjaa (Clubregister) kaikista rodun edustajista ympäri maailmaa. FCI:n hyväksynnän rotu sai vasta vuonna 1990 ja pian sen jälkeen Suomeen tuotiin ensimmäinen yksilö. Kooikerhondjien määrä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2015 niitä rekisteröitiin Suomessa 105 koiraa. Tämä on paljon suhteessa siihen, että alkuperämaassa rekisteröidään vuosittain noin 300-400 pentua.

Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että tämän päivän kooikerhondjien taustalla vaikuttaa yhteensä vain reilut kymmenen kantakoiraa. Menneinä vuosikymmeninä erityisesti jalostusurosten tiukka valinta on kaventanut geenipohjaa ja aiheuttanut pullonkauloja populaatioon.

Nykyisin yhdistelmien sukusiitosasteet on mahdollista pitää pieninä, mutta rodun taustalla oleva geenipohja on väistämättä kapea. Jalostusvalintoja tehtäessä on yksittäisten koirien jälkeläisten määrä siksi tärkeää pitää maltillisena ja käyttää jalostukseen sopivia yksilöitä mahdollisimman laajasti. Näin pyritään välttämään satunnaisesti tavattujen ongelmien yleistyminen.

Kooikerhondje ei kuulu PEVISAan, mutta sairauksien osalta sen jalostusohjeissa edellytetään, että kaikkien jalostukseen käytettävien koirien silmät, polvet ja lonkat tutkitaan. Lisäksi jalostuksessa kiinnitetään huomiota rodussa esiintyneisiin sairauksiin: autoimmuunisairauksiin, epilepsiaan, kooikerhalvaukseen (ENM), von Willebrandin tautiin sekä häntämutkiin. Perusedellytys on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen.

Kooikerhondje on eloisa ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja kestävä, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, rento ja ystävällinen. Luonneongelmat eivät ole yleisiä, mutta niitäkin esiintyy. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa tulee kiinnittää huomiota koirien luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Ulkomuodollisesti Suomen kooikerhondjeissa on erittäin korkeatasoisia yksilöitä, mutta myös tyyppin vaihtelu on suurta. Tavoitteena on säilyttää kooikerhondje tyyppiltään laadukkaana ja rotumääritelmän mukaisena. Jalostustavoitteissa ulkomuoto ei kuitenkaan ohita terveys- ja luonnekysymyksiä.

Rodun vahvuuksina nähdään sen monipuolisuus harrastus- ja seurakoirana, populaation tasainen kasvu, aktiivinen rotua harrastava yhdistys sekä kasvattajien sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin. Heikkouksia puolestaan ovat pienessä populaatiossa herkästi yleistyvät terveysongelmat, luonneongelmat ja uusien kasvattajien kokemattomuus. Näistä lähtökohdista yhteistyö kasvattajien, harrastajien ja yhdistysten välillä on ensiarvoisen tärkeää niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolellakin.

2. Rodun tausta

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Pienen hollantilaisen lintukoiran varhaishistoriasta kertovat lähes 60 maalausta 1400-1800 – luvuilta. Erityisesti 1600-luvun taiteilijat ovat kuvanneet töissään pieniä koiria, jotka ovat olleet mukana kaikissa eri elämäntilanteissa. Pienen kokonsa vuoksi niitä on ollut helppo kuljettaa mukana hevoskärryissä tai jopa ratsailla isännän sylissä satulassa metsästysretkillä. Historiankirjoihin kooikerhondje on päässyt pelastaessaan isäntänsä prinssi Wilhelm Oranialaisen (1533-1584) hengen. Vihollisen tunkeutuessa yöllä sisään koira herätti haukunnallaan prinssin, joka ehti paeta ennen kuin viholliset pääsivät hänen makuuhuoneeseensa. Pienet punavalkoiset koirat ehtivät jo lähes kadota Hollannista, kunnes paronitar van Hardenbroek van Ammerstol kiinnostui maalauksissa esiintyneistä koirista ja ryhtyi työhön löytääkseen kooikerhondje-rodun edustajia.

Toisen maailmansodan aikaan paronitar aloitti tutkimukset koirien löytämiseksi. Hän selitti kulkukauppiaille, millainen kooikerhondjen pitäisi olla sekä ulkonäöltään että väritykseltään. Kulkukauppias sai tehtäväkseen etsiä matkansa varrelta paronittaren kuvaileman kaltaisia koiria.

1930-luvun lopulla kauppiaan onnistui löytää Frieslandin alueelta Pohjois-Hollannista Tommie-niminen narttu, jolla oli musta kirsu ja tummat oranssin-punaiset läiskät valkoisella pohjalla. Tästä koirasta on tullut koko nykyisen rodun kantaemo. Myöhemmin onnistuttiin löytämään samalta alueelta kaksi urosta, Bobbie ja Bennie. Bobbie tunnettiin intohimoisena ja erinomaisena rottien tappajana. Väriltään se oli valkoinen oranssein laikuin ja sen kirsu oli musta. Bennien kirsu oli ruskea ja turkin väri oli valkoinen vaalean oranssein läiskin. Näistä yksilöistä sekä noin kymmenestä myöhemmin rotuun otetusta, taustaltaan tuntemattomasta koirasta, joista osa oli sorsakoiria, on nykypäivänä tunnettu kooikerhondje-rotu saanut geeninsä.

1940-luvun alkupuolelta asti Hollannissa on pidetty kooikerhondjeista rotukirjaa, joka sisältää pentueittain tiedot jokaisesta syntyneestä koirasta erityishuomioineen ulkonäöstä, luonteesta, sairauksista ja terveystutkimustuloksista. Rekisteriin on kirjattu myös koirat, jotka toimivat alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan kooihondeina sekä tiedossa olevat kuolinsyyt. 11.2.1967 rodun harrastajat perustivat yhdistyksen Het Nederlandse Kooikerhondje. Hollannin kennelliitto, Raad van Beheer, hyväksyi kooikerhondjen rotumääritelmän väliaikaisesti vuonna 1966 ja muutaman vuoden kuluttua 15.5.1971 rotu tunnustettiin Hollannissa virallisesti. FCI:n alaisuuteen rotu hyväksyttiin vasta 31.1.1990. Viimeisin rotumääritelmä uudistus on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010.

Kooikerhondjen tehtävänä on ollut ja on osin vieläkin villisorsien houkuttelu veteen sijoitettuihin häkkiansoihin. Järvien ja lampien ympärille on sijoitettu ansahäkkejä, joiden lähistölle metsästäjät piiloutuivat. Rannat on suojattu risuista ja ruo'oista rakennetuilla aidoilla, jotta metsästäjät voivat liikkua alueella sorsilta salaa. Lammesta ja järvestä johtaa kapea kanava, joka päättyy verkkohäkkiin. Ansojen läheisyyteen siroteltu ruoka ja kesyjen sorsien (ankkojen) olemassaolo houkuttelee villisorsia paikalle. Pieni punavalkoinen muistuttaa sorsien luontaista vihollista kettua, jolloin sorsat seuraavat tarkkaavaisena koiraa, eivätkä havaitse metsästäjän läsnäoloa. Kooikerhondjen tehtävänä on metsästäjän ohjauksessa kiinnittää sorsien huomio itseensä ja liikkua rauhallisesti häkkiansan sermien välissä siten, että se välillä katoaa sorsien näkyvistä. Työskennellessään koira ei jahtaa tai paimenna sorsia. Hollantilaisten mukaan nimenomaan koiran alati heiluva häntä toimii houkuttimena. Sorsat seuraavat koiraa syvemmälle kanavaan, koska ne eivät halua päästää "kettua" yllättämään itseään. Kun sorsat on houkuteltu riittävän pitkälle, metsästäjä säikäyttää sorsat syvemmälle verkkoonsaan.

Metsästystapa ei edellytä lintujen surmaamista, vaan nuoret ja harvinaiset yksilöt päästetään takaisin vapauteen, toisinaan rengastettuina. Kooikerhondje toimiikin ”houkutuslintuna” myös luonnonsuojelualueella, joissa metsästys on kielletty. Perinteisiä häkkiansoja on käytössä 120 eri puolilla Hollantia, eniten Frieslandin ja Gelderlandin alueella. Tällaisen häkkiansan nimi on hollanniksi eendenkooi, eend on ankka tai sorsa ja kooi on häkki. Kooiker tai kooibaas on eendekooiin haltija tai omistaja. Hond on koira, hondje on pieni koira. Kooihond on siis vanha nimitys koiralle, joka houkuttelee sorsan menemään häkkiin. Myös englanninkielinen verbi decoy, houkutella, on samaa alkuperää.

Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut maatiloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päinvastaisia luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä, kovuutta ja toiminnan itsenäisyyttä, kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Metsästystarkoitusten lisäksi kooikerhondje on kautta historiansa ollut seurakoira, joka öisinkin on nukkunut omistajansa vuoteessa lämmittäen ja vartioiden häntä.

Aktiivisuutensa vuoksi kooikerhondje sopii seura- ja harrastuskoiraksi aktiiviselle, ulkoilusta pitävälle perheelle. Koira rakastaa pitkiä kävelylenkkejä varsinkin, jos se saa rauhassa tutkia luonnon tuoksua. Kooikerhondje on vahvasti ”nenäkoira”, jolle pennusta asti erilaiset hajut ja niiden seuraaminen on tärkeää. Suomessa joitakin kooikerhondjeja on ollut käytännön töissä kolareissa haavoittuneiden hirvieläinten jäljestyksessä. Kooikerhondje on nopea ja ketterä ja helposti oppiva koira, joten se sopii niin raunioradalle, jäljestykseen kuin toko- ja agilityharrastukseen. Rotu on saavuttanut kansainvälistä menestystä agilityssä, minkä vuoksi se on maailmalla erityisesti agilityharrastajien suosiossa.

Kooikerhondje muistuttaa ulkonäöltään spanielia tai pientä setteriä. Hollantilaiskasvattajien mukaan rotu on ns. ”spioen” ja se on lähempänä setteriä kuin perinteistä spanielia. Vaikka kooikerhondje ei ole noutaja, eivätkä sen alkuperäiset käyttötarkoitukset edellytä spanielimaisen pehmeää suun otetta riistaan, noutavat useimmat kooikerhondjet mielellään mitä tahansa kepeistä ja palloista sorsiin ja kanalintuihin. Monet kooikerhondjet myös uivat mielellään.

Aikaisemmin roturisteytettyjä houkuttelukoiria käytettiin kooikerhondjen jalostukseen, jotta saataisiin vanhaa tyyppiä takaisin. Näitä rotuja olivat keeshond, bretoni, cavalier, beagle, shetlanninlammaskoira ja walesinspringeri. Rotuna kooikerhondje on pääpiirteittäin säilynyt alkuperäisessä muodossaan.

Eri linjat

Kooikerhondje ei ole missään maassa jakautunut erillisiin näyttö- ja käyttölinjoihin. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että rodunomaista käyttökoetta ei ole olemassa. Houkutuskäyttö ei myöskään ole kovin yleistä: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä yli tuhannesta pentueesta vain seitsemään on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Tieto ei ole missään määrin täsmällinen, mutta kertoo suuntaa-antavasti siitä, että luonteen jalostaminen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen mahdollisimman hyvin sopivaksi on ollut vähemmän tärkeää. Rotumääritelmä kuitenkin kuvaa kooikerhondjen olevan todellinen metsästyskoira, joka on valpas ja eloisa ja jolla on intohimo työskennellä iloisesti. Koira on vilkas ja ketterä, itsevarma ja riittävän sitkeä, hyväluontoinen, mutta ei äänekäs. Rotua kuvataan myös uskolliseksi ja ystävälliseksi.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomen ensimmäinen kooikerhondje tuotiin maahan Hollannista joulukuussa 1991 ja koira rekisteröitiin Suomen Kennelliiton rekisteriin vuonna 1993. Ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1994. Maassamme on vuoden 2021 loppuun mennessä rekisteröity 1778 kooikerhondjea. Näistä tuontikoiria on 128 kappaletta, joista Hollannista on 51, Ruotsista 28, Virosta 18, Tanskasta 7, Norjasta 5, Venäjältä 4, Puolasta kolme, sekä Sveitsistä, Sloveniasta, Saksasta että Belgiasta kaksi, ja yksittäiset koirat Tsekeistä, Unkarista, Iso-Britanniasta ja Itävallasta. Suomessa on kaikkiaan vuoden 2021 loppuun mennessä syntynyt 360 pentuetta.

Rekisteröinneissä näkyy suurempia ja pienempiä pentuvuosia, mutta kaiken kaikkiaan rekisteröinnit ovat olleet hienoisessa kasvussa ja nykyisin vuosittain rekisteröidään noin sata yksilöä (kuva 1).

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Suomessa kooikerhondjen rotujärjestö on Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbund. Rotuharrastajien oma yhdistys Suomen Kooikerhondje ry perustettiin 16.10.1999 ja se hyväksyttiin rotua harrastavaksi yhdistykseksi helmikuussa 2008. Jäsenmäärä vuoden 2008 lopussa oli 191 jäsentä, 2010 lopussa 242 ja 2015 lopussa 259. Määrässä ei ole eritelty varsinaisia, nuoriso- ja perhejäseniä.

Kasvatusta valvoo Suomen Kooikerhondje ry Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbundin ohjauksella. Suomen Kooikerhondje ry:n vuosikokouksen joka toinen vuosi nimittämä jalostustoimikunnan puheenjohtaja kokoaa jalostustoimikunnan. Jalostustoimikuntaa neuvoo ja avustaa Spanieliliiton nimittämä jalostusyhdyshenkilö. Jalostustoimikunta on toiminnassaan ehdottoman puolueeton ja noudattaa Suomen Kennelliiton yleisiä toimintaperiaatteita.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Suomen Kooikerhondje ry:n jäsenmäärä oli 31.12.2021 329, joista vuosijäseniä 304, nuorisojäseniä 9 ja perheenjäseniä 16. Jäsenmäärä on vuosien saatossa kasvanut muutamilla kymmenillä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunnan tarkoituksena on edistää kooikerhondjien jalostusta ja kasvatusta. Tarkoitustaan toteuttaakseen jalostustoimikunta mm. neuvoo ja opastaa rodun kasvattajia ja koiranomistajia, järjestää rotukohtaisia neuvotteluita, kerää, tilastoi ja julkaisee rotutietoa, järjestää kyselytutkimuksia ja joukkotutkimustilaisuuksia, vastaa Clubrekisterin Suomen osion ja jalostuksen tavoiteohjelman päivittämisestä, pitää yhteyttä ulkomaisten kooikerhondjeyhdistysten jalostustoimikuntiin, ylläpitää yhdistyksen nettisivuilla jalostusuroslistaa, jolle pääsevät urokset täyttävät rodun jalostuskriteerit sekä julkaisee jalostusaiheisia, perinnöllisten vikojen ja sairauksien ehkäisyä ja luonneasioita käsitteleviä artikkeleita.

Jalostustoimikunnalle osoitetut jalostuskyselyt ovat tärkeä osa kooikerhondjien jalostusohjeista viestimistä. Jalostuskyselyn tekemällä kasvattaja voi varmistua siitä, että yhdistelmä täyttää rodun jalostusohjeiden vaatimukset. Samalla kasvattaja saa tietoa sairausriskeistä, jotka uroksen ja nartun suvuissa ilmenevät. Jalostusneuvontaa annetaan myös kasvattajille ja uroksen omistajille, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä.

4. Rodun nykytilanne

Hollannin rotuyhdistyksen ylläpitämän Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että lukuisista 1940-60-luvuilla tehdyistä rotuunotoista huolimatta tähän päivään asti geeninsä saaneita taustaltaan tuntemattomia kantakoiria on ollut vain reilu kymmenen. Lisäksi rodun jalostuksessa on jo varhaisessa vaiheessa ollut pullonkaula vuonna 1954 syntyneiden veljeksien Niels, Nico ja Nestor

matadorikäytön vuoksi. Kooikerhondjen perinnöllinen monimuotoisuus on siis lähtökohdiltankin suppea ja yksittäisten koirien liikakäyttö on vaarassa kaventaa sitä edelleen.

Ihannetilanteessa jalostuksesta ei suljeta pois enempää kuin 50 % pentueista tai enempää kuin se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista. Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.

Ihannepopulaatiossa kooikerhondjeilla jalostukseen tulisi käyttää lähes puolet rodun koirista. Yksittäinen kooikerhondje ei saisi elinikäänään olla vanhempana useammalle kuin 7-11 koiralle, ja toisen polven jälkeläisiä kooikerhondjella saisi olla 15-22 kappaletta. Luvut on laskettu jaksolla 2018-2021 rekisteröidyn 358 koiran mukaan. Kun pentueiden keskimääräinen koko on 4,57 pentua, tarkoittaa tämä, että ihannepopulaatiossa kaikkia keskimääräistä parempia koiria käytettäisiin jalostukseen yksi tai kaksi kertaa. Kooikerhondje ei ole jakautunut eri jalostuslinjoihin.

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>)

Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyyligeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella. Yksilö perii yhden haplotyyppin isältään ja toisen emältään, joten jokaisella yksilöllä on kaksi DLA-haplotyyppiä. Homotsygotia DLA-haplotyypeissä (eli yksilö perii saman haplotyyppin molemmilta vanhemmiltaan) saattaa heikentää yksilön immuunipuolustusta. Niukka DLA-monimuotoisuus saattaa altistaa koirarodun erilaisille autoimmuunisairauksille.

Vuosina 2011-2013 tehdyssä DLA-kartoituksessa rodulta löytyi kahdeksan haplotyyppiä. Kooikerhondjeilla ei ole tunnistettu riskihaplotyyppijä, mikä tarkoittaa sitä, että yhtäkään haplotyyppiä ei ole yhdistetty rodun sairauksiin. Haplotyyppi Kooi1 oli hyvin yleinen Suomen populaatiossa: yli 65 % kartoitukseen osallistuneista kooikerhondjeista edusti tätä tyyppiä joko molempien tai toisen haplotyyppinsä osalta. Tästä tyyplistä löytyi myös useita homotsygootteja yksilöitä. Haplotyyppit Kooi2, Kooi3 ja Kooi6 olivat myös yleisiä rodussa. Lisäksi haplotyyppijä Kooi4 ja Kooi8 tavattiin koirilta, jotka eivät olleet aivan lähisukulaisia. Sen sijaan erityisesti Kooi7, mutta jossain määrin myös Kooi5:n asema oli huolestuttava, koska niitä löytyi vain yksittäisten linjojen vanhemmilta ja niiden jälkeläisiltä. Koirakohtaiset tulokset on julkaistu yhdistyksen internetsivuilta www.kooikerhondje.fi.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 1. Vuositilasto - rekisteröinnit (Lähde: Koiranet 1.2.22)

Vuositilasto - rekisteröinnit											
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011

Pennut (kotimaiset)	63	109	92	94	89	92	97	55	94	54	85
Tuonnit	3	5	3	6	6	3	8	10	4	8	4
Rekisteröinnit yht.	66	114	95	100	95	95	105	65	98	62	89
Pentueet	13	22	19	22	20	19	17	15	21	14	18
Pentuekoko	4,8	5,0	4,8	4,3	4,4	4,8	5,7	3,7	4,5	3,9	4,7
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	11	16	15	18	18	17	16	12	18	11	14
- kotimaiset	8	11	14	18	13	14	10	9	10	4	7
- tuonnit	2	4			2	2	5	3	6	7	6
- ulkomaiset	1	1	1	0	3	1	1	0	2	0	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 6 kk	3 v 9 kk	4 v 1 kk	3 v 10 kk	4 v 8 kk	4 v	4 v 4 kk	3 v 4 kk	4 v 2 kk	4 v 7 kk	4 v 2 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	13	22	19	22	20	19	17	14	20	13	18
- kotimaiset	10	18	16	19	14	15	14	13	16	11	16
- tuonnit	3	4	3	3	6	4	3	1	4	2	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 6 kk	4 v 5 kk	4 v 8 kk	4 v 4 kk	4 v 5 kk	3 v 10 kk	3 v 9 kk	4 v 6 kk	4 v	4 v	4 v
Isoisät	23	29	28	29	27	26	27	22	27	22	28
Isoäidit	23	30	30	29	29	28	28	23	34	23	26
Sukusiitospro- sentti	4,92 %	2,11 %	1,97 %	2,74 %	2,57 %	1,93 %	1,71 %	3,33 %	1,65 %	1,37 %	2,48 %

Rekisteröintimäärät Suomessa

Kooikerhondjien rekisteröintimäärät ja vähitellen myös populaation tehollinen koko on lievässä kasvussa. Rekisteröintimäärät Suomessa ovat pysyneet melko tasaisina viimeisen kymmenen vuoden ajan, ja ovat lievästi nousussa. Keskimäärin kooikerhondjeja on rekisteröity 90 pentua viimeisen neljän vuoden aikana (edellisellä 4 vuoden tarkastelujaksolla 83). Rekisteröityjen pentueiden määrä on vuosittain vaihdellut 13-22 pentueen välillä vuosina 2018-2021. Tuontikoiria on vuosittain rekisteröity 3-6 kappaletta. Pentuekoko on kasvanut 4,5:sta 4,7:ään viime tarkastelujaksoon nähden.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoiria on rekisteröity tarkastelujaksolla 2018-2021 yhteensä 17 kappaletta: 2018 6, 2019 3, 2020 5 ja 2021 3 kappaletta.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostusurosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä on vaihdellut 3v 6 kk - 4v 1 kk välillä vuosina 2018-2021. Narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä on vaihdellut 4v 4kk - 4v 8kk välillä. Urosten jalostuskäytön ikä on laskenut viime tarkastusväliin nähden ja narttujen jalostuksen keskimääräinen käyttöikä on noussut.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valitun geeniparin molemmat alleelit ovat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli (geeniversio) on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja perimän kautta identtinen. Sukusiitos vähentää yksilön geeniparien heterotsygotiaa, mikä lisää myös haitallisten, usein resessiivisten alleelien ilmenemistä. Vika tai sairaus tulee tällöin ilmi, kun geeniparissa ei ole enää normaalia alleelia varmistamassa geenin toimintaa.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Jalostustietojärjestelmän perusteella laskettuna, sukusiitosaste muulla kuin kotimaisella rodulla on laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Rodun populaatiossa on myös vanhaa sisäsiitosta, joka ei enää näy lukuarvoissa, mutta on aiemmin kaventanut geneettistä monimuotoisuutta merkittävästi.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella on pyritty tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä ja kasvattamaan tietyn yksilön osuutta syntyvissä jälkeläisissä. On ajateltu, että jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa; nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia sekä uroksilla että nartuilla, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Suositellaan, että neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste pysyy alle 6,25 %. (Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Taulukon 1 mukaan kooikerhondjien vuosittaiset sukusiitosasteet ovat jalostustietojärjestelmän tietoihin perustuen olleet keskimäärin pieniä, noin 23 %. Vuoden 2021 muita vuosia suurempi sukusiitosprosentti johtuu pienestä pentuemäärästä ja yhden yhdistelmän suuresta sukusiitosprosentista, jolloin yhden erikoisrekisteröidyn pentueen osuus vaikuttaa sukusiitosprosenttiin merkittävästi. Muiden pentueiden osalta sukusiitosprosentit ovat olleet tavanomaisia ja vuoden 2021 sukusiitosaste ei yhtä pentuetta lukuun ottamatta eroa muiden vuosien keskiarvoista. Suositeltu sukusiitosaste 6,25 % on ylitetty neljästi katselmointiaikana 2018-2021 korkeimman arvon ollessa 7,37 kuudella sukupolvella laskettuna, mikäli erikoisrekisteröityä pentuetta ei lasketa. Erikoisrekisteröidyn pentueen sukusiitosprosentti on ollut 30,1 kuudella sukupolvella laskettuna.

Keskimäärin saavutettu taso on hyvä, mutta sitä ei ole syytä kasvattaa nykyisestään, sillä rodun kanta on kapea ja todellinen sukusiitosaste kasvaa automaattisesti. Keskiarvojen perusteella katsottuna sukusiitosprosentti on pysynyt tasaisesti alle kolmen prosentin kymmenen vuoden ajan kahta poikkeusvuotta lukuun ottamatta eikä se ole ollut lähivuosina nousussa.

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi

Vuositilasto - jalostuspohja											
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Per vuosi											
- pentueet	13	22	19	22	20	19	17	15	21	14	18
- jalostukseen käytetyt eri urokset	11	16	15	18	18	17	16	12	18	11	14
- jalostukseen käytetyt eri nartut	13	22	19	22	20	19	17	14	20	13	18
- isät/emät	0,85	0,73	0,79	0,82	0,90	0,89	0,94	0,86	0,90	0,85	0,78
- tehollinen populaatio	16 (62%)	26 (59%)	23 (61%)	27 (61%)	26 (65%)	24 (63%)	22 (65%)	18 (60%)	26 (62%)	16 (57%)	22 (61%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	4%	9%	15%	7%	25%	11%	27%	17%	28%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	2%	2%	12%	17%	22%	28%	34%	40%	37%	28%
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	76	83	80	78	71	72	67	68	71	67	68
- jalostukseen käytetyt eri	47	54	54	57	52	53	48	48	44	39	43

urokset											
- jalostukseen käytetyt eri nartut	65	69	63	59	56	61	58	54	57	51	52
- isät/emät	0,72	0,78	0,86	0,97	0,93	0,87	0,83	0,89	0,77	0,76	0,83
- tehollinen populaatio	77 (51%)	84 (51%)	80 (50%)	78 (50%)	73 (51%)	77 (53%)	72 (54%)	69 (51%)	69 (49%)	62 (46%)	65 (48%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3%	7%	8%	13%	15%	18%	22%	23%	23%	23%	25%
- nartuista käytetty jalostukseen	4%	8%	13%	20%	26%	31%	34%	34%	31%	28%	28%

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina.

Toisaalta suurimmalla osalla rodustamme on kantoja myös ulkomailta, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Rodun populaation tehollinen koko on edelleen maltillisesti kasvanut ja on viidessätoista vuodessa enemmän kuin kolminkertaistunut (20 vuonna 2001 ja 77 vuonna 2021). Viime tarkastelujaksoon nähden (2014-2017) tehollinen populaatio on kasvanut 73:sta 80:een (2018-2021) keskiarvoisesti. Luku on laskennallinen ja todennäköisesti vahva yliarvio todellisesta tilanteesta, koska jalostustietojärjestelmän kaava ei pysty ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia. Potentiaalisesta tehollisesta populaatiosta on jatkuvasti ollut käytössä noin puolet, mikä on riittävä taso monimuotoisuuden turvaamiseksi. Myös isien ja emien suhde on ollut lähes 85 %, mikä tarkoittaa sitä, että yksittäisiä uroksia ei keskimäärin käytetä jalostukseen juuri sen enempää kuin narttujakaan.

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Katselmointiaikana 2018-2021 syntyneistä on käytetty jalostukseen uroksien osalta 9 % 2018 ja 4 % vuodelta 2019, 2020-2021 0 %. Vastaavasti syntyneistä nartuista on käytetty jalostukseen vuonna 2018 12 %, 2019 2 %, 2020 2 % ja 2021 0 %. Matalat luvut johtuvat siitä, että keskimäärin kooikerhondjeja käytetään jalostukseen 4-4,5-vuotiaina, minkä vuoksi ne eivät nelivuotistilastossa näy. Sukupolvea (4 vuotta) katselmoiden uroksista on käytetty jalostukseen keskimäärin 7,8 koiraa syntyneistä ja narttuja hieman enemmän, 11,3. Historiatietoja tarkastellessa 2011-2017 vuosina syntyneistä koirista on käytetty 29 % jalostukseen. Tämä on kattava määrä koirista, mutta edelleen on syytä seurata, että mahdollisimman suuri osa soveltuvista koirista tulee hyötykäyttöön jalostukseen, eikä käytettäisi runsaasti samoja uroksia.

Isät/emät -luku

Isät/emät -luku on ollut tarkastelujaksolla alimmillaan 0,73 ja vuonna 2021 0,85. Tämän perusteella suurimmassa osassa pentueita käytetään eri uroksia. Vuosittain on uroksia käytetty vähemmän jalostukseen kuin narttuja 2-6 kertaa.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15-20 urosta

		Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CIRTAP'S UNIQUE PETER VAN UNIKA- K, 2009	4	24	2,60%	3%	18	83	4	24
2	MENDIKAN FICO LUNITA, 2016	4	21	2,27%	5%	2	11	4	21
3	CALLITRIS JONGLEUR HUBICKA, 2011	3	18	1,95%	7%	4	19	3	18
4	CAVALRIINA'S DIVO DIFALCO, 2013	3	17	1,84%	9%	9	40	3	17
5	OORBELLEN NOAH, 2015	3	16	1,73%	10%	0	0	3	16
6	MANUSIA'S BARTJE, 2004	3	16	1,73%	12%	16	78	3	16
7	BLACK AMIIKOS BRUINSJE BINNE, 2018	3	16	1,73%	14%	1	7	3	16
8	CHRISKOOL'S HUGO, 2018	2	15	1,62%	15%	0	0	2	15
9	AMAZING LONSOME LASSIE ACHTERAF, 2009	4	14	1,52%	17%	3	8	5	17
10	VITOVANI'S GALLIANO D'CASINGO, 2014	2	14	1,52%	19%	2	5	2	14
11	DAMLIERS ODEON, 2014	3	14	1,52%	20%	1	8	3	14
12	OORBELLEN ORLANDO, 2016	2	14	1,52%	22%	0	0	2	14
13	MUSKETTIKOIRAN ÖINEN KUUNHOHDE, 2015	2	13	1,41%	23%	0	0	2	13
14	MATTSSONS PREETY, 2008	2	13	1,41%	24%	7	32	2	13

15	MARICOSAN'S QUERULUS ORION, 2009	2	13	1,41%	26%	4	27	2	13
16	AMAZING QUARTZ ACHTERAF, 2010	6	13	1,41%	27%	7	21	6	13
17	CIRTAP'S PRINS MORITZ VAN MINNA-K, 2009	2	13	1,41%	29%	3	16	2	13
18	LUCKY IZ GRAFSTVA DE GAMBA, 2018	3	13	1,41%	30%	0	0	3	13
19	BULLBENZ KOOI NOBEL SADE, 2011	2	12	1,30%	31%	2	4	2	12
20	LOVEMIX COOLEST TOPI, 2009	3	12	1,30%	33%	3	11	3	12

Yhtään urosta ei ole käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista (suurin 33 %). Kahdenkymmenen eniten käytettyjen urosten pentueiden määrä on maltillinen, keskimäärin 3 pentuetta urosta kohden. Uroksilla on enimmillään ollut 83 pentua toisessa polvessa, mutta pääasiassa määrät ovat maltillisia.

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15-20 narttua

		Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Narttu	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	BULLBENZ KOOI NORA SADE, 2011	3	20	2,16%	1	4	3	20
2	CHIRPY SUPERNOVA, 2011	3	20	2,16%	2	10	3	20
3	CZUPRYNKA BURSZTYNOWY ZAKATEK, 2013	3	20	2,16%	4	27	3	20
4	ELISON'S ELINA LEMON PIE, 2013	3	20	2,16%	2	14	3	20
5	CAVALRIINA'S DIDI DANIELA, 2013	3	18	1,95%	2	11	3	18

6	CHIRPY CHARLOTTE YORK, 2013	3	18	1,95%	2	11	3	18
7	OORBELLEN MILA, 2013	3	16	1,73%	3	16	3	16
8	BULLBENZ KOOI UMA GERI, 2006	2	15	1,62%	12	55	3	23
9	CAVALRIINA'S ADORA ANTONINA, 2010	2	14	1,52%	10	47	2	14
10	CAVALRIINA'S FIA FORELLA, 2015	2	14	1,52%	1	4	2	14
11	LUCKY NANA'S UN DULCE DIAMOND, 2016	2	14	1,52%	1	8	2	14
12	CAVALRIINA'S FELISA FINELLA, 2015	2	13	1,41%	0	0	2	13
13	MUSKETTIKOIRA N XENIA, 2011	2	13	1,41%	10	43	2	13
14	CAVALRIINA'S UMA UMBRELLA, 2008	2	13	1,41%	8	35	2	13
15	MANUSIA'S YOSKA, 2008	2	12	1,30%	5	19	2	12
16	MUSKETTIKOIRA N UNILINTU, 2008	3	12	1,30%	5	30	3	12
17	VITOVANI'S GENOVA D'CASINGO, 2014	3	12	1,30%	3	16	3	12
18	CHIRPY SUPERLATIVE, 2013	3	11	1,19%	0	0	3	11
19	ROOSNELL CARLINA, 2013	2	11	1,19%	5	20	2	11
20	BLACK AMIIKOS LAUREINA LACINA, 2008	3	11	1,19%	2	8	3	11

Nartuilla toisen polven jälkeläisiä on ollut enimmillään 55 pentua ja keskimäärin huomattavasti alle, minkä vuoksi osuutta ei nähdä rodun populaatioon verrattuna merkittävänä.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Kooikerhondjeja on rekisteröity kymmenessä vuodessa yhteensä 924, joten neljän vuoden aikana rekisteröidään keskimäärin 369 kooikerhondjea. / 4a à 2-3 % Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on suurilukuisissa roduissa 2-3 % neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista eli kooikerhondjen osalta 7-11 pentua. 20 eniten käytetystä uroksesta tai nartusta isoin pentumäärä on 24 pentua (4 pentuetta) ja kaikki listalla olevat ylittävät 7-11 suositellun määrän. Koska rotu on pieni ja pentuekoko on keskimäärin lähes 5, jo kahdella pentueella pääsee eniten käytettyjen jalostuskoirien listalle. Tästä syystä määrän ylitys ei ole huolestuttava, koska suurimmalla osalla on kohtuullinen määrä pentueita; 2-3. Eniten käytetyt nartut ja urokset eivät pääasiassa ole keskenään lähisukulaisia. Eniten käytetyistä uroksista 9/20 on tuontikoiria, nartuista kaksi.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Alkuvaiheessa hollantilaiset kasvattajat olivat hyvin tarkkoja rodustaan, eivätkä mielellään myyneet koiria kotimaansa ulkopuolelle. 1980-luvun lopussa, mutta voimakkaammin vasta 1990-luvulla FCI:n hyväksynnän saatuaan rotu alkoi levitä sekä useimpiin Euroopan maihin että Euroopan ulkopuolelle. Clubregisterin mukaan Hollannissa rekisteröitiin 399 pentua vuonna 2014, yleensä määrä on ollut noin 300-400 pentua vuodessa. Yhteensä saman verran koiria kasvatetaan myös ulkomailla, vuonna 2020 suurimpia maita olivat Saksa (172 pentua), Ruotsi (144 pentua), Suomi (109 pentua) ja Tanska (47 pentua). Lisäksi vakiintunutta kasvatustyötä on Sveitsissä ja Norjassa. Yksittäisiä tai vuosittain muutamia pentueita on ollut ainakin Belgiassa, Englannissa, Japanissa, Kanadassa, USAssa, Itävallassa, Tsekissä, Virossa, Italiassa, Ranskassa, Unkarissa, Puolassa, Sloveniassa, Etelä-Afrikassa ja Venäjällä. Rodun uudet aluevaltaukset ovat tapahtuneet parissa vuosikymmenessä ja samalla jalostuksen painopiste on yhä voimakkaammin siirtymässä pois alkuperämaasta.

Rodun lähtökohdat ovat kaikissa maissa hyvin lähellä toisiaan, sillä 1990-luvun alussa eri maihin Hollannista tuodut koirat olivat peräisin samoista kenneleistä ja olivat usein vielä lähisukulaisia. Osaltaan nykyiseen yhteneväisyyteen vaikuttaa myös se, että omien maiden populaatioiden laajentamiseksi monia hollantilaisia jalostusuroksia käytetään maailmanlaajuisesti. Myös koirien vienti ja tuonti maasta toiseen on nykyisin runsasta. Näiden seikkojen vuoksi erilaisten sukulinjojen

määrää ei ole mielekästä arvioida. Mahdollisia alipopulaatioita on voinut syntyä ennen muuta siksi, että toiset kasvattajat välttävät käyttämästä jonkun toisen kasvattajan kasvatteja jalostukseen.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Kooikerhondjien rekisteröinnit Suomessa ovat tasaisessa kasvussa, vuonna 2020 rekisteröitiin jo 109 koiraa. Rotu luokitellaan nykyisin suurilukuseksi, sillä kooikerhondjeja on Suomessa rekisteröity yhteensä yli 250 viiden vuoden aikana. Rodun lyhyen jalostushistorian vuoksi yhteiset esi-isät löytyvät usein jo 1990-luvulta eli laskennallisesti viiden sukupolven takaa, koska tätä ennen koiria ei juuri myyty Hollannin ulkopuolelle. Lyhyen jalostushistorian, suppean geenipoolin, rajat ylittävän jalostuskäytön sekä runsaan viennin ja tuonnin vuoksi eri linjoja ei ole mielekästä laskea. Ulkomailtakaan ei ole saatavissa täysin eri sukuisia jalostuskoiria. Eniten kooikerhondjeja kasvattavat maat ovat viimeisimpien saatavilla olevien rekisteröintitilastojen mukaan Hollanti, Saksa, Ruotsi, Suomi ja Tanska.

Keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on Suomessa pysynyt viime vuodet uroksilla ja nartuilla noin neljässä vuodessa. Nartut lisääntyvät yleensä ensimmäisen kerran kaksi vuotta täytettyään, mutta uroksien käytössä on suurta hajontaa. Toisaalta jalostuksessa suositaan vanhempia uroksia, mutta toisaalta lupaavat urokset otetaan usein jalostuskäyttöön jo aiemmin. Rodun jalostuksen kannalta on parempi, mikäli jalostusikä pysyy vähintään nykyisellä tasolla, sillä maltillisella jalostuskäytöllä voidaan parhaiten vastustaa myöhemmällä iällä mahdollisesti puhkeavia perinnöllisiä sairauksia sekä arvioida, millaisiksi edellisen pentueen yksilöt kehittyvät.

Kooikerhondjien keskimääräiset vuosittaiset sukusiitosasteet ovat olleet pieniä, noin 2-3 % luokkaa. Luku on aliarvio todellisesta tilanteesta, sillä Koiranetin sukupolvitieto on puutteellista. Vaikka rodun jalostuspohja on kapea, on populaation maailmanlaajuisen kasvun myötä yhdistelmien sukusiitosasteet nykyisin mahdollista pitää pieninä. Viime vuosina tuontikoirien osuus Suomen rekisteröinneistä on prosentuaalisesti laskenut viime tarkastelujakson 10 %:sta 5 %:iin, mikä osaltaan haastaa sukusiitosasteiden pitämistä alhaisena. Lisäksi on kuitenkin käytetty jalostukseen ulkomaalaisia uroksia vuosina 2018-2021.

Rodun populaation tehollinen koko on kahdessakymmenessä vuodessa kasvanut runsaasti (2001: 20, 2011: 65, 2021: 77), mutta kasvu on viimeisen kymmenen vuoden ajan tasaantunut. Luku on laskennallinen ja todennäköisesti vahva yliarvio todellisesta tilanteesta. Potentiaalisesta tehollisesta populaatiosta on jatkuvasti ollut käytössä noin puolet, mikä on suhteellisen hyvä taso

monimuotoisuuden turvaamiseksi. Myös isien ja emien suhde on ollut lähes 85 %, mikä tarkoittaa sitä, että yksittäisiä uroksia ei keskimäärin käytetä jalostukseen juuri sen enempää kuin narttujakaan. Uroksista ja nartuista käytetään kuitenkin yhä pieneneviä määriä jalostukseen. Vain harvoja suomalaisia uroksia on myöskään käytetty ulkomailla jalostukseen.

Yhdistelmien toistaminen ei ole Suomessa yleistä. Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien välillä on paljon sukulaisuuksia. Myönteistä on kuitenkin se, että viidentoista eniten käytetyn koiran listalle pääsee Suomessa myös kahdella isolla pentueella. Tästä päätellen kasvattajat ovat pääsääntöisesti olleet varsin maltillisia jalostuskoirien käytössä. Toisen polven jälkeläismäärät ovat useilla koirilla ihanteeseen nähden liian suuria. Ihannetason ylitykseen on vaikea puuttua, sillä rajoitus saattaa tulla vastaan jo ennen kuin koiralla itsellään on ainuttakaan pentuetta, jos sen sisaret ja sisarpuolet ovat jo lisääntyneet. Suurempi ongelma on se, että ulkomailla urosten matadorikäyttö on edelleen yleistä, Suomessa liiakäyttö on ajoittunut erityisesti 2000-luvun alkuun.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Kooikerhondjen käyttötarkoitus on olla seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun. Se kuuluu FCI ryhmään 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat ja alaryhmään 2 ylösajavat koirat. Rodulta ei vaadita käyttökoetulosta.

Kooikerhondjea käytetään harvalukuisesti kotimaassaan edelleenkin apuna sorsanpyynnissä. Siellä, sen tehtävänä on houkutella linnut ansaan, omalla olemuksellaan, koulutuksen myötä opetetuilla käytösmalleilla, iloisesti huiskivalla hännällään; se ei itse pyydystä lintuja. Koira liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä herättääkseen lintujen uteliaisuuden ja houkutellakseen ne pitemmälle ansakäytävään. Siellä ne vangitaan ansoilla joko käytettäväksi ruoaksi tai rengastettavaksi lintutieteellisiin tutkimuksiin.

Kooikerhondje on vilkas ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja sisukas, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, ystävällinen ja reipas. Muulloin kuin metsästysaikana koiraa voidaan käyttää tuhoeläinten pyydystämiseen, joten sen tulee olla innokas, nopea ja sinnikäs. Se on aito metsästyskoira, joka on tarkkaavainen ja tarmokas, innokas työskentelemään ja luonteeltaan iloinen.

Rotumääritelmän rodun vakavissa virheissä mainitaan pelokas käytös ja hylkäävissä virheissä vihausuus tai liiallinen arkuus.

Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin

Kooikerhondje ei ole jakautunut näyttely- ja käyttölinjoihin. Rodunomaista käyttökoetta ei ole ja alkuperäinen houkutuskäyttö on kaiken kaikkiaan harvinaista: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä yli tuhannesta pentueesta vain alle kymmenen on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Rottakoirana toimimisen yleisyyttä ei ole kirjattu Clubregisteriin, joten siitä ei ole tilastoja saatavilla. Rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole sisällytetty PEVISAan. Luonneasiat ovat olleet esillä rodun jalostusneuvotteluissa, joissa on myös pohdittu mahdollisia raja-arvoja ja mittareita ei-toivotulle käyttäytymiselle. Hollannissa ei-toivottu käyttäytyminen määritellään jalostusohjeissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Ei-toivottua käyttäytymistä on, että koira ei anna koskea itseensä, esiintyy arasti, käyttäytyy hyökkäävästi tai puree sekä muu hylkäämiseen johtanut käytös. Suomessa jalostusohjeissa on näyttelykäyttäytymiseen perustuva jalostussuositus, jonka mukaan koiraa ei tule käyttää jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi. Myöskään hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Toistaiseksi saatavilla ei ole vertailtavaa tietoa kooikerhondjien luonteista eri maiden populaatioiden välillä.

Luonnetesti

Suomessa on vuoden 2021 loppuun mennessä luonnetestattu 40 kooikerhondjea, minkä lisäksi kaksi testiä on jouduttu keskeyttämään. Johtopäätöksen tekemiseen on luonnetestattujen koirien määrä edelleen varsin pieni ja tulokset levittyvät vuosien 2003-2021 välille kohtuullisen tasaisesti yksittäisten koirien testauksilla, lukuunottamatta vuosia 2006-2010, jolloin koira kuvattiin useampia. Lisäksi voidaan olettaa, että testiin ilmoitetaan vain koiria, joita testin ei oleteta kuormittavan liikaa. Luonnetestituloksia tulkittaessa kannattaa myös muistaa, että koiran luonne ei

ole läpi elämän muuttumaton ominaisuus, vaan testi kuvaa luonnetta sen senhetkisessä kehitysvaiheessa ja siihen astisella elämäkokemuksella. Jalostuksen kannalta koirat kannattaisi testata mahdollisimman nuorina, jotta opitun käytöksen vaikutus olisi pienempi. Kooikerhondjien luonnetestitulokset on esitetty taulukossa 5.

Suoritettujen testien yhteispisteet ovat vaihdelleet -37 pisteestä 234 pisteeseen. Niillä roduilla, joilla luonnetesti on muotovalion arvon vaatimus, hyväksytty tulos edellyttää vähintään +75 pisteen yhteistulosta sekä vähintään arvosanaa +1 osioista terävyys, hermorakenne ja luoksepäästävyys sekä positiivisen arvosanan laukauspelottomuudessa.

32 kooikerhondjea testatuista 40:stä kooikerhondjeista on saanut luonnetestistä yli +75 pistettä.

Tämän perusteella kooikerhondje olisi hermorakenteeltaan ja toimintakyvyltään tavanomainen koira, joka puolustaisi omistajaansa enemmän kuin itseään. Se on helposti koulutettavissa ihmisystävällisen, hieman pehmeän luonteensa vuoksi. Kouluttamista kuitenkin hankaloittaa kooikerhondjen valppaus: se havainnoi (näkee ja kuulee) jatkuvasti hieman enemmän asioita, kuin olisi tarpeen. Testin perusteella kooikerhondjet eivät erityisesti nauti fyysisistä leikeistä, kuten lelujen vetämisestä, mutta toisaalta ne eivät pelkää kovia ääniä, kuten laukauksia.

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana luonnetestatut kooikerhondjet. (Lähde: KoiraNet 4.3.22)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
LTE	<u>2</u>	<u>1</u>				<u>1</u>			<u>2</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
LTE0											
LTE-					<u>1</u>						
Yht.	2	1	0	0	1	1	0	0	2	1	1

MH-kuvaus

Suomessa MH-kuvaukseen on vuoden 2021 loppuun mennessä osallistunut 69 kooikerhondjea. Tulosten määrä on kasvanut osaltaan siksi, että Spanieliliiton järjestämiin MH-kuvauksiin ovat etusijalla Spanieliliiton rodut ja kooikerhondheyhdistyksen järjestämiin MH-kuvauksiin ovat etusijalla kooikerhondjet, ja osaltaan siksi, että Kooikerhondjeyhdistys tukee jäseniään taloudellisesti rodun kuvausten osallistumismaksuissa.

Kuvauksen on suorittanut hyväksytysti 59 koira. Kuvaaja on keskeyttänyt kolmen koiran kuvauksen ja seitsemän koiran kuvauksen on puolestaan keskeyttänyt ohjaaja. Kaikkien hyväksytyjen tulosten jakauma on esitetty kuvassa 2. Varsinaista luonneprofiilia rodulle ei vielä ole tehty, mutta testituloksista käy ilmi, että kooikerhondje hyväksyy vieraan ihmisen kontaktin, mutta ei ole kovin kiinnostunut hänen kanssaan leikkimisestä. Se ei myöskään ole kovin kiinnostunut vieheestä, eikä etäleikistä.

Taulukko 6. Viimeisen 10 vuoden aikana MH-kuvatut kooikerhondjet. (Lähde: KoiraNet 4.3.22)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
suoritetu	<u>12</u>	<u>1</u>	<u>4</u>				<u>7</u>	<u>6</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>16</u>
ohj. kesk.	<u>2</u>						<u>2</u>		<u>2</u>		
kuv. kesk.											<u>2</u>

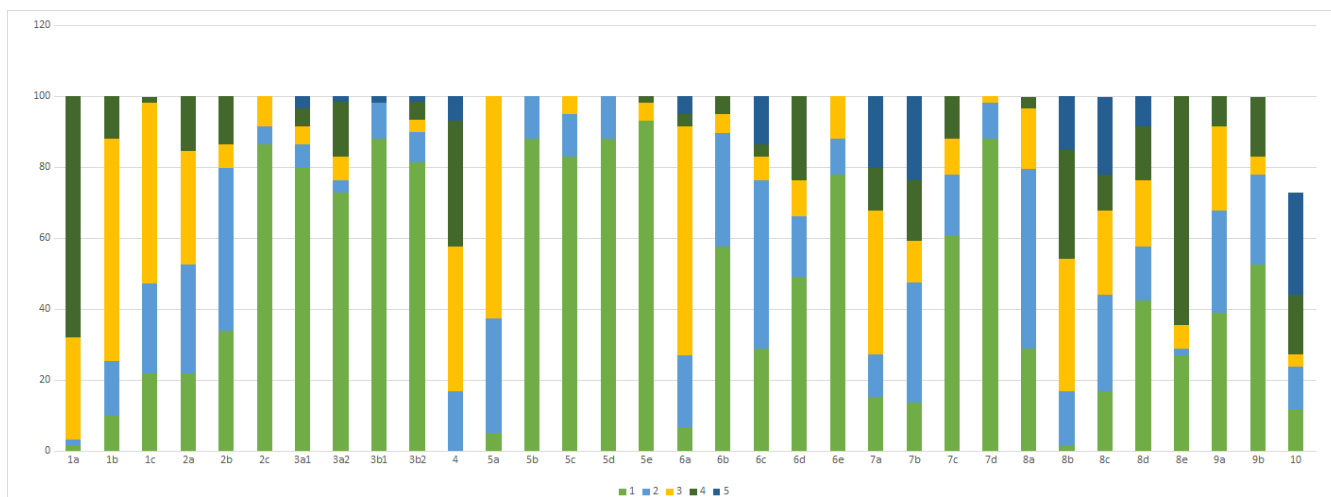
Aktiviteettitaso kuvaa aktiivista koira. Aaveosiossa koira on tarkkaavainen ja ottaa lopulta itse kontaktia avustajaan. Ääniherkkyys näkyy ampumisessa, mutta ei räminälaitteella.

Tyypillisimmät arvosanat ovat:

- 1a Kontakti, tervehtiminen 4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
- 1b Kontakti, yhteistyö 3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
- 1c Kontakti, käsittely 3 Hyväksyy käsittelyn
- 2a Leikki 1, leikkihalu 1 3 Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee
- 2b Leikki 1, tarttuminen 2 Ei tartu, nuuskii esinettä
- 2c Leikki 1, puruote ja taisteluhalu 1 Ei tartu esineeseen
- 3a1 Takaa-ajo 1 1 Ei aloita
- 3a2 Takaa-ajo 2 1 Ei aloita
- 3b1 Tarttuminen 1 1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
- 3b2 Tarttuminen 2 1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
- 4 Aktiviteettitaso 3 Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja

- 5a Etäleikki, kiinnostus 3 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja
- 5b Etäleikki, uhka/aggressio 1 Ei osoita uhkauseleitä
- 5c Etäleikki, uteliaisuus 1 Ei saavu avustajan luo
- 5d Etäleikki, leikkihalu 1 Ei osoita kiinnostusta
- 5e Etäleikki, yhteistyö 1 Ei osoita kiinnostusta
- 6a Yllätys, pelko 3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
- 6b Yllätys, puolustus/aggressio 1 Ei osoita uhkauseleitä
- 6c Yllätys, uteliaisuus 2 Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa
- 6d Yllätys, jäljellejäävä pelko 1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
- 6e Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus 1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
- 7a Ääniherkkyys, pelko 3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
- 7b Ääniherkkyys, uteliaisuus 2 Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa
- 7c Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko 1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
- 7d Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus 1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
- 8a Aaveet, puolustus/aggressio 2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä
- 8b Aaveet, tarkkaavaisuus 3 Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista
- 8c Aaveet, pelko 2 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa
- 8d Aaveet, uteliaisuus 1 Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois/Ei mene ajoissa
- 8e Aaveet, kontaktinotto aaveeseen 4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
- 9a Leikki 2, leikkihalu 1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta
- 9b Leikki 2, tarttuminen 1 Ei tartu esineeseen
- 10 Ampuminen 5b Ohjaaja luopuu ampumisesta

KUVA 1. MH kuvaustuloksien jakauma arvosanoittain hyväksyttyjen tulosten perusteella vuosilta 2009-2021 (N=59)

Käyttäytymiskoe

Käyttäytymiskokeessa on käynyt kymmenen kooikerhondjea, ja kaikki ovat saaneet PAKK1 tuloksen.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Kooikerhondjen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut sorsalintujen houkuttelija. Houkutustyössä koira ei ole kiinnostunut riistasta tai aja sitä takaa, vaan liikkuu ohjaajan vinkkien mukaan häkkiansassa häviten välillä sorsien näkyvistä. Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut maataloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päinvastaisia luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä ja toiminnan itsenäisyyttä kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Seurakoiran ominaisuudessa kooikerhondje on osallistunut aktiivisesti isäntäväkensä arkielämään.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Nykyään kooikerhondjen houkutusikäyttö on harvinaista, eikä rodunomaista käyttökoetta ole. Jalostusvalintoja ohjaa etupäässä näyttelymenestys ja luonteen tavoitteena on seurakoiraelämään soveltuva luonne, jota rotumääritelmässä kuvataan sanalla ystävällinen. Kooikerhondje on kuitenkin säilyttänyt aktiivisuutensa, joten se kaipaa tekemistä arkipäiviinsä. Rotu on nopea oppimaan, joten se on vakiinnuttanut asemaansa harrastuskoirana monissa lajeissa.

Kokeet

Spanielien taipumuskokeen tarkoitus on todeta spanielirotujen käyttöominaisuuksia ja se onko koiran luonne ja käyttäytyminen spanielirodulle tyypillinen. Taipumuskoe on tehty pääasiassa

vesikoirien ja etenkin englantilaisten maaspanieleiden ominaisuuksien mittariksi. Kokeeseen saavat kuitenkin osallistua FCI:n ryhmien 8.2 ja 8.3 alaiset rodut. Vuosittain spanielien taipumuskokeeseen osallistuu yksittäisiä kooikerhondjeja, vuoden 2021 loppuun mennessä kaikkiaan 45 tulosta. Näistä 25 oli on läpäissyt kokeen (SPA1) ja 19 oli saanut SPA0 tuloksen. Yhden tulos oli SPA-. Tämän otannan perusteella voidaan sanoa, että ainakin osa kooikerhondjeista soveltuu ominaisuuksiltaan spanielimaiseen metsästyskäyttöön, vaikkakaan koe ei välttämättä ole kooikerhondjeille soveliaain rodun erilaisen käyttötarkoituksen vuoksi.

Taulukko 7. Spanieleiden taipumuskoeikäynnit kooikerhondjeilla (Lähde KoiraNet 5.3.22).

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
SPA1	<u>1</u>	<u>1</u>		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>			<u>2</u>	<u>5</u>	<u>1</u>
SPA0		<u>1</u>							<u>1</u>	<u>2</u>	
SPA-									<u>1</u>		
Yht.	1	2	0	1	1	1	0	0	4	7	1

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (mejä) tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoittuneen riistaeläimen verijälkeä. Koemuoto on kaikille roduille avoin, mutta voittajaluokkaan osallistuminen edellyttää koiralta näyttelypalkintoa. Jäljestäminen on ollut taipumuskoeita suosituampi koemuoto rotuharrastajien parissa. Ensimmäinen koesuoritus on kirjattu vuonna 1996. Kokeeseen osallistuvien kooikerhondjien määrä on vuosittain ollut noin kahdenkymmenen koiran luokkaa.

Jälkivalion arvon on Suomessa saavuttanut 16 kooikerhondjea. Kansallista menestystä rotu saavutti vuonna 2008, kun rodun edustaja voitti mejän SM-hopeaa. Tuloksista päätellen rotu on säilyttänyt kiinnostuksen riistaan ja toimii myös jälkikoirana. Muutama kooikerhondje omistajineen on mukana myös käytännön jäljestämistehtävissä, esimerkiksi hirvikolarissa loukkaantunutta hirveä etsimässä.

Agility on vaikuttanut suuresti kooikerhondjien suosioon Suomessa ja muualla maailmassa. Kooikerhondje on sekä ketterä että vilkas kuin myös nopea oppimaan. Se on agilityyn sopivan kokoinen, sillä rotumääritelmän mukainen säkäkorkeus, 35-42 cm, mahtuu hyvin mediluokkaan (35,00-42,99 cm), vaikkakin rodun yksilöitä kilpailee kaikissa kolmessa kokoluokassa. Vuonna 2021 agilityssä kilpaili 185 kooikerhondjea. Rodun yhteenlasketut starttimäärät ovat olleet viime vuosina

1000-2000 tulosta. Suomalaiset kooikerhondjet ovat saavuttaneet menestystä niin suomenmestaruus-, euroopanmestaruus- kuin maailmanmestaruuskilpailuissakin. Agilityvalion arvon on saavuttanut 39 kooikerhondjea.

Taulukko 8. Agilityssa kilpailleet kooikerhondjet vuosina 2015-2021 (Lähde: Koiranet 5.3.22)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Maksi-3						1 koira	
Medi-3	29 koira	26 koira	42 koira	43 koira	56 koira	57 koira	2 koira
Mini-3	4 koira	4 koira	7 koira	7 koira	12 koira	11 koira	
Maksi-3 -						1 koira	
Medi-3 -	31 koira	31 koira	41 koira	43 koira	57 koira	53 koira	2 koira
Mini3 -	4 koira	5 koira	7 koira	10 koira	12 koira	12 koira	
Maksi-2					1 koira		
Medi-2	18 koira	19 koira	26 koira	18 koira	24 koira	19 koira	
Mini-2	3 koira	1 koira	3 koira	2 koira	5 koira	8 koira	
Maksi-2 -					1 koira		
Medi-2 -	17 koira	17 koira	25 koira	15 koira	19 koira	22 koira	
Mini2 -	3 koira	1 koira	2 koira	2 koira	5 koira	8 koira	
Maksi-1			1 koira	4 koira	1 koira	1 koira	
Medi-1	33 koira	23 koira	39 koira	46 koira	24 koira	28 koira	1 koira
Mini-1	3 koira	5 koira	3 koira	5 koira	2 koira	3 koira	1 koira
Maksi-1 -			1 koira	1 koira	1 koira	1 koira	
Medi-1 -	33 koira	24 koira	34 koira	35 koira	23 koira	28 koira	1 koira
Mini1 -	3 koira	5 koira	3 koira	5 koira	1 koira	3 koira	
Pikkumini-1							
Yhteensä	185 koira	168 koira	242 koira	245 koira	244 koira	256 koira	7 koira

Tottelevaisuuskokeiden suosio rodun harrastajien parissa on vähentynyt. Kun vuoden 2015 loppuun mennessä on tottelevaisuuskokeissa kilpaillut 63 koira, näistä kymmenen koira on kilpaillut voittajaluokassa ja näiden lisäksi avoimessa luokassa 16 koira, niin vuoden 2021 loppuun mennessä oli suorituksia kirjattu lisää vain yhdelle koiralle erikoisvoittajaluokasta, avoimesta luokasta kymmenelle ja alokasluokasta 24:lle. Tottelevaisuusvalion arvoa ei ole vielä saavuttanut yksikään kooikerhondje.

Taulukko 9. Tokossa kilpailleet kooikerhondjet vuosina 2011-2021 (Lähde: Koiranet 5.3.22)

Toko	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Yht.	3	2	2	6	14	8	7	11	12	22	25

Rally-toko sai viralliset säännöt vasta vuonna 2014. Laji on kasvattanut nopeasti suosiotaan myös kooikerhondjeharrastajien piireissä. Vuonna 2021 lajissa kilpaili 34 koira ja kilpailusuorituksia

tehtiin 149. Korkeimmassa, eli mestariluokassa hyväksyttyjä tuloksia vuonna 2021 teki 11 rodun edustajaa. Rallytokovalion arvon on saavuttanut 5 kooikerhondjea.

Taulukko 10. Rally-tokossa tulokset saaneet koirat 2014-2021

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
MESHYV	11 koiraa	10 koiraa	9 koiraa	3 koiraa	3 koiraa	4 koiraa	1 koiraa	1 koiraa
MES0	9 koiraa	8 koiraa	7 koiraa	5 koiraa	6 koiraa	4 koiraa	3 koiraa	1 koiraa
MES-	4 koiraa	3 koiraa	3 koiraa	3 koiraa	1 koiraa	2 koiraa		1 koiraa
VOIHYV	5 koiraa	2 koiraa	8 koiraa	5 koiraa	6 koiraa	3 koiraa	3 koiraa	1 koiraa
VOI0	3 koiraa	5 koiraa	5 koiraa	4 koiraa	3 koiraa	6 koiraa	5 koiraa	2 koiraa
VOI-	1 koiraa	2 koiraa			1 koiraa	1 koiraa		
AVOHYV	10 koiraa	4 koiraa	9 koiraa	6 koiraa	8 koiraa	12 koiraa	10 koiraa	1 koiraa
AVO0	4 koiraa		6 koiraa	2 koiraa	5 koiraa	7 koiraa	6 koiraa	1 koiraa
AVO-	3 koiraa		7 koiraa	2 koiraa		2 koiraa	1 koiraa	
ALOHYV	8 koiraa	10 koiraa	13 koiraa	12 koiraa	11 koiraa	14 koiraa	19 koiraa	11 koiraa
ALO0	1 koiraa		2 koiraa	2 koiraa	1 koiraa	2 koiraa	4 koiraa	1 koiraa
ALO-	3 koiraa		3 koiraa		1 koiraa	1 koiraa		1 koiraa
Yhteensä	62 koiraa	44 koiraa	72 koiraa	44 koiraa	46 koiraa	58 koiraa	52 koiraa	21 koiraa

Valjakkohiihdossa on kilpaillut yksi kooikerhondje vuosina 2015-2017. Nosework on saanut suosiotaan myös kooikerhondjen parissa, ja lajista on saatu 33 tulosta. Koiratanssissa (freestyle) viisi tulosta on kirjattu kahdelle rodun edustajalle. Hyötykoirakokeen (HypoK) on suorittanut yksi kooikerhondje. Yksittäisiä rodun edustajia toimii myös kasvatus- ja kuntoutustyössä sosiaali-, terveys- ja opetusaloilla sekä Kennelliiton kaverikoirina ja lukukoirina. Lisäksi kooikerhondjeja käytetään käytännön metsästyksessä (riistalinnut, peura).

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Yli puolet Suomessa rekisteröidyistä kooikerhondjeista osallistuu näyttelyihin. Kymmenen viimeisen vuoden aikana (2011-2021) näyttelytuloksia on kirjattu yhteensä 5105 kappaletta, joista erinomaisen laatuarvosanan oli koirat saaneet 3737 kertaa. 1109 oli saanut tuloksen erittäin hyvä, 193 hyvä, 20 tyydyttävä. 18 kertaa koiraa ei oltu voitu arvostella syystä tai toisesta (EVA) ja 28 tulosta oli hylätty. Huomioitavaa on, että seitsemällä näistä hylätty tulos on ainut näyttelytulos, muiden tulokset vaihtelevat skaalalla H-C.I.B. Hylkäämisen syynä voi olla liialliset mustat karvat, koiran aggressiivinen tai arka käytös, rotumääritelmästä poikkeava koko, hännän pituus tai jokin muu ominaisuus.

Jalostusohjeissa edellytetään, että jalostukseen käytettävä koira käy näyttelyssä vähintään kaksi kertaa saaden arvosanaksi vähintään ”hyvä”. Jalostusohjeen tavoitteena on osaltaan se, että rotu

pysyy ulkonäöltään ja rakenteeltaan rodunomaisena, mutta osaltaan myös se, että jalostukseen käytettävät koirat eivät osoita aggressiivisuutta tai arkuutta vieraan ihmisen käsittelyssä.

Kooikerhondjelle ei ole vielä hyväksytty jalostustarkastusprofiileja. Ulkomuodon ihanneprofiili on käsittelyssä Kennelliitossa ja käyttäytymisen ihanneprofiili on yhdistyksellä työstettävänä.

Kooikerhondjeja ei ole osallistunut vielä jalostustarkastuksiin.

Taulukko 11. Näyttelytulokset 2012-2021

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	696 tulosta	326 tulosta	69 tulosta	7 tulosta	8 tulosta	6 tulosta	1112 tulosta
Nuorten luokka	524 tulosta	201 tulosta	36 tulosta	8 tulosta	0 tulosta	8 tulosta	777 tulosta
Avoin luokka	785 tulosta	350 tulosta	81 tulosta	5 tulosta	10 tulosta	9 tulosta	1240 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	1222 tulosta	180 tulosta	6 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	4 tulosta	1412 tulosta
Veteraaniluokka	510 tulosta	52 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	564 tulosta
Yhteensä	3737 tulosta	1109 tulosta	193 tulosta	20 tulosta	18 tulosta	28 tulosta	5105 tulosta

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Hollantilainen eläinlääketieteen opiskelija Juliette Helleman oli tehnyt laajan tutkimuksen kooikerhondjen käyttäytymisestä vuonna 2021 yhteistyössä Utrechtin yliopiston kanssa. Tutkimuksen mukaan käytöshäiriöt olivat kooikerhondjen neljänneksi merkittävin eutanasian syy. Tutkimus tehtiin c-Barq-kyselylomakkeella ja vastauksia saatiin 320 kappaletta kymmenestä maasta. Tuloksissa verrattiin kooikerhondjen käytöstä muun rotuisiin koiriin, joille oli tehty sama kartoitus. Havaittiin että kooikerhondjeilla oli vähemmän omistajaan suuntautuvaa aggressiivista käytöstä

kuin muilla tutkituilla roduilla, mutta muuta aggressiota enemmän (vieraisiin ihmisiin suuntautuvaa, vieraisiin koiriin suuntautuvaa, resursseihin suuntautuvaa). Pelolla ja aggressiolla on havaittu olevan selkeä korrelaatio.

Kooikerhondjien koulutettavuus oli korkeampaa kuin muiden tutkittujen rotujen. Urosten kiihtyvyys ja herkkyyks oli narttuja suurempaa kun taas narttujen vieraisiin suuntautuva aggressio oli suurempaa kuin uroksilla. Nartuilla omistajiin suuntautuva aggressio oli vähäisempää kuin uroksilla. Tutkimuksessa muistutettiin, että pelkoon liittyvää aggressiota ei uroksilla juurikaan voida ratkaista kastreeraamalla, sillä se itse asiassa lisää tätä taipumusta, eikä vähennä sitä. Tutkimuksen mukaan kooikerit taistele-pakene-stressireaktiossa valitsevat usein taistelun pakenemisen sijaan, ja tämä on hyvä tiedostaa herkän koiran kanssa. Lisäksi korostettiin positiivisen vahvistamisen merkitystä koulutusmetodeina, käytösongelmien periytyvyyttä ja sosiaalisen pelon kehittymisen ennaltaehkäisyä sosiaalistamisen avulla.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Lisääntymiskysely on tehty vuonna 2022. Kooikerhondje on ongelmattomasti lisääntyvä rotu. Käyttäytymisen osalta ongelmana on joskus urosten astumishaluttomuus, narttujen jännittäminen tai vastustelu astutustilanteessa. Rohkeuden puute astutustilanteessa saattaa korreloida joissakin tapauksissa myös heikkoon sukupuoliviettiin.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Luonteen ongelmakohdat

Kooikerhondjeilla esiintyy jonkin verran luonneongelmia. Ongelmakäytöksen laajuutta kartoitettiin vuonna 2012 koiranomistajille tehdyssä kyselyssä. Vastauksia avoimeen kysymykseen ”Onko koiralla ilmennyt ongelmakäyttäytymistä? Jos on, niin minkälaista ja missä iässä?” saatiin 125 kappaletta. Kyselyn vastausten perusteella ongelmakäytöstä oli esiintynyt 26 % koirista. Näistä 32 koirasta uroksia oli 21 ja narttuja 11. Kahdeksalla koiralla kuitenkin ongelmakäytös on iän myötä helpottanut tai mennyt kokonaan ohi. Omistajien kuvaukset ongelmakäytöksestä on luokiteltu kaaviossa yhdeksään eri luokkaan. Yleisimmäksi ongelmakäytökseksi osoittautui haukkuminen/rähähtely/remmirähjäminen (8 % kaikista vastauksista). Seuraavaksi yleisintä ongelmakäytöstä olivat aggressiivisuus (6 %) ja arkuus (5 %). Myös vartiointitaitumetus, liikkuvien

kohteiden jahtaaminen, huonekalujen tuhoaminen ja paukkuarkuus oli koettu ongelmalliseksi (kukin noin 2 %). Eroahdistus ja hihnassa vetäminen olivat ongelmakäytöksistä harvinaisimpia. (< 1 %) (kuva 3).

Pikkupennusta lähtien kooikerhondjen sosiaalistamiseen ja kouluttamiseen tulee kiinnittää paljon huomiota. Ensimmäisen elinvuotensa aikana nuorelle koiralle tulisi tarjota paljon tilaisuuksia kulkea jo kasvattajansa luona ja jatkossa omistajiensa mukana saamassa positiivisia kokemuksia. Lisäksi on muistettava, että jokainen nuori koira läpikäy murrosiän, joka ajoittuu suunnilleen 7-18 kk ikään. Murrosikä voi mennä ohi omistajan huomaamatta, mutta se voi ilmetä myös ongelmallisen käytöksen puhkeamisena. Tänä aikana koira on erityisen epävarma ja hakee käyttäytymismalleja aikuiselämänsä varten. Koira voi muuttua entistäkin aktiivisemmaksi ja turhautuessaan alkaa esimerkiksi tuhota paikkoja tai kärsiä eroahdistuksesta. Ongelmakäytös voi toki alkaa missä elämänvaiheessa tahansa. Ongelmallisesti käyttäytyvä koira vaatii omistajaltaan kärsivällisyyttä, johdonmukaisuutta ja mahdollisuuksia toivottujen käyttäytymismallien opettelemiseen ja harjoitteluun.

Suomessa kooikerhondjen tyypillisin luonneongelma on arkuus, joka ilmenee suhteettoman suurena jännittämisenä esimerkiksi uusia tilanteita, ihmisiä tai koiria kohdattaessa. Koulutus- ja kilpailutilanteissa arka kooikerhondje ei pysty keskittymään työskentelyyn vieraassa ympäristössä. Vieraan ihmisen on vaikea käsitellä arkaa koiraa ja näyttelyissä arkuus saattaakin ilmetä tuomarin väistämisenä tai puremisena. Joillakin kooikerhondjeilla esiintyy paukkuarkuutta, toisin sanoen koirat reagoivat voimakkaasti esimerkiksi ilotulitukseen tai yllättäviin koviin ääniin. Pelkäävä koira paineistuu helposti ja sisäinen jännitys näkyy päällepäin esimerkiksi läähätyksenä, vapinana tai epätarkoituksenmukaisina liikkeinä. Alttius voimakkaisiin pelkotiloihin on koirilla todettu vahvasti perinnölliseksi.

Hollannin tavoin myös Suomessa on kooikerhondjeja jouduttu lopettamaan aggressiivisen käytöksen vuoksi. Aggressiivisuus on usein ollut ennalta arvaamatonta ja ongelmallisimmillaan kohdistunut oman perheen lapsiin tai heidän kavereihinsa. Vahvasti kotiympäristöönsä kiintyvänä koirana kooikerhondje voi myös puolustaa omaa reviiriään tai oman perheensä jäseniä voimakkaasti. Voimakas reviiritietoisuus ei ole seurakoiralle toivottava ominaisuus.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Ongelmakäytöksen syyt voivat olla lähtöisin koiran elämäntilanteesta. Koiralla voi olla joistakin tilanteista huonoja ja pelottavia kokemuksia, erilaiset kiputilat voivat tehdä siitä ärtyisän tai sillä voi olla puutteelliset mahdollisuudet lajityypilliseen koiranelämään. Luonteeseen ja koirien tapaan reagoida pelottavissa tilanteissa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota jalostusyksilöitä ja -yhdistelmiä valittaessa, sillä alttius pelkotiloihin on vahvasti periytyvää. Jalostuksen tavoitteena on, että ongelma-koiria syntyi lainkaan. Siksi arkaa ja/tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. On myös muistettava, että narttu opettaa omalla esimerkillään käyttäytymismalliaan pennuilleen riippumatta siitä, onko käytös perinnöllistä vai opittua.

Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole liitetty PEVISAan. Rotumääritelmässä kooikerhondjen luonneominaisuuksien kuvataan olevan kahtiajakoiset: toisaalta koira ei saa olla kiinnostunut sorsista työskennellessään ohjaajansa kanssa, toisaalta siltä edellytetään rottakoirana itsenäistä saaliin löytämistä ja tappamista. Rodunomaisen käyttökokeen puuttuessa luonnetta arvioidaan Hollannissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Suomessa koiraa ei suositella jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi tai se on saanut arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn tuloksen luonnekuvauksesta.

Kyseessä on aktiivinen rotu, joka kaipaa tekemistä myös arkipäiviinsä. Virikkeiden puuttuessa koira voi alkaa puuhastelemaan ja tekemään kiellettyjä asioita omistajien ollessa poissa kotoa. Koira ei juurikaan opi kielloista, eikä varsinkaan sen aktiivisuus siitä vähene. Pelkkä liikunnan lisääminen ei riitä purkamaan kaikkea tarmoa, vaan koiran kanssa tulisi tehdä myös ”aivojumppaa”. Kooikerhondje on nopea oppimaan ja nauttii siitä, kun se saa työskennellä omistajansa kanssa.

Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta. Aggressiivisuuden vuoksi on koiria jouduttu myös lopettamaan. Usein arkuus sekoitetaan aggressiivisuuteen, toisin sanoen vihaisesti käyttäytyvän koiran ongelma on pohjimmiltaan pelkotila. Molemmat reagoimismallit voivat liittyä koiran saamiin huonoihin kokemuksiin, jolloin koira pyrkii jatkossa välttämään kyseisen kaltaisia tilanteita. Molemmat voivat olla seurausta myös kiputiloista tai muista fyysisistä sairauksista. Koska alttius pelkotiloihin on kuitenkin voimakkaasti periytyvä ominaisuus, ei arkaa ja/tai aggressiivista koiraa saa käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISA-ohjelmaan. Kooikerhondjien jalostuksen pääperiaate on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen. Kasvattajia ohjataan jalostuskyselyiden avulla välttämään koiran suvussa esiintyneiden tunnettujen riskien yhdistämistä. Tärkeimpinä vastustettavia sairauksia ovat autoimmuunisairaudet, epilepsia, ENM ja patellaluksaatio. Lähitulevisuudessa Fit2Breed tulee muuttamaan jalostusneuvontaa.

Fit2Breed on Utrechtin yliopiston yhteistyössä Alankomaiden kooikerhondjeyhdistyksen ja myöhemmin myös Alankomaiden valtion kanssa toteuttama kooikerhondjen geneettisen monimuotoisuuden ja elinvoimaisuuden sekä terveyden tukemiseksi tarkoitettu internetpohjainen tietokanta, joka tulee kaikkien kasvattajien saataville erillisen maksun avulla. Hollannin valtio tuli mukaan tukijaksi hankkeeseen vuonna 2022 ja tässä tavoitteena on kansallisten rotujen säilyttäminen ja edistäminen. Tietokanta julkaistaan vuoden 2022 loppupuolella.

Tietokannasta on mahdollisuus jäljittää koiran koko suku täysillä tiedoilla kantakoiriin asti ja tarkastella kaikkien yksilöiden tietoja. Ohjelman avulla voidaan tehdä koeparituksia. Ohjelmaan on syötetty koiran geenitestien tulokset ja se varoittaa koeparituksessa jos yhdistelmän sairausriskit, kuten myosiittiriski nousee liian korkeaksi. Tämän avulla muutamien vuosien sisällä korkean riskin myosiittipentueet tulee vähenemään selvästi. Kantajat tahdotaan pitää mukana jalostuksessa jalostuspohjan monimuotoisuuden takaamiseksi mutta kahden kantajan yhdistämistä tulee välttää jotta jälkeläisten riski ei nouse korkeaksi.

Lisäksi ohjelmaan on yhdistetty koiran geneettisen monimuotoisuuden analyysi SNP-tekniikkaa käyttäen. Näin ollen ohjelma voi tarjota nartulle mahdollisimman eriperimäisiä uroksia, maailmanlaajuisesti, jotka geneettisesti ovat nartusta mahdollisimman kaukana. Pilottivaiheessa suuri määrä koiria eri maista, myös Suomesta, testattiin wisdom panelin avulla, ja mukaan tietokantaan syötettiin myös niiden koirien tiedot, joilla oli MyDog DNA tai Embark-tulos ja joiden omistajat luovuttivat tiedot tietokannan käyttöön. Myöhemmin analyysit tullaan toteuttamaan Embarkin avulla. VHNK suosittelee vahvasti kaikkia kasvattajia käyttämään Fit2Breediä jalostuksen apuna sekä nojautumaan kasvatuksessa geneettisesti mahdollisimman monipuolisiin yhdistelmiin,

joilla tunnetut sairausriskit pysyvät pieninä. Mahdollisimman eriperimäisten yhdistelmien etu on se, että potentiaalisten autoimmuuniperäisten sairauksien riskiä voidaan tällä vähentää.

Autoimmuunisairaudessa elimistö alkaa virheellisesti muodostaa vasta-aineita elimistön omille aineille, kudoksille tai soluille. Alttius sairastua immuunivälitteiseen sairauteen liittyy perimään. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä.

Autoimmuunisairauden puhkeaminen voi olla syynä, mikäli koiran yleiskunnossa tapahtuu selkeä, mutta usein vaikeasti määriteltävissä oleva muutos huonompaan suuntaan. Diagnoosin löytäminen voi olla vaativaa. Tapauksesta riippuen tilanne voi olla koiralle hengenvaarallinen, mutta sairaus voi myös olla hallittavissa lääkityksellä.

Kooikerhondjella on Clubregisterin mukaan diagnosoitu ainakin seuraavat vakavat immuunivälitteiset sairaudet: polymyosiitti, systeeminen lupus erytematosus (SLE), autoimmuuni trombosytopenia, munuaisvikoja (esim. glomerulonefriitti eli munuaiskerästulehdus) ja immuunivälitteiset suolistotulehdukset. Lisäksi rodulla on todettu muitakin sairauksia, joihin myös liittyy immuunisysteemin virhetoiminta/haitallinen toiminta kuten esimerkiksi kilpirauhasen vajaatoiminta, cushingin tauti, addisonin tauti ja allergiat.

Ajoissa aloitettu hoito jatkaa koiran laadukasta elämää jopa vuosia. Kortisoni, lepo. Autoimmuunisairauksien hoitoennuste on yleisesti ottaen huono, mutta esim IMHA usein saadaan hallintaan pysyvästikin lääkityksellä.

Geenitestiä kooikerhondjen autoimmuunisairauksien vastustamiseksi ei ole saatavilla. Muilla roduilla on kuitenkin saatu viitteitä siitä, että MHC-geenialue on yhteydessä autoimmuunisairauksiin. Tällä geeni alueella on suuri määrä yksilön immuunivasteeseen vaikuttavia geenejä ja aluetta kutsutaan myös luokan II leukosyytti antigeeni (DLA) alueeksi. Nämä geenit vastaavat mm. koiran omien kudosten tunnistamisesta ja vieraiden patogeenien tunnistamisesta ja tuhoamisesta. DLA-alueen immunogeenien tulisi säilyä mahdollisimman monimuotoisina, jotta ne kykenevät reagoimaan erilaisiin viruksiin, bakteereihin ja muihin vieraisiin tunkeilijoihin. Useat tutkimukset tukevat MHC-alueen heterogeenisyyttä ja sen monimuotoisuuden ylläpitämistä vähintäänkin kohtuullisella tasolla. MHC-geenialueen monimuotoisuutta on mahdollista selvittää DLA-testillä. Kooikerhondjella kartoitus tehtiin 2011-2013.

Kooikerhondjella löydettiin 8 eri haplotyyppiä. Haplotyyppi Kooi1 oli hyvin yleinen Suomen populaatiossa: yli 65 % kartoitukseen osallistuneista kooikerhondjeista edusti tätä tyyppiä joko

molempien tai toisen haplotyyppinsä osalta. Tästä tyypistä löytyi myös useita homotsygootteja yksilöitä. Haplotyyppit Kooi2, Kooi3 ja Kooi6 olivat myös yleisiä rodussa. Lisäksi haplotyyppijä Kooi4 ja Kooi8 tavattiin koirilta, jotka eivät olleet aivan lähisukulaisia. Sen sijaan erityisesti Kooi7, mutta jossain määrin myös Kooi5:n asema oli huolestuttava, koska niitä löytyi vain yksittäisten linjojen vanhemmilta ja niiden jälkeläisiltä.

Myosiitti kuuluu laajempaan ryhmään myopatioita eli lihassairauksia, joille jotkut rodut, kuten kooikerhondje, bokseri ja labradorinnoutaja ovat geneettisesti alttiita. Tietyissä tapauksissa myopatiat ovat selkeitä autoimmuunisairauksia (eosinofiilinen myosiitti/polymyosiitti). Kooikerhondjella (poly)myosiittia eli (moni)lihastulehdusta on todettu Suomessa kautta aikojen 2021 loppuun mennessä n 7 kpl ja koko maailmassa yli 50 kpl. Tyypillisiä kliinisiä oirekuvia ovat yleistyneet oireet tai nielemishäiriö. Ääntöhäiriötä esim. äänen käheyttä (dysfonia) tai nielemishäiriötä (dysfagia) voi ilmetä. Myopatiat ovat usein hitaasti eteneviä ja oireena voi pahimmillaan olla jopa nelirajahalvaus rasituksen jälkeen. Tila kohenee levon avulla.

Neurologisessa tutkimuksessa havaitaan poikkeava liikkumiskyky, ja usein viitteitä lihasongelmiin. Sairautta esiintyy sukupuolesta riippumatta sekä uroksilla että nartuilla ja sitä esiintyy usein nuorilla yksilöillä. Sairautta voi kuitenkin ilmetä myös vanhemmilla koirilla. Kooikerhondjen myosiitin ennuste on usein huono. Useampia tutkimustapauksia on menetetty väärillä diagnooseilla (esim. myasthenia gravis). (Mandigers, VHNK jalostusseminaari 2010).

Myosiitin oireita helpottaa ja pitää osittain kurissa ajoissa aloitettu prednisolonihoito. Pelkkää koirtisonihoitoa parempi tuloksia on saatu käyttämällä lihas ravintolisiä ja geenien spesifistä inhibiittoria.

Munuaissairaudet

Suomessa on diagnosoitu lähes vuosittain yksittäisiä autoimmuuniperäisiä tai sellaisiksi epäiltyjä munuaissairauksia. Yleisimpiä ovat olleet munuaisten eri osien krooniset tulehdukset sekä muut munuaisen toimintaan liittyvät häiriöt. Yleisimpiä ovat krooninen, etenevä glomerulonefriitti, pyelonefriitti, protein losing nefropatia, joka usein on borrelioosin aiheuttama autoimmuunisairaus.

Perinnöllinen munuaisten vajaatoiminta ilmenee jo pikkupennulla ja johtaa kuolemaan hyvin nuorena. Autoimmuuniperäinen munuaisvika puhkeaa jonkun stressitekijän laukaisemana yleensä nuorella aikuisella tai keski-ikäisellä koiralla. Vanhalla koiralla yleinen munuaisten vajaatoiminta ei pääsääntöisesti ole autoimmuuniperäinen vaan muiden tekijöiden aiheuttama rappeumasairaus.

Munuaisviaksi Clubregisteriin ilmoitetaan monenlaisia munuaisvikoja, eikä niiden perinnöllisestä taustasta ole varmaa tietoa, koska taudinkuva on hyvin monimuotoinen, eikä geenitestejä ole kehitetty. Hollannissa autoimmuunisairauksiin ei jalostusohjeessa oteta lainkaan kantaa. Suomessa autoimmuuni sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Lisäksi koiria, joiden lähisuvussa esiintyy samantyyppisiä autoimmuunisairauksia, ei tule yhdistää. On kuitenkin viisasta noudattaa varovaisuutta silloinkin, kun suvuissa esiintyy erityyppisiä autoimmuunisairauksia. Munuaisvikoja on varmuudella todettu Suomessa kautta aikojen vuoden 2021 loppuun mennessä 25 kpl.

Epilepsiaa tavataan lähes kaikilla koiraroduilla, myös sekarotuisilla. Epilepsiassa koiralla ilmenee toistuvasti ”kohtauksia”, joiden kesto ja vakavuus vaihtelevat pienestä ”poissaolevuudesta” täyteen kouristeluun. Yleensä kohtaukset toistuvat samalla yksilöllä kuitenkin saman kaavan mukaan. Epilepsia jaetaan primaariseen ja sekundaariseen. Sekundaarisessa epilepsiassa kohtauksen taustalta löytyy muutos tai sairaus, joka aiheuttaa kohtaukset esimerkiksi akuutti aivotulehdus, myrkytys, alhainen verensokeri, synnytyksessä tai muutoin tapaturmaisesti tullut vaurio, kasvain, maksavian aiheuttama toksemia jne. Tästä käytetään usein myös termiä ”epileptistyyppiset kohtaukset”. Primaarisessa epilepsiassa, eli ns. ”aidossa epilepsiassa” kohtauksen taustalta ei löydy mitään selvää syytä.

Primaarinen epilepsia on koiralla perinnöllinen sairaus. Epilepsian periytymismekanismi kooikerhondjella on epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska kaikki kohtaukset eivät ole primaarista epilepsiaa, diagnosoinnin tulee tapahtua eläinlääkärin toimesta sulkemalla pois muut kohtauksia aiheuttavat sairaudet. Primaariseen epilepsiaan ei ole parannuskeinoja, mutta sen oireita hoidetaan säännöllisellä estolääkityksellä, jolla pyritään vähentämään kohtauksen määrää ja voimakkuutta.

Sopivalla lääkityksellä koira voi viettää normaalia elämää vanhuuteen asti. Antidoping säännösten mukaan lääkitys kuitenkin estää koiraa osallistumasta Kennelliiton alaisiin tapahtumiin.

Suomessa tiedetään vähintään seitsemän kooikerhondjen sairastuneen epilepsiaan v 2021 loppuun mennessä tai saaneen epileptistyyppisiä kohtauksia. Clubregisteristä laskettuna 2000-luvulla on Hollannissa tavattu epilepsiaa kaikkiaan 11 pentueen koirissa (tarkemmin miltä aikaväliltä, pitääkö päivittää?). Tulevaisuudessa tilannetta tulee seurata tarkasti, sillä Suomessa rekisteröityjen koirien suvuissa on muissa maissa tavattu epilepsiaa. Geenitestiä kooikerhondjen epilepsialle ei ole olemassa. Suomessa sairaita koiria ja sairaiden koirien jälkeläisiä ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisistä kohtauksia, ei tule

jatkossa enää käyttää jalostukseen. Hollannissa myös sairaiden koirien täyssisarukset suljetaan jalostuksesta.

Muita autoimmuunisairauksia on Clubregisterin mukaan todettu Suomessa vuoden 2021 loppuun mennessä seuraavasti: nieluhalvaus 4kpl, AIHA/IMHA 4kpl, muu autoimmuunisairaus 8kpl.

Kooikerhalvaus eli ENM (Erfelijke Necrotiserende Myelopathie = perinnöllinen nopeasti etenevä selkäydin halvaus). Tautia esiintyy hieman erityyppisiä monella eri rodulla (mm. afgaaninvinttikoiria, valkoinen länsiylämaanterrieri, cairnterrieri, beagle, dalmatiankoira, rottweiler), jolloin taudin puhkeamisikä, oireet ja taudista käytetty nimitys hieman eroavat. Kyseessä on kuitenkin aina neurologinen sairaus. Sairaudesta on rodulla julkaistu tutkimusaineistoa P.J.J. Mandigers ym., Veterinary Science 1993: 54, 118-123. Artikkelissa todettiin Hollannissa vuosina 1962-1990 aikavälillä syntyneistä kooikerhondjeista 46:lla olleen kliinisiä sairausoireita. Tutkimukseen osallistuneiden koirien oireet alkoivat 3-12 kk iässä ja koirat jouduttiin lopettamaan 5-20 kk ikäisinä. Oireina alkuvaiheessa oli mm. etenevät poikkeamat liikkumisessa, myöhemmin ataksia ja takaruumiin aluksi osittainen halvaantuminen. Oireet leviävät pitkin hermostoa ja viimeistään oireiden edetessä yläruumiiseen koira joudutaan lopettamaan.

Hollannissa tehdyt dna-tutkimukset ovat osoittaneet, että sairaus on resessiivisesti periytyvä, eli sairas koira on saanut tautiperimän molemmilta vanhemmiltaan. Kesäkuussa 2012 Hollannista saadun tiedon mukaan ENM-kantajat voidaan tunnistaa dna-testillä. Hollannissa kaikki jalostuskoirat tutkitaan ja sallitut yhdistelmät ovat vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa. Koska geenivirhe on Suomessa hyvin harvinainen ja testin tuloksen saaminen voi kestää kuukausia, on riittävää, että yhdistelmän toinen koira on testattu ENM-vapaaksi. Tällöin rotuun ei voi syntyä sairaita yksilöitä. Suomessa on muutama ENM-kantaja. Jos niitä käytetään jalostukseen, tulee toisen osapuolen olla vapaa ENM-geenimutaatiosta.

Patellaluksaatio tarkoittaa polvinivelen sijoiltaanmenoa, joka luokitellaan seuraavalla nk. Putnam -asteikolla:

0: ei muutoksia

1. aste: Polvinivel lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen

2. aste: Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai kierrettäessä ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen.

3. aste: Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen.

4. aste: Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta.

Putnam-asteikko antaa anatomisen arvion kyseisen koiran polvilumpioiden rakenteesta. Asteikon tulkinnassa on kuitenkin huomattava, että Putnam ei kuvaa oireiden voimakkuutta, sairauden haitta-astetta eikä myöskään nivelrikon kehittymisen todennäköisyyttä. Tärkein yksittäinen seikka patellaluksaatioon on takajalan puutteellinen kulmautuminen. Toimivassa polvinivelessä reisiluun ja sääriluun kulman tulisi olla noin 135 astetta sivulta katsottuna. Mikäli jalka on tätä suurempi, on kontakti polvilumpion ja reisiluun välillä puutteellinen, mikä johtaa telauran kehityksen häiriintymiseen (mataluuteen). Takajalka ei myöskään saisi olla takaa katsottuna kaareutunut tai kiertynyt, koska tällöin polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta ei ole samassa linjassa reisiluun pään telauran kanssa. Jos rakennevirheet ovat voimakkaita, luksaatio havaitaan jo kasvuaikana ja tyypillisesti molemmissa polvissa. Osa luksaatioista ei oireile ennen aikuisikää, jolloin muutos voi olla sen verran dramaattinen, että koiran ontumisen alkaminen liitetään vammaan. Tällöinkin perussy on lähes aina polven rakenteessa. Äkillisesti oireilevat luksaatiot voivat olla hyvin kipeitä tulehdusreaktion ja vähitellen kehittyvien nivelrikko muutosten vuoksi.

Virallisen patellalausunnon voivat antaa siihen koulutuksen saaneet eläinlääkärit. Tulos julkaistaan Koiranetissä ja muiden maiden kooikerhondjien patellalausunnoista saa tietoa mm. Clubregisteristä. Lieväasteisena patellaluksaatio ei haittaa koiran arkielämää, vaikeampiasteinen patellaluksaatio vaatii käytännössä aina leikkaushoidon. Kooikerhondjella luksoituminen mediaalisuuntaan on yleisempää kuin lateraalisuuntaan, mutta molempia muotoja tavataan. Periytyminen on ilmeisesti monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen.

Clubregisterin tilastoista päätellen lieväasteinen patellaluksaatio on rodun yleisin sairaus. (Hollantilaisten mukaan silmätaudit ovat kooikerhondjen yleisin sairausryhmä). Pentueittain tarkasteltuna niistä Hollannin 2000-luvun pentueista, joista vähintään yhdellä pennulla on polvitutkimustulos, esiintyy lievä patellaluksaatiota joka kolmannessa pentueessa. On mahdollista, että pentueittainen laskentatapa korostaa ongelman laajuutta ja että tutkitut pentueet edustavat linjoja, joissa patellaluksaatio on keskimääräistä yleisempää.

Suomessa on vuoden 2021 loppuun mennessä annettu patellalausuntoja yhteensä 723 koiralle. Tutkituista 91% on tervepolvisia PL0/0. Ainakin pari pentua on Suomessa lopetettu muutaman kuukauden ikäisenä vaikea-asteisen patellaluksaation vuoksi. Lisäksi ainakin muutaman aikuisen koiran polvi/a on jouduttu operoimaan patellaluksaation vuoksi. Patellaluksaation vastustamiseksi ei ole olemassa geenitestiä. Sairautta voitaisiin parhaiten vastustaa patellaindeksin avulla. Toistaiseksi patellaindeksiä ei ole käytössä millään rodulla.

Taulukko 12. Kooikerhondjen patellaluksaatiotulokset Suomessa 2011-2021. (Lähde KoiraNet 5.3.22).

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2011	75	31	1	1	1	0	0	34
2012	56	25	4	0	0	0	0	29
2013	108	51	5	1	0	0	0	57
2014	66	29	4	0	0	0	0	33
2015	96	43	2	1	0	0	0	46
2016	99	31	8	2	0	0	0	41
2017	91	40	1	0	0	0	0	41
2018	117	36	3	0	0	0	0	39
2019	91	25	2	0	0	0	0	27
2020	97	16	3	0	0	0	0	19
2021	65	0	0	0	0	0	0	0
Yht.	961	327	33	5	1	0	0	366

Suomessa jalostukseen käytettäviltä koirilta edellytetään virallista polvitutkimusta ja sitä, että tulos on 0. Polvilausunnon 1 saanut koira hyväksytään kuitenkin myös jalostukseen, mutta ainoastaan yhdistettynä 0-polviseen koiraan. Patellaluksaation periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten polvitilanne valintoja punnitessa. Hollannissa jalostuksesta suljetaan pois myös ne koirat, joiden polvia on patellaongelmien vuoksi jouduttu leikkaamaan, eikä yhdistelmää saa uusia, mikäli siitä on aiemmin syntynyt patellaongelmainen koira.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Von Willebrandin -tauti (vWd) on yleisin ihmisten ja eläinten perinnöllinen verenvuototauti. Sairautta on diagnosoitu useilla kymmenillä koiraroduilla. Taudissa hyytymistekijän pitoisuus on alentunut. Sairaus voi ilmetä lieväoireisena taipumuksena normaalia runsaampaan, verenvuotoon esimerkiksi leikkausten yhteydessä tai vakavimmillaan aiheuttaa koiran kuolemaan johtavia tyrehtymättömiä verenvuotoja.

Tyypin III von Willebrandin tauti oli kooikerhondjeilla merkittävä ongelma, kunnes 1990-luvun alkupuolella rotua alettiin järjestelmällisesti tutkia Elisa-menetelmällä (vWf % eli von Willebrand -faktori). Vuonna 1998 Hollannissa siirryttiin DNA-tutkimukseen von Willebrandin taudin tunnistamisessa. Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. DNA-testi määrittää onko koira vWd-sairas, vWd-kantaja vai vWd-vapaa. Järjestelmällisen seulonnan ansiosta vWd on kooikerhondjeilla nykyisin hyvin harvinainen. Sen pohjalta, mitä nykyisin tiedetään vWd-sairaudesta ja DNA-tutkimusmenetelmän luotettavuudesta, kahden geneettisesti vWd-vapaan koiran yhdistelmästä ei voi syntyä vWd-kantajia eikä vWd-sairaita, jolloin jälkeläiset voidaan myös määritellä vWd-vapaiksi ilman erillistä tutkimusta, mikäli koiran polveutuminen on varmistettu. 2000-luvulla Suomessa rekisteröidyt kooikerhondjet ovat kaikki vWd-vapaita aiempien sukupolvien geenitestien perusteella.

Hollannissa kaikki jalostuskoirat DNA-testataan ja vain geneettisesti vWd-vapaita koiria saa käyttää jalostukseen. Suomessa edellytetään, että koiran vWd-status (vapaa/kantaja/sairas) on selvitetty joko koiran omalla DNA-testillä tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella. Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vWd-vapaa x vWd-vapaa sekä vWd-vapaa x vWd-kantaja. Jalostuskumppania esimerkiksi Hollannista haettaessa geenitesti vaaditaan suomalaiselta jalostuskoiralta itseltäänkin.

Lonkkadysplasia eli lonkkanivelen kasvuhäiriö (HD) on kehityshäiriö, jossa reisiluun pää ei asetu tiiviisti lonkkamaljaan. Nykykäsityksen mukaan periytyminen on monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta vian esiintymiseen. Lonkkadysplasian ilmenemiseen ja sen vaikeusasteeseen vaikuttavat myös ympäristötekijät, kuten liikunta ja ravinto sikiö- ja kasvuaikana.

Suomessa koiran on oltava iältään vähintään 12 kk ja tunnistusmerkitty virallista lonkkakuvausta suoritettaessa. Lonkkanivel lausunto annetaan Kennelliiton lonkkalausunto lomakkeella. Röntgenkuvien arvostelussa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä dysplasian arvosteluasteikkoa, jossa on viisi luokitusastetta (A-E).

Virallisten lonkkatulosten arvot merkityksineen

A – B terve (A = ei muutoksia ja B = lähes normaali/rajatapaus)

C – E sairas (C = lievä, D = keskivaikea ja E = vaikea)

Lieväasteisena lonkkanivelen kasvuhäiriö ei haittaa koiran arkielämää. Normaalipainoinen koira, jonka lihaksisto tukee niveltä, voi pärjätä yllättävän hyvin vaikeampi asteisemmankin lonkkavian kanssa. Lonkkadysplasia aiheuttaa kuitenkin nivelrikkoa, jota voi kehittyä myös lieväasteisen dysplasian muodossa. Nivelrikon hoidossa käytetään mm. kipulääkkeitä ja nivelrustoa ravitsevia ravintolisiä. Vaikeisiin tapauksiin on kooikerhondjeillakin käytetty kirurgisia hoitomuotoja.

Hollannissa kooikerhondjien lonkkia ei tutkita seulonta mielessä lainkaan, eikä jalostusohjeissa ole minimivaatimuksia lonkkien suhteen. Suomessa suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat on kuvattu ja jalostukseen hyväksytään tulokset A-C siten, että C-lonkkaiselle koiralle tulisi valita kumppaniksi A- tai B-lonkkainen koira. Lonkkaniveldysplasian periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten lonkkatutkimustulokset. Geenitestiä sairauden vastustamiseksi ei ole saatavilla.

Vuoden 2021 loppuun mennessä on Suomessa lonkkakuvattu yhteensä 742 koiraa (taulukko 7). Kaikista tutkimustuloksista A- ja B-lonkkaisia on ollut 82 %. Myös viimeisten viiden vuoden aikana syntyneiden (2014-2020) osalta on A- ja B-lonkkaisten osuus sama 81,6%.

Taulukko 13. Kooikerhondjien lonkkatutkimustulokset Suomessa 2011-2021 (Lähde KoiraNet 5.3.22).

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2011	75	11	8	12	2	1	34
2012	56	9	7	9	1	0	26
2013	108	30	19	11	0	0	60

2014	66	15	12	8	1	0	36
2015	96	16	28	7	0	0	51
2016	99	23	10	8	2	0	43
2017	91	21	15	4	2	0	42
2018	117	20	16	8	2	0	46
2019	91	18	6	3	2	0	29
2020	97	10	9	2	1	0	22
2021	65	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	961	173	130	72	13	1	389

Kyynärniveldysplasiaa eli kyynärnivelen kasvuhäiriötä (ED) on terveystutkimuksissa löytynyt rodusta vain yksittäistapauksia. Lonkkakuvauksen yhteydessä 461 suomalaiselta kooikerhondjeilta on tutkittu kyynärnivelet. 99%:lla kuvatuista on ollut terveet kyynärnivelet 0/0. Kooikerhondjien jalostusohjeet eivät ota kantaa kyynärniveldysplasian vastustamiseen, mutta asteen 2 tai huonomman tuloksen saanutta koiraa ei kuitenkaan ole suotavaa käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

Tässä silmäsairauksilla tarkoitetaan silmän eri osissa esiintyviä perinnöllisiä muutoksia. Virallinen tutkimus tehdään erikoiseläinlääkärin toimesta silmäpeilauksella. Tulos julkaistaan Kennelliiton Koiranetissä, kuten myös rodun Clubregisterissä.

Kaikkiaan silmät on v. 2021 loppuun mennessä tutkittu 707 Suomessa rekisteröidyltä kooikerhondjelta, joista 645 koiran silmistä ei ole löytynyt merkkejä perinnöllisistä muutoksista. Tervesilmäisiä on siis 91% tutkituista.

Taulukko 14. Silmätarkastukset 2011-2021

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2011	75	36	48%	34	94%
2012	56	26	46%	25	96%
2013	108	57	53%	52	91%

2014	66	31	47%	29	94%
2015	96	40	42%	36	90%
2016	99	36	36%	34	94%
2017	91	37	41%	35	95%
2018	117	35	30%	34	97%
2019	91	26	29%	24	92%
2020	97	19	20%	19	100%
2021	65	0	0%	0	0

Seuraavassa käydään läpi kooikerhondjeilla esiintyneet perinnölliseksi katsotut muutokset. Geenitestiä niiden vastustamiseksi kooikerhondjeilla ei ole saatavilla.

Silmäpuutos/pienisilmäisyys/sinisilmäisyys

Kooikerhondjella esiintyy perinnöllistä silmän kehityshäiriötä, jolloin toinen silmä puuttuu kokonaan tai toinen silmä on normaalia pienempi. Epäisyys on, että sinisilmäisyyden perinnöllisyydellä ja silmän kehityshäisiöllä on yhteys keskenään. Suomessa on todettu silmäpuutos tai pienisilmäisyys noin 13 koiralla ja muutama sinisilmäisyys. Koiraa, jolla on silmäpuutos tai pienisilmäisyys, ei suositella jalostukseen.

Distichiasis, trichiasis, cilia aberranta ja ectopic cilia viittaavat kaikki väärällä tavalla kasvaviin ripsiin, jotka hankaavat ja ärsyttävät koiran silmää enemmän tai vähemmän. Väärin asettuneita ripsiä voidaan helpossa tapauksessa hoitaa polttamalla /nyppimällä silmää hankaavat karvat pois. Nyppimisestä on vain väliaikainen hyöty, koska ripset kasvavat takaisin. Taitavalla polttamisella voi päästä lopullisesti eroon karvoista, mutta huonolla tuurilla tästäkin saattaa olla vain väliaikainen hyöty, ja karvat voivat epätäydellisen polttamisen jälkeen kasvaa takaisin jopa aikaisempaa hankalampaan asentoon. Väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sen ilmeneminen kooikerhondjella on viime aikoina lisääntynyt eri maissa. Osin syynä voi olla se, että yleiseurooppalaiseen silmätutkimuskaavakkeeseen (ECVO) kirjataan nykyisin myös ripsilöydökset. Distichiasikseen ja muihin ylimääräisiin ripsiin liittyviä diagnooseja on Suomessa kirjattu v 2021 loppuun mennessä 12 koiralle.

Perinnöllinen katarakta eli harmaakaihi ilmenee linssin samentumisena. Muutos voi olla paikallinen pieni läiskä tai se voi ajan mittaan laajentua koko linssin käsittäväksi näköä estäväksi muutokseksi,

se voi esiintyä vain toisessa tai molemmissa silmissä. Hollannissa Clubregisteriin kirjataan kummallekin vanhemmalle merkintä kaihin kantaja, mikäli jälkeläinen todetaan kaihi. Näin ollen oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Perinnöllinen kaihi voi olla synnynnäinen tai kehittyä myöhemmällä iällä. Jotta sukujen kaihitilanteesta saataisiin parempi käsitys, olisi siis hyvä uusia silmälausunto myös keski-ikäisillä koirilla, vaikka niitä ei enää käytettäisikään jalostukseen. Myös ei-perinnölliset kaihimuutokset ovat koiralla mahdollisia monesta eri syystä esim. isku silmään, aineenvaihduntahäiriö silmässä (sokeritauti), infektiotaudit tai myrkytystila. Lieväasteinen kaihi ei vaadi hoitoa. Sokeuttavassa muodossa voidaan nykyään joissain tapauksissa pelastaa koiran näkö leikkauksella. Suomessa on kahdella tutkituista koirista v 2021 loppuun mennessä merkintä kortikaalisesta kataraktasta. Muita kaihi löydöksiä on todettu kahdeksalla koiralla. Muissa maissa Clubregisteriin on kirjattu 2000-luvulla yhteensä alle kymmenen kaihilöydöstä?

Muita kooikerhondjeilla tavattuja perinnölliseksi oletettuja silmäsairauksia ovat lievä-asteinen **PHTVL/PHPV** eli sikiökautinen verisuonijäännö (8kpl), **PPM** eli sikiökautinen kalvojäännö (2kpl) ja **MRD** eli lievä verkkokalvon kehityshäiriö (4kpl), **puutteellinen kyynelkanavan aukko** (3kpl), ja **sarveiskalvon dystrofia** (3kpl). Näiden silmäsairauksien periytymismekanismia ei kooikerhondjeilla tarkkaan tunneta. PHTVL/PHPV-syndroomassa sikiökauden verisuonista jää eriasteisia jäänteitä mykiön takakapseliin jättäen linssiin samentuman. PHTVL/PHPV jaetaan vaikeusasteen mukaan luokkiin 1-6. Ensimmäinen aste tarkoittaa vain linssin takapinnalla esiintyviä sidekudospisteitä. Vakavammissa asteissa linssi surkastuu ja kovettuu eriasteisesti. Luokituksen ääripäässä sairaus on sokeuttava ja johtaa silmän sisäisiin verenvuotoihin. PHTVL/PHPV:n lievät muodot, PPM ja lieväasteinen MRD eivät vaikuta koiran elämään.

Hollannin jalostusohjeet kieltävät koiran ja sen kaikkien jälkeläisten jalostuskäytön, jos koiralla todetaan mikä tahansa perinnölliseksi oletettu silmämuutos. Lisäksi koiran jalostuskäyttö kielletään, mikäli vähintään kahdella jälkeläisellä on todettu mikä tahansa perinnöllinen silmämuutos. Suomessa jalostuskoirien silmät tulee peilata koiran ollessa vähintään 12 kk:n ikäinen ja astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha. Koska perinnölliset sairaudet ilmenevät tyypillisesti viimeistään aikuisiällä, on yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi todetun tulos voimassa koiran loppuiän. Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Lievä distichiasis, PHTVL/PHPV:n aste 1 ja MRD eivät sulje koiraa pois jalostuksesta, mutta yhdistelmän toisen koiran tulee olla tervesilmäinen.

Hollantilaisten mukaan silmäsairaudet ovat kooikerhondjen yleisin ongelma.

Taulukko 15. Kooikerhondjen silmätutkimustulokset (lähde: KoiraNet 5.3.2022)

Diagnoosi	Esiintymä
Distichiasis, todettu	5
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	322
Iris hypoplasia, todettu	1
Kaihin laajuus, lievä	1
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1
Keratiitti, todettu	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	1
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	4
Posterior polaarinen katarakta, epäilyttävä	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	2
PPM, iris-iris, todettu	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	2
RD, multifokaali, todettu	3
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	2
Silmämuutosten vakavuus, lievä	3
Silmämuutosten vakavuus, vakava	2

Selkä- ja häntänikamien kehityshäiriöt

Kooikerhondjen synnynnäisistä kehityshäiriöistä yleisimpiä ovat eriaisteiset nikamien kehityshäiriöt, jotka esiintyvät selkärangassa tai hännässä. Häntänikaman kehityshäiriöstä seuraa usein että kyseisen nikaman kohdalle syntyy jonkinasteinen mutka. Häntä voi myös olla tavallista lyhyempi, koira voi töpöhäntäinen tai jopa kokonaan hännätön. Kyseessä ei kuitenkaan liene T-box-mutaatio. Muutokset hännässä ovat usein jo pikkupennulla tunnustelemalla havaittavissa. Röntgenkuvauksella saadaan tarvittaessa selvempi kuva siitä, millaisesta muutoksesta on kyse. Häntämutkia pidetään sitä vaikea-asteisempina, mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi

kulma on. Selkänikamien muutokset eivät tyypillisesti näy päällepäin, vaan diagnosointiin tarvitaan aina röntgenkuvausta. Monet nikamien kehityshäiriöistä ovat koiralle itselleen harmittomia, mutta varsinkin selkänikamien muutokset aiheuttavat koiralle kovia kipuja.

Häntämutkat ovat perinnöllisiä, mutta niiden periytymisaste ei ole täysin selvillä. Niiden oletetaan periytyvän polygeenisesti, mikä tarkoittaa, että häiriön ilmenemiseen vaikuttavat useammat geenit, jotka koira on perinyt kummaltakin vanhemmistaan. Uusien tutkimustulosten mukaan häntämutkan ja selkänikamien kehityshäiriöiden periytymismekanismi poikkeavat toisistaan. Suomalaisista koirista kahdellakymmenellä on kirjattu häntämutka Clubregisteriin v 2021 loppuun mennessä. Näistä osa on Suomessa rekisteröity EJ-rekisteriin. Koiraa, jolla on selkänikaman kehityshäiriö tai vaikea-asteinen häntämutka, ei suositella käytettävän jalostukseen. Hollannissa kaikki häntämutkaiset koirat suljetaan pois jalostuksesta. Lisäksi Hollannissa ei saa uusia yhdistelmää, josta on syntynyt häntämutkainen jälkeläinen, ja jalostuksesta suljetaan myös koira, jolla on kolmessa eri yhdistelmässä häntämutkainen jälkeläinen.

Kooikerhondjeilla on todettu seuraavia selkämuutoksia: **välimuotoisia lanne-ristinikamia, nikamaepämuodostumia, spondyloosia, caude equina -oireyhtymää, osteokondroosia sekä välilevyrappeumaa / discusprolapsia.**

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbarisaatio tarkoittaa että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteamiseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä

seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko: LTV0 - Ei muutoksia, LTV1- jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1-S2), LTV2- Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama, LTV3 - epäsymmetrinen lanne-ristinikama, LTV4- 6 tai 8 lannenikamaa LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Vuosina 2014-2020 välimuotoisten lanne-ristinikamien osalta tutkittu 106 kooikerhondjea. LTV0 -tuloksen saaneita on 84 koiraa, LTV1 -tuloksen saaneita 21 koiraa, ja LTV2 -tuloksen saaneita 1 koira.

Selkärangan nikamien epämuodostumia (Vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla. Yleisimpiä nikamien kehityshäiriöitä ovat eri muotoiset puolินิกamat (hemivertebra) ja perhosnikamat. Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiön kehitysvaiheessa sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat vailla luista suojaa. Vajaamuotoiset nikamat altistavat tapaturmille ja rasitusvammoille ja kiputiloille.

Vuosina 2014-2020 nikamaepämuodostumien osalta on tutkittu 83 kooikerhondjea; VA0 -tuloksen on saanut 81 koiraa, ja VA1 -tuloksen on saanut 2 koiraa.

Spondylosis deformans eli **spondyloosi** on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta joillakin roduilla kuten bokseri, rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla. Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä bokseilla on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin

kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös. Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi.

Arvostelussa käytettävä asteikko:

SP0: puhdas- ei muutoksia,

SP1: lievä- Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.

SP2: selkeä- Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.

SP3: keskivaikea- Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3–7 nikamavälissä.

SP4: vaikea- edellisiä vakavammat muutokset.

Vuosina 2011–2021 spondyloosin osalta on tutkittu 62 kooikerhondjea, joiden kaikkien tulos on SP0 (ei muutoksia). LTV:n ja VAN:n varalta tutkittuja koiria on enemmän kuin spondyloosin varalta tutkittuja ilmeisesti sen takia, että spondyloosidiagnoosi annetaan vasta yli 2-vuotiaalle koiralle ja selkätutkimukset tehdään yleensä 1–1,5 -vuotiaana.

Taulukko 16. Spondyloositulokset kooikerhondjeilla (Lähde: KoiraNet 5.3.22)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	Yhteensä
2011	75	2	0	0	0	0	2
2012	56	2	0	0	0	0	2
2013	108	5	0	0	0	0	5
2014	66	2	0	0	0	0	2

2015	96	8	0	0	0	0	8
2016	99	7	0	0	0	0	7
2017	91	11	0	0	0	0	11
2018	117	16	0	0	0	0	16
2019	91	9	0	0	0	0	9
2020	97	0	0	0	0	0	0
2021	65	0	0	0	0	0	0
Yht.	961	62	0	0	0	0	62

Välilevyrappeuma/välilevykalkkeuma/diskusprolapsi

Koirilla tunnetaan kaksi FGF4-retrogeeniä, jotka vaikuttavat lyhentävästi jalkojen pituuteen. Toinen sijaitsee kromosomissa 18 ja se on ns. rotua määrittävä mutaatio. Mutaation suhteen homotsygooteilla koiraroduilla on raajojen pitkien luiden kasvuhäiriön aiheuttama tyypillinen pitkänomainen ulkomuoto ja lyhyet ja käyrät raajat. Näitä koirarotuja ovat esimerkiksi mäyräkoirat, kiinanpalatsikoira, welsh corgi, havannankoira, coton de tulear ja skyenterrieri. Aikaisemmin luultiin, että nimenomaan tähän mutaatioon liittyy taipumus selkänikamien välilevyjen varhaiseen rappeutumiseen (intervertebral disc disease, IDD), joka alkaa jo ensimmäisen elinvuoden aikana. Normaalia lyhyempiin jalkoihin ja varhaiseen välilevyjen rappeutumiseen liittyy kuitenkin toinen, kromosomissa 12 oleva FGF4-retrogeeni. Tämä mutaatio on todennäköisesti hyvin yleinen useimmilla mäyräkoiratyyppin koirilla, mutta sitä tavataan monilla muillakin roduilla, mm. novascotiannoutajilla, cockerspanielilla. Myös kooikerhondjelta on löytynyt tämä välilevyrappeumalle altistava geeni. Ongelma voi esiintyä sekä geenin kantajalla että niillä, joilla geeni on kaksinkertaisena (=sairas). Taudin ilmenemiseen vaaditaan jokin altistava tekijä. Hollannissa Utrechtin yliopistossa on käynnistymässä tutkimus, jossa selvitetään geenin yleisyyttä kooikerhondjella ja välilevyrappeuman yleisyyttä rodulla.

Rappeutuneet välilevyt ovat alttiita vaurioille ja seurauksena on mäyräkoirahalvauksena tunnettu välilevytyrä. Sen oireet voivat vaihdella muutaman päivän kestävästä selkäkivuista täydelliseen takajalkojen halvaantumiseen. Jos välilevytyrä on kaularangan alueella, oireina ovat voimakas kaulan alueen kipu ja joskus etu- ja takajalkojen halvausoireet. Tyypillisin sairastumisikä on 4–5 vuotta.

Osalla koirista on oireita vain kerran, mutta toisilla ne uusiutuvat. Usein selkäkivut (esimerkiksi liikkumis- tai hyppäämishaluttomuus) edeltävät halvausoireita ja siksi omistajan on syytä suhtautua myös lieviin oireisiin vakavasti. Selkäkivut sekoitetaan usein myös mahakipuihin. Lieviä oireita hoidetaan levolla ja tarvittaessa lepoon yhdistetään kipulääkkeet. Toistuvien tai jatkuvien kipujen ja halvausoireiden suositeltu hoito on leikkaus, jossa selkäydintä painava tyräytynyt välilevymateriaali poistetaan. Mäyräkoirahalvauksen ennuste on useimmiten hyvä, mutta toipuminen vakavasta halvauksesta voi kestää pitkään.

Kondrodystrofisilla roduilla pitkälle rappeutuneet välilevyt voivat kalkkeutua. [Kalkkeutumistaipumuksella on perinnöllinen tausta ja kalkkeutuneiden välilevyjen määrällä on yhteys sairastumisriskiin \[linkki\]](#). Koirista, joilla ei ole yhtään kalkkeutunutta välilevyä, vain harvat sairastuvat. Kalkkeutuneet välilevyt näkyvät röntgenkuvissa, mikä mahdollistaa sairauden vastustamisen röntgenseulonnan avulla. Tutkimuksissa on todettu, että välilevyt kalkkeutuvat kahteen ikävuoteen mennessä. Osa kalkkeutumista voi myöhemmin kadota ja siksi röntgenkuvauksen suositeltu ikä on 24–42 kuukautta. Sairauden vähentämiseksi tulisi jalostuksessa suosia koiria, joilla on mahdollisimman vähän kalkkeutuneita välilevyjä.

IDD:stä voi saada lausunnon 24 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko: IDD0, puhdas- Ei muutoksia, IDD1, lievä- 1-2 osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä, IDD2, keskivaikea- 3-4 osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä, IDD3, vaikea- 5 tai enemmän osittain tai kokonaan kalkkeutunutta välilevyä.

Selkäsairaus on merkitty kolmelle (3) kooikerhondjelle kuolin- tai lopetussyyksi Koiranet -jalostustietojärjestelmässä vuosina 2000-2022: välilevytyrä 1kpl, cauda equina -oireyhtymä 1kpl, osteokondroosi selkärangassa 1kpl.

Hammaspuutokset ja -ongelmat

Kooikerhondjeilla esiintyy hammaspuutoksia ja hammaskiilteen vaurioita, sekä hammaskivestä ja parodontiitista johtuvia hampaiden irtoamisia vanhemmalla iällä. Normaali kooikerhondjen purenta on leikkaava ns. saksipurenta. Myös tasapurenta on sallittu. Yleisin virhe kooikerhondjen hampaistossa ovat välihampaiden puutokset. Jalostuksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää tekemästä yhdistelmiä, joissa molemmilta vanhemmilta puuttuu hampaita. Hollannissa hammaspuutoksiin ei jalostusohjeissa oteta kantaa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomessa on KoiraNetiin kirjattu vuoden 2021 loppuun mennessä kuolinsyy 238 koiralle. Koirat ovat eläneet keskimäärin 10v 5kk vanhoiksi. Koska kooikerhondje on yleistynyt Suomessa vasta 2000-luvulla ja osa 2000-luvun alkupuolella syntyneistä koirista on edelleen elossa, on syytä olettaa, että KoiraNetin tilasto arvioi rodun eliniän tällä hetkellä hieman alakanttiin (taulukko 9). Kooikerhondjeyhdistys on viime vuosina tukenut taloudellisesti alle 7-vuotiaina kuolleiden koirien ruumiinavauksia kuolinsyiden varmistamiseksi.

Koiranetin tilaston mukaan suomalaisten kooikerhondjien yleisimmät kuolinsyyt ovat vanhuus 63 kpl/ 26%, kasvaimet ja syöpä 48 kpl/20%, virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus 14 kpl/6%, tapaturma- ja liikennevahinko 13 kpl/6%. Suurella osalla kuolinsyytä ei ole ilmoitettu (33kpl) tai se on muu, luetteloon kuulumaton tai selvittämätön syy (31kpl).

Taulukko 17. KoiraNetiin kirjatut kuolinsyyt ja eliniät koirien syntymävuosilta 1990-2021. (Lähde: KoiraNet 5.3.22).

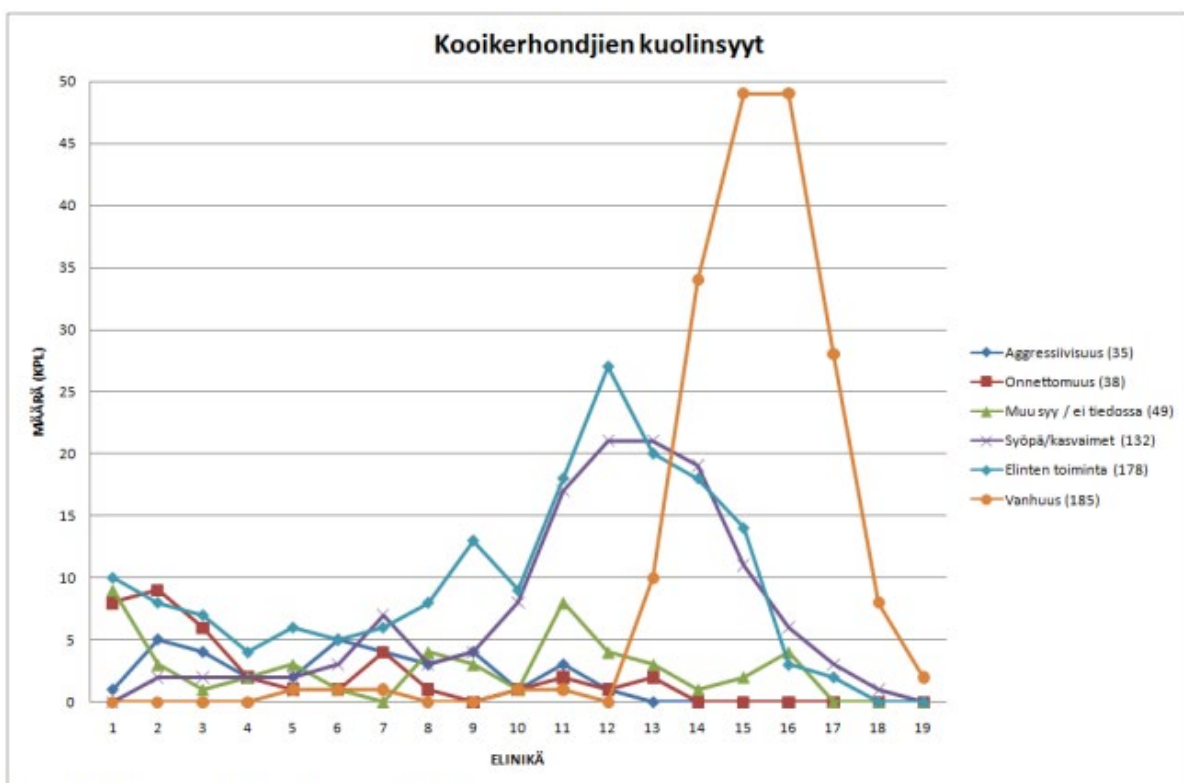
Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yht.
Hengitystiesairaus	2 vuotta 0 kuukautta	1
Keuhkotulehdus	2 vuotta 0 kuukautta	1
Hermostollinen sairaus	10 vuotta 4 kuukautta	3
Epilepsia	10 vuotta 4 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	6 vuotta 10 kuukautta	7
Immunologinen sairaus	4 vuotta 5 kuukautta	1
Immuunihemolyyttinen anemia, IMHA, AIHA	6 vuotta 10 kuukautta	4
Muu immunologinen sairaus	8 vuotta 1 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 0 kuukautta	48
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain	4 vuotta 11 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 7 kuukautta	10
Luun tai nivelten kasvain	10 vuotta 10 kuukautta	2
Lymfoma, imusolmukesyöpä	11 vuotta 2 kuukautta	3
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	10 vuotta 3 kuukautta	6
Muu kasvainsairaus	11 vuotta 4 kuukautta	12
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	14 vuotta 6 kuukautta	2
Utarekasvain, nisäkasvain	12 vuotta 1 kuukautta	7
Virtsarakon kasvain	12 vuotta 0 kuukautta	4
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 0 kuukautta	2
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 0 kuukautta	13

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 2 kuukautta	7
Salakavaluus tai arvaamattomuus	5 vuotta 0 kuukautta	4
Vihaisuus	3 vuotta 0 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 11 kuukautta	6
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 11 kuukautta	2
Muu luuston tai nivelten sairaus	8 vuotta 7 kuukautta	2
Polven ristsidevaurio	12 vuotta 1 kuukautta	1
Polvilumpion sijoiltaan meno, patellaluksaatio	0 vuotta 4 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	11 vuotta 2 kuukautta	3
Maksan vajaatoiminta	13 vuotta 9 kuukautta	1
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	10 vuotta 1 kuukautta	1
Suoliston tukkiva vierasesine	9 vuotta 8 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 11 kuukautta	16
Selkäsairaus	8 vuotta 9 kuukautta	3
Muu selkäsairaus	8 vuotta 1 kuukautta	1
Takaselän kipu-halvaus-oireyhtymä, cauda equina - oireyhtymä	5 vuotta 11 kuukautta	1
Välilevytyrä, ”mäyräkoirahalvaus”	12 vuotta 4 kuukautta	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 vuotta 10 kuukautta	4
Kortisolin liikaeritys, Cushingin tauti	11 vuotta 9 kuukautta	1
Muu sisäeriterauhasten sairaus	9 vuotta 3 kuukautta	3
Sydänsairaus	8 vuotta 4 kuukautta	2
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	13 vuotta 10 kuukautta	1
Sydänsairaus	2 vuotta 10 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	7 vuotta 2 kuukautta	13
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 8 kuukautta	63
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	14
Kohtutulehdus, pyometra	11 vuotta 9 kuukautta	3
Munuaisten vajaatoiminta	5 vuotta 9 kuukautta	4
Muu virtsatie- tai lisääntymiselinten sairaus	6 vuotta 5 kuukautta	5
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 4 kuukautta	2
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 1 kuukautta	33
Kaikki yhteensä	10 vuotta 5 kuukautta	238

Kuvan 2. kuolinsyytilasto on koostettu Clubregisteristä Hollannissa vuosina 1990-1994 syntyneistä koirista, jotka ovat kuolleet vuoteen 2010 mennessä. Kuolinsyy on kirjattu yhteensä 617 koiralle, joiden keskimääräinen elinikä on 10,5 vuotta. Yleisimmäksi kuolinsyyksi on kirjattu vanhuus (185 koiraa), jolloin koirat ovat tyypillisesti eläneet 15-16-vuotiaiksi, jopa 19-vuotiaaksi. Vanhuuteen on liittynyt osalla koirista myös dementiaa. Toiseksi yleisin kuolinsyy ovat elinten toimintaan liittyvät

syyt. Tähän ryhmään on kirjattu munuaisten, maksan, sydämen, aivojen ja suoliston toimintaan liittyvät ongelmat, kuten myös epilepsia (10 koiraa), vwd (8 koiraa) ja ENM (3 koiraa). Suurin osa elinten toimintaan liittyvistä kuolinsyistä näyttäisi liittyvän vanhenemiseen, sillä koirat ovat eläneet 12-14-vuotiaiksi. Samaan elinikään yltävät tyypillisesti myös syöpään ja kasvainsairauksiin kuolleet koirat, jotka ovat kolmanneksi yleisin ryhmä. Kategoria 'muu syy' sisältää mm. onnettomuudet ja myrkytykset sekä ne koirat, joiden kuolinsyy ei ole tiedossa. Aggressiivisuus (35 koiraa) kulkee kuolinsyynä läpi kaikkien ikäluokkien. Aggressiivista käytöstä on usein kuvattu ennustamattomaksi tai odottamattomaksi. Lopetetusta koirista 33 on ollut uroksia.

Kuva 2. Yleisimmät kuolinsyyt. (Lähde Clubregister).

Kuva 3. Yleisimmät kuolinsyyt. (Lähde Clubregister).

4.3.4 Lisääntyminen

Helmikuussa 2022 kasvattajille tehtiin kysely kooikerin lisääntymiseen liittyvistä asioista. Kysely jatkuu ja sen tietoja käytetään jatkossakin JTO:n päivittämiseen.

Vastauksia annettiin helmikuun loppuun mennessä 223 astutuksesta, jonka tuloksena oli 166 pentuetta. Tämä vastaa hieman alle puolta Suomessa kautta aikojen v 2021 loppuun mennessä syntyneitä pentueita.

Astumisvaikeudet

52,5% astutuksista tapahtui ilman apua, mutta 47,5% jouduttiin narttua pitämään kiinni ja/tai ohjaamaan urosta astutuksen onnistumiseksi. Useissa tapauksissa tosin avustus ei välttämättä olisi ollut tarpeen, mutta kasvattaja halusi pitää nartun paikoillaan jo ennen uroksen hyppäämistä (23,4% avustetuista)

Yleisin syy siihen, että narttua joudutaan pitämään kiinni ennen uroksen hyppäämistä on se, että narttu jännittää astumista, eikä anna uroksen työntyä sisään tai edes hypätä selkään, vaikka hormonaalisesti astutusajankohta on oikea, ts narttu ei seiso kunnolla, vaikka osoittaa halukkuutta ja houkuttelee urosta astumaan. (57%)

Muita nartusta johtuvia syitä on nartun arkuus (6,5%) tai aggressiivisuus (2,6%) , nartun kokemattomuus, haluttomuus tai että narttu ei pysy paikallaan, ei laske lähellekään. Syynä voi olla myös uroksen ja nartun suuri kokoero. Nartulla voi myös olla poikkeuksellisen ahdas emättimen eteinen, mikä aiheuttaa kipua sisään työntymis vaiheessa

Yhteensä 79 astutuksessa kyselyn materiaalista syy avustuksen tarpeeseen oli nartusta johtuvia. On myös varovaisia uroksia, jotka ei osaa viedä astumista loppuun tai edes hyppää, vaikka narttu seisoo kunnolla ja ajankohta on oikea. Nämä käytökset viittaavat libidon heikkenemiseen, tai rohkeuden puutteeseen. Uroksen esinahka voi olla liian ahdas, jolloin sen on vaikea jäädä nalkkiin tai esinahka voi jäädä pitkäksi aikaa vetäytyneeksi.

Uroksesta johtuvia syitä avustuksen tarpeeseen: uroksen kokemattomuus (37,5%), rohkeuden puute (37,5%), uroksen fyysiset rajoitteet (23,3%), heikko libido tai väärä astutusajankohta (14,3%), suuri kokoero (5,4%).

Yhteensä 67 astutuksessa kyselyn materiaalista syy avustuksen tarpeeseen oli uroksesta johtuvia.

Kuusi kertaa turvauduttiin keinosiemennykseen, kun astutus ei onnistunut avustettunakaan. Syyt keinosiemennykseen: Uros ei astu, vaikka narttu seisoo paikallaan ja tarjoaa/ rohkeuden puute uroksella (2kpl), Uroksen fyysiset rajoitteet (2kpl), narttu ei anna astua (2kpl), suuri kokoero (1kpl).

Tiinehtymisvaikeudet

74,4% (166 kpl) nartuista jäi kantavaksi, kun taas 25,6% (57 kpl) jäi tyhjäksi tai astutus ei lainkaan onnistunut.

64,6% astutettiin pelkästään kiimaoireiden perusteella, ja 35,5% joko progesteronimäärityksen tai sekä kiimaoireiden että progesteronin perusteella. Progesteroni Lukemissa oli suurta vaihtelua astutuksen aikaan (alle 5 ng/ml eli enintään LH-piikki - 20 ng/ml)

Yleisesti ottaen kooikerhondje tulee tiineeksi, jos astutus onnistuu ilman apua ja uros on fertiili riippumatta siitä onko astutusajankohta määritelty pelkästään kiimaoireiden tai myös progesteronin perusteella. Jos astutus oli tapahtunut ilman apua, jäi 13% tyhjäksi. Avustetuista astutuksista jäi tyhjäksi 40%. Tämä kertonee siitä, että kun ajankohta on oikea ja molempien asiat muutenkin kunnossa, onnistuu astutus ilman avustusta.

Osalla kooikerhondje uroksista sperman laatu heikkenee jo keski-ikäisenä tai tulevat kokonaan steriiliksi, vaikka ovat nuorempana olleet fertiilejä. Nämä urokset saattavat silti astua täysin normaalisti.

Uroksen steriiliys voi olla autoimmuuniperäistä, tai liittyä esim vielä oireettomaan hypothyreoosiin tai cushingintautiin, joita kumpaakin kooikerilla esiintyy. Steriiliys voi tietenkin johtua myös eturauhas- tai kivistulehduksesta.

Yleisimmät syyt tyhjäksi jäämiselle: steriili uros 34,1% (15 kpl), tuntematon syy 34,1% (15 kpl), astutus ei onnistunut 23,0% , väärä astutusajankohta 4,5% .

Yhtään aborttia ei ilmoitettu. Muutaman nartun pennut kuolivat kohtuun vajaa viikko ennen normaalia laskettua aikaa.

Synnytysongelmat

164 tiineeksi todetusta ja loppuun asti kantavasta nartusta 123 kpl/ 75% synnytti ilman eläinlääkäriä apua. 41 nartun / 24,7% synnytyksessä tarvittiin eläinlääkäriä apua. Keisarinleikkauksia tehtiin 23 kpl, lääkkeellistä apua (Ca ja/ tai oksitosiini) 13 kpl, 4 kertaa vain tarkistettiin tilanne ja kerran eläinlääkäri veti pennun ulos. Yleisesti ottaen kooikerhondje narttu synnyttää vaivattomasti ilman ulkopuolista apua.

Kooikerhondjella ilmenee jonkin verran polttoheikkoutta, mistä johtuen synnytys käynnistyy hitaasti tai ei ollenkaan tai supistukset loppuvat kesken synnytyksen. Synnytysvaikeuden syynä voi myös olla pennun virheasento, liian suuri pentu tai jokin nartun synnytyselinten anatominen poikkeama.

Kyselyssä esiin tulleita syitä eläinlääkäriavun tarpeeseen: polttoheikkous 16 kpl, liian suuri pentu 11 kpl, virheasento 7 kpl, kuolleet pennut 4 kpl, varmistus 4 kpl.

Keskimääräinen pentuekoko

Kooikerhondjen keskimääräinen pentuekoko on Suomessa kautta aikojen pysynyt lähes samana 4-5 pentua/ pentue. Koska pentuemäärä/ vuosi on suhteellisen pieni, vaikuttaa yksikin poikkeuksellisen suuri tai pieni pentue keskimääräiseen pentu lukuun. Pienin pentu luku on 1 ja suurin 9 pentua. Yleisin pentuluku on 6 pentua, toiseksi yleisin 5 pentua. Harvinaisin pentuluku on 9 ja toiseksi harvinaisin 1 pentu/ pentue. Keskimäärin kooikerhondjen pentu painaa syntyessään hieman yli tai alle 200g.

Taulukko 18. Kooikerhondjen vuosittaiset pentuekoot 2011-2021

Vuositilasto - rekisteröinnit											
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut (kotimaiset)	63	109	92	94	89	92	97	55	94	54	85
Pentueet	13	22	19	22	20	19	17	15	21	14	18
Pentuekoko	4,8	5,0	4,8	4,3	4,4	4,8	5,7	3,7	4,5	3,9	4,7

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yleisesti ottaen kooikerhondje narttu hoitaa pentujaan hyvin ja ilman ulkopuolista apua. Toisinaan, etenkin sektion jälkeen, voi nartun emon vaistojen herääminen viedä aikaa, jolloin narttu voi suhtautua pentuihin välinpitämättömästi tai jopa aggressiivisesti. Yleensä nämä tilanteet korjaantuvat avustettuna. Joskus narttu voi olla myös ylikuolehtiva, joka ilmenee esim liioiteltuna pentujen nuolemisena ja/ tai vahtimisena.

Kyselyn perusteella jouduttiin narttua auttamaan 8 tapauksessa/6,5%: Emo oli aggressiivinen (2 kpl), Emo oli haluton hoitamaan pentuja (2 kpl), Emo oli liian levoton (1 kpl), Emon nisätulehdus (1 kpl), Emon sairaus - kohtutulehdus (1 kpl), Varmistettiin alkuun, ettei emo makaa pentuja (1 kpl).

Lisäruokintaa tarvittiin 27 pentueen kohdalla / 15,6% pentueista. Yleensä lisäruokintaa annettiin yksittäisille pennuille muutaman kerran tai enintään viikon ajan. Kolmessa tapauksessa lisäruokintaa jatkettiin siihen asti, että pennut alkoivat syödä kiinteää ruokaa.

Syitä lisäruokinnalle: Emon maidontuotanto käynnistyi hitaasti tai se oli liian heikkoa (12 kpl), pentu ei jaksanut imeä (8 kpl), pennun huono imetekniikka (6 kpl) , utaretulehdus (4 kpl), muu nartun sairaus (3 kpl), poikkeuksellisen suuri pentue (2 kpl), emo ei halua imettää (1 kpl), pennun sairaus (1 kpl).

Pentukuolleisuus

Kyselyn materiaalista 4,6% syntyi kuolleena (39 kpl) ja 3,77% (32 kpl) kuoli ennen luovutusikää. Näin ollen kooikerhondjen pentukuolleisuus on noin 8,37%.

Syitä kuolleena syntyneille tai pikkupentuna kuolleille: Tuntematon syy, vajaakehitys, tukehtuminen synnytyskanavaan, tulehdus (E.coli infektio, herpes tai muu virusinfektio, keuhkokuume aspiraation seurauksena) , kehityshäiriö (kitalakihalkio, vatsahalkio, kallon halkio, sydämen kehityshäiriöt, takajalkojen kehityshäiriö) , pieni ja/ tai heikko pentu, kylmettyminen, emon alle jääminen.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Kooikerhondjeilla esiintyneitä synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia ovat vatsahalkio, pääläen halkio, kitalakihalkio, silmäpuutokset, takajalkojen kehityshäiriö sekä koukkuhäntä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Kooikerhondjella ei ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Kooikerhondje on rotuna varsin terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Clubregisteristä kootun tilaston mukaan rodun

keskimääräinen elinikä on yli 10 vuotta. Rotua ei ole haettu PEVISAan, sillä monet rodun sairauksista ovat harvinaisia, vain yksittäisillä koirilla esiintyviä, eikä niiden periytyvyydestä ole varmaa tietoa. Vaikeimmin vastustettavat sairaudet, kuten autoimmuunisairaudet ja epilepsia eivät myöskään ole terveystutkimustulosten piirissä. Rodun jalostuspohja on kapea ja tiukoilla rajoituksilla voitaisiin vähäisempään ongelmaan puuttumalla saada joku toinen ongelma yleistymään. Terveystutkimus Tuloksille (lonkat, polvet ja silmät) on kuitenkin perusteltua asettaa suositusrajat. Hollannissa patellaluksaatio on kooikerhondjen yleisin terveysongelma, johon verrattuna Suomen tilanne on hyvä, sillä 91 % tutkituista koirista on ollut polviltaan terveitä.

Kooikerhondjea voidaan pitää luontaisesti lisääntyvänä rotuna. Rodun keskimääräinen pentuekoko on pysynyt vuosittain lähes samalla tasolla, reilussa neljässä pennussa pentuetta kohti. Kuolleena syntyneitä tai pian syntymänsä jälkeen kuolleita pentuja esiintyy n 8%. Syytä sikiö- ja pentukuolemiin pyritään jatkossakin selvittämään.

Ongelmien mahdollisia syitä

Kooikerhondjeilla lisääntymiseen liittyviä ongelmien mahdollisia syitä ovat urosten steriiliys, urosten astumishaluttomuus, narttujen jännittäminen / vastustelu astutustilanteessa. Lisäksi voidaan mainita rohkeuden puute astutustilanteessa, joka saattaa korreloida joissakin tapauksissa myös heikkoon sukupuoliviettiin.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rodun viimeisin rotumääritelmä on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010 ja on esitetty liitteessä 1. Rotumääritelmään on kirjattu ulkonäöllisiksi virheiksi liian pienet korvat, puolipystyt, ”lentävät” korvat, kiertyvä häntä, korkea etuaskel (hackney), kihara tai silkkinen karva, runsaat mustat karvat sekoittuneena oranssinpunaiseen, liiallinen pilkullisuus ja rotumääritelmän alittava tai ylittävä koko. Vakavia virheitä ovat selvä matalaraajaisuus, virheelliset mittasuhteet, herasilmäisyys, ylä- tai alapurenta, liian lyhyt häntä, joka ei ulotu kinnerniveleen, osittain tai kokonaan valkoiset korvat, valkoinen toisen tai molempien silmien ympärillä. Hylkäävä virhe on musta-valkoinen tai tricolor-väritys.

Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille. Edellä mainittujen virheiden, vakavien virheiden ja hylkäävien virheiden lisäksi näkyvin poikkeama

rotumääritelmästä on tyypin epäyhtenäisyys. Rotumääritelmässä sanotaan kooikerhondjen olevan mittasuhteiltaan lähes neliömäinen, se saa olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Rodussa esiintyy jonkin verran tyypiltään raskaita, liian matalaraajaisia tai pitkäselkäisiä koiria. Toisaalta populaatiosta löytyy myös liian siroja ja kevyitä koiria. Rotu valmistuu fyysisesti varsin myöhään, joten koira kehittyy jopa kolmeen ikävuoteen saakka. Ihanteellinen säkäkorkeus on rotumääritelmän mukaan uroksilla 40 cm (vaihteluväli 37-42 cm) ja nartuilla 38 cm (vaihteluväli 35-40 cm). Osa kooikerhondjeista, erityisesti uroksista, on kuitenkin tätä kookkaampia. Suurimmat Club registeriin kirjatut urokset ovat yli 50 cm korkeita ja vastaavasti pienimmät nartut alle 30 cm. Pääasiallisesti koko on kuitenkin viimeisimmän rotumääritelmän asettamissa rajoissa.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Koiranäyttelyt ovat yksilömäärissä mitattuna kooikerhondjen suosituimpia koiraharrastusmuotoja. Suomessa rekisteröidyistä koirista yli puolet on elämänsä aikana osallistunut näyttelyyn ainakin kerran rekisteröintivuoteen 2015 saakka, sen jälkeen näyttelyissä käyneiden osuus on merkittävästi laskenut ollen tällä hetkellä vain noin kolmasosa rekisteröinneistä (taulukot 11 ja 12). Tätä saattaa osaltaan selittää kooikerhondjen lisääntynyt määrä, joista yhä suurempi osa on pelkästään seurakoirina, sekä virallisten koiraharrastuslajien ja -kilpailuiden lisääntyminen ja monipuolistuminen. Todellista näyttelyosallistumisen osuutta kasvattaa se, että osa rekisteröidyistä Suomessa näyttelyissä käymättömistä koirista asuu ulkomailla ja osallistuu siellä näyttelyihin.

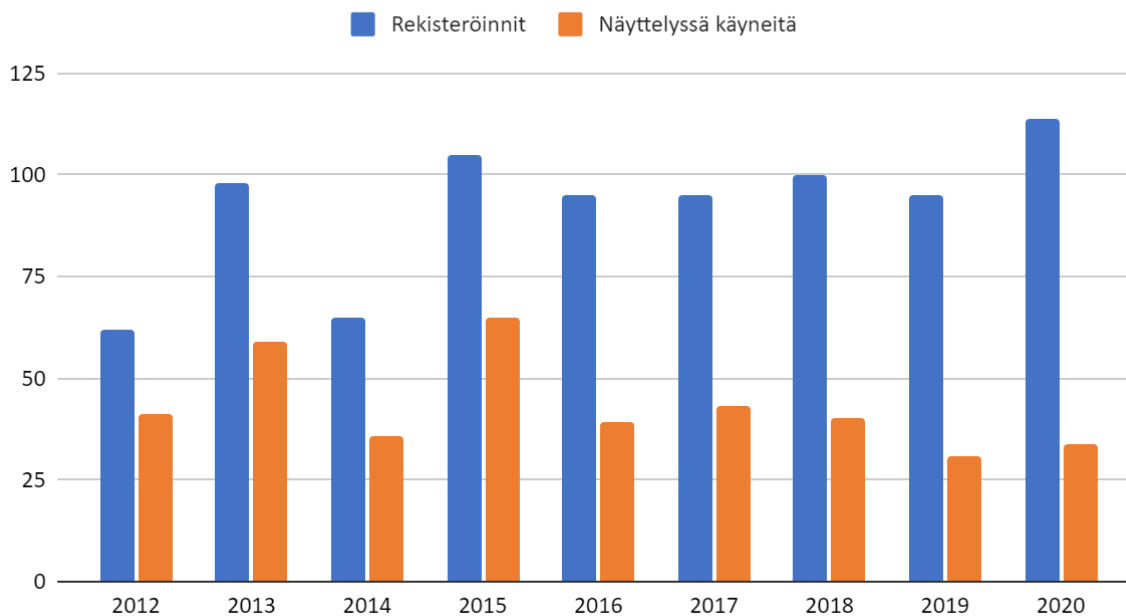
Taulukko 19. Vuosittaiset rekisteröinnit 2012-2020 suhteessa näyttelyssä käyneisiin koiriin ja näyttelykäynnit ja laatuarvosanat vuosittain.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rekisteröinnit	62	98	65	105	95	95	100	95	114
Näyttelyssä käyneitä	41	59	36	65	39	43	40	31	34
Näyttelyssä käyneiden osuus rekisteröinneistä	66%	60%	55%	62%	41%	45%	40%	33%	30%
Väh. ERI	37	50	28	53	32	33	32	26	21
Väh. EH	41	56	35	61	38	43	38	29	32

Näyttelykäyntejä	610	480	606	516	538	482	414	460	117
------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Taulukko 20. Vuosittaiset rekisteröinnit 2012-2020 ja näyttelyissä käyneiden koirien määrä.

Rekisteröinnit ja näyttelyssä käyneet

Maailmanlaajuinen koronapandemia on vaikuttanut näyttelykäynteihin niiden määrää alentaen vuosina 2020 ja 2021, ja näyttelyiden vähennyttyä näyttelyssä käyneiden koirien määrä suhteessa rekisteröinteihin on myös osaltaan alentunut. Koronapandemia saattaa vaikuttaa näyttelykäynteihin vielä vuonna 2022. Osa kooikerhondjeista aloittaa näyttelyissä käymisen varsin myöhään, vasta jalostusasioiden tullessa ajankohtaiseksi 2-3 vuoden iässä, joten voidaan arvioida pandemian vaikuttavan erityisesti vuosina 2017-2020 rekisteröityjen koirien näyttelyssä käyntiin.

Suurin osa näyttelyihin osallistuneista koirista on saanut laatuarvosanaksi vähintään EH:n (erittäin hyvä) tai sitä paremman. Kaksi kolmasosaa näyttelyihin osallistuneista koirista on yltänyt ERI:n (erinomainen).

Rodunomaisen ulkomuodon turvaamiseksi jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk. Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI. Jalostuksessa ulkonäön ei tule ohittaa terveys- ja

luonnekysymyksiä. Kaiken kaikkiaan Suomessa on kasvatettu erittäin korkealaatuisia kooikerhondjeja, jotka ovat saavuttaneet myös kansainvälistä menestystä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rodulla ei ole järjestetty ulkomuodon jalostustarkastuksia. Rodunomaisen ulkomuodon säilyttämisessä koiranäyttelyt ovat toistaiseksi olleet riittäviä, sillä niitä järjestetään enemmän ja alueellisesti tasapuolisemmin, kuin jalostustarkastuksia pystyttäisiin tarjoamaan. Jalostustarkastusten tarvetta pohditaan säännöllisesti jalostustoimikunnassa, ja tulevaisuudessa järjestetään tarvittaessa ulkomuodon jalostustarkastus esimerkiksi osana roturisteytysprojektia.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rotu toimii nykyisin pääasiallisesti seura- ja harrastuskoirana sekä alkuperämaassaan vähäisessä määrin myös sorsalintujen houkutuskoirana. Rodun nykyinen rakenne ja ulkomuoto mahdollistavat nämä käyttötarkoitukset hyvin. Koska rodulla esiintyy patellaluksaatiota, johon takajalan puutteellinen kulmautuminen on yhteydessä, tulisi ulkomuototuomarien kiinnittää erityistä huomiota terveeseen rakenteeseen sekä muihinkin liioiteltuihin ja/tai epäterveisiin ulkomuoto-ominaisuuksiin, mikäli sellaisia ilmenee.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rotumääritelmässä ei ole ulkomuotovaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille tai haittaisivat rodun käyttötarkoitusta. Koska rodulla kuitenkin esiintyy patellaluksaatiota, tulisi ulkomuototuomareiden kiinnittää erityistä huomiota takajalan terveeseen kulmautumiseen. Suurin poikkeama rotumääritelmästä on tyypin epäyhtenäisyys. Osaltaan tyypin epäyhtenäisyyteen vaikuttaa se, että Hollannissakaan ei ulkomuototuomareilla ole yhtenäistä linjaa oikeasta tyypestä. Osa hollantilaisista ulkomuototuomareista hyväksyy lievän matalaraajaisuuden, kunhan koiran säkäkorkeus on rotumääritelmän mukainen. Osa puolestaan hyväksyy rotumääritelmän ylittävän koon, kunhan neliömäiset mittasuhteet ovat kohdallaan. Suomessakin hyvin monennäköiset koirat voivat näyttelyurallaan edetä jopa muotovalioiksi asti, mikä sinänsä on etu rodun geneettisen monimuotoisuuden säilymiselle.

5. Yhteenveto aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa vuosina 2002-2006. Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa vuosina 2017-2021. Rodun jalostustavoitteet jaksolla 2017-2021 olivat pääosin samat kuin edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana vuosina 2012-2016. Ne olivat rodun luonteen parantaminen, populaation monimuotoisuuden turvaaminen, rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen sekä ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä. Näitä kuvaavat mittarit olivat:

- vuoden 2020 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksessa käyneitä koiria yli 100
- arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen
- maksimijälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua
- maksimipentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta
- pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2012-2015 noin 2 %.
- tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 80 %
- tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %
- tervesilmäisten koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %
- vwd-vapaiden koirien osuus vuosina 2017-2020 rekisteröidyistä koirista yli 95 %
- keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2017-2020 yli 4 pentua / pentue
- näyttelyissä käyneitä koiria yli 50 % vuosittain rekisteröidyistä koirista

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Edellisen kymmenen vuoden eli kahden edellisen JTO:n aikana käytetyimpien jalostuskoirien taso on esitetty taulukoissa 15, 16 ja 17. Taulukoista selviää, että jälkeläismäärät ovat maltillisia ja suositusten mukaisia, sillä uroksella on ollut enimmillään 21 pentua ja nartulla 20 pentua. Sekä urosten että narttujen listalle pääsee kahdella keskiarvoa suuremmalla pentueella. Kaikki koirat on terveystutkittu jalostussuosituksen mukaisesti. Lonkkien osalta urosten listalla on

jalostussuositusten vastaisesti D-lonkkainen koira. Polvitutkimustulokset ovat olleet kaikilla 0/0. Silmätutkimustuloksissa kolmella nartulla on merkintä perinnöllisestä silmäsairaudesta, urosten silmissä ei ole todettu perinnöllisiä silmäsairauksia.

Taulukko 21. Vuosina 2012-2021 käytetyimpien jalostusurosten terveystutkimustulokset.

	Vuodet 2012-2021					
	Uros	Pentueita	Pentuja	Lonkat	Polvet	silmät
1	MENDIKAN FICO LUNITA	4	21	A/A	0/0	OK
2	CALLITRIS JONGLEUR HUBICKA	3	18	A/A	0/0	OK
3	CAVALRIINA'S DIVO DIFALCO	3	17	A/A	0/0	OK
4	OORBELLEN NOAH	3	16	B/B	0/0	OK
5	BLACK AMIIKOS BRUINSJE BINNE	3	16	D/D	0/0	OK
6	CHRISKOOI'S HUGO	2	15	A/A	0/0	OK
7	AMAZING LONSOME LASSIE ACHTERAF	4	14	B/B	0/0	OK
8	VITOVANI'S GALLIANO D'CASINGO	2	14	A/A	0/0	OK
9	OORBELLEN ORLANDO	2	14	C/C	0/0	OK
10	DAMLIERS ODEON	3	14	B/A	0/0	OK
11	CIRTAP'S PRINS MORITZ VAN MINNA-K	2	13	B/B	0/0	OK
12	MUSKETTIKOIRAN ÖINEN KUUNHOHDE	2	13	A/A	0/0	OK
13	LUCKY IZ GRAFSTVA DE GAMBA	3	13	B/B	0/0	OK
14	MATTSSONS PREETY	2	13	A/A	0/0	OK
15	MARICOSAN'S QUERULUS ORION	2	13	B/A	0/0	OK
16	CIRTAP'S UNIQUE PETER VAN UNIKA-K	2	12	B/B	0/0	OK
17	BULLBENZ KOOI NOBEL SADE	2	12	B/B	0/0	OK
18	BULLBENZ KOOI OLLY SADE	2	12	A/A	0/0	OK
19	LOVEMIX COOLEST TOPI	3	12	B/A	0/0	OK

Taulukko 21. Vuosina 2012-2021 syntyneiden urosten jälkeläistilastot.

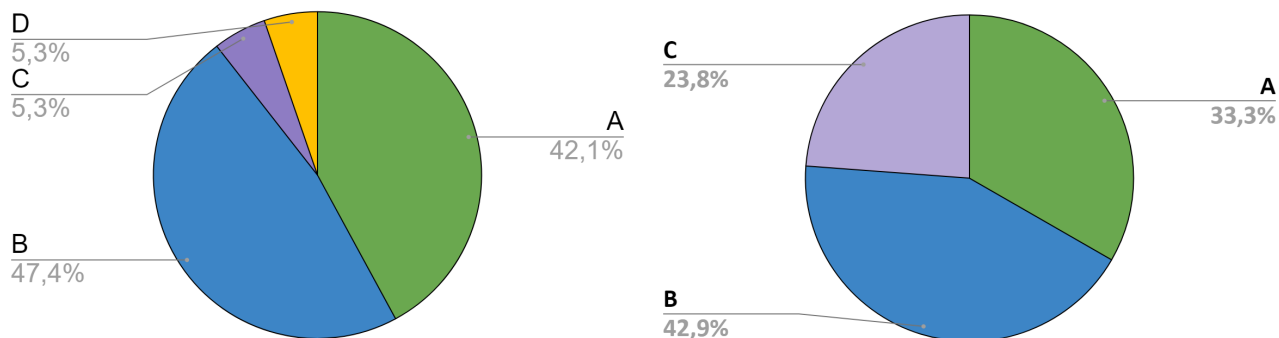
Uros	Synt. v.	Pennut				Lonkat				Polvet				Silmät			
		Pentueet	Yht.	1v aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu u	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu u	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
MENDIKAN FICO LUNITA	2016	4	21	0	11	5	2	24%	40%	3	0	14%	0%	3	0	14%	0%
CAVALRIINA'S DIVO DIFALCO	2013	3	17	0	40	9	0	53%	0%	8	0	47%	0%	7	0	41%	0%
OORBELLEN NOAH	2015	3	16	0	0	10	3	62%	30%	9	0	56%	0%	5	0	31%	0%
BLACK AMIIKOS BRUINSJE BINNE	2018	3	16	7	7	0	0	0% *		0	0	0% *		0	0	0% *	
CHRISKOOI'S HUGO	2018	2	15	0	0	5	1	33%	20%	5	1	33%	20%	0	0	0% *	
DAMLIERS ODEON	2014	3	14	0	8	6	4	43%	67%	4	0	29%	0%	4	1	29%	25%
OORBELLEN ORLANDO	2016	2	14	0	0	1	0	7% *		0	0	0% *		0	0	0% *	
VITOVANI'S GALLIANO D'CASINGO	2014	2	14	0	5	3	0	21%	0%	3	1	21%	33%	2	0	14%	0%
LUCKY IZ GRAFSTVA DE GAMBA	2018	3	13	5	0	0	0	0% *		0	0	0% *		0	0	0% *	
MUSKETTIKOIRAN ÖINEN KUUNHOHDE	2015	2	13	0	0	5	0	38%	0%	3	0	23%	0%	3	0	23%	0%
KUUSIPEURAN LORIA ASLAN VELMU	2014	3	11	0	0	4	1	36%	25%	4	4	36%	100%	3	0	27%	0%
OORBELLEN PAUL	2016	2	11	0	4	7	0	64%	0%	7	0	64%	0%	7	0	64%	0%
MUSKETTIKOIRAN ÅNNIMANNI	2013	2	11	0	23	8	5	73%	62%	8	0	73%	0%	8	0	73%	0%
CHIRPY SUPERHERO	2013	2	10	0	0	5	0	50%	0%	5	1	50%	20%	5	0	50%	0%
JACK	2015	2	10	0	0	5	0	50%	0%	4	1	40%	25%	4	0	40%	0%
MUSKETTIKOIRAN ÖINEN KUUNSÄDE	2015	2	10	0	0	0	0	0% *		0	0	0% *		0	0	0% *	
MENDIKAN ASA PREMA	2012	3	10	0	0	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%
ESTAICA'S LAUGHING LUDVIG	2013	2	10	0	27	4	2	40%	50%	4	0	40%	0%	4	1	40%	25%
CAVALRIINA'S DINO DANDINO	2013	3	10	0	23	7	1	70%	14%	5	0	50%	0%	4	1	40%	25%
MENDIKAN EMIR ANILLA	2015	2	10	0	0	2	0	20%	0%	2	0	20%	0%	3	0	30%	0%

Taulukko 22. Vuosina 2012-2020 käytetyimpien jalostusnarttujen terveystutkimustulokset.

#	Narttu	Pentueita	Pentuja	lonkat	polvet	silmät
1.	CZUPRYNKA BURSZTYNOWY ZAKATEK	3	20	B/B	0/0	OK
2.	ELISON'S ELINA LEMON PIE	3	20	B/C	0/0	RD, multifokaali : todettu
3.	BULLBENZ KOOI NORA SADE	3	20	B/B	0/0	OK
4.	CHIRPY SUPERNOVA	3	20	A/A	0/0	OK
5.	CAVALRIINA'S DIDI DANIELA	3	18	B/A	0/0	OK
6.	CHIRPY CHARLOTTE YORK	3	18	C/B	0/0	OK
7.	OORBELLEN MILA	3	16	A/A	0/0	OK
8.	CAVALRIINA'S FIA FORELLA	2	14	B/B	0/0	Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio : todettu
9.	LUCKY NANA'S UN DULCE DIAMOND	2	14	B/B	0/0	OK
10.	CAVALRIINA'S ADORA ANTONINA	2	14	B/C	0/0	OK
11.	MUSKETTIKOIRAN XENIA	2	13	B/B	0/0	OK
12.	CAVALRIINA'S UMA UMBRELLA	2	13	C/C	0/0	OK
13.	CAVALRIINA'S FELISA FINELLA	2	13	B/B	0/0	OK
14.	VITOVANI'S GENOVA D'CASINGO	3	12	A/A	0/0	OK
15.	CAIRNBRAID ILLUSIA	3	11	A/A	0/0	OK
16.	BLACK AMIIKOS YSANNE YOSTA	2	11	C/C	0/0	OK
17.	CHIRPY SUPERLATIVE	3	11	B/B	0/0	OK
18.	CHRISKOOI'S MATILDA	2	11	B/B	0/0	OK
19.	ROOSNELL CARLINA	2	11	A/A	0/0	PHTVL/PHPV aste 1
20.	ESTAICA'S GOSSIP GIRL	2	11	A/A	0/0	OK
21.	ROOSNELL ASTRANTIA	3	11	A/A	0/0	OK

Erityistä trendiä hyvään tai huonoon suuntaan ei ole nähtävissä jälkeläisten terveystutkimustuloksissa, minkä vuoksi on riittävää, että rodun nykyinen hyvä terveystilanne pidetään yllä jalostussuositusten avulla. Silmien ja polvien osalta tilastoista ei nouse esiin sairaita muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. Lonkkien osalta jälkeläistilastoissa nähdään suurta hajontaa terveeksi tutkituista jälkeläisistä lähes kaikkien pentueesta tutkittujen jälkeläisten C-tai D-lonkkiin. Suurin osa tutkituista jälkeläisistä on tilastojen mukaan kuitenkin A-tai B-lonkkaisia.

Lonkkatutkimustulosten kehittymistä on kuitenkin jatkossa syytä seurata, sillä eniten käytettyjen narttujen listalta löytyy viisi C-lonkkaista koiraa, eli lähes neljännes listan nartuista.

Kaavio 3. Käytetyimpien urosten lonkkatulokset ja käytetyimpien narttujen lonkkatulokset.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostukseen käytettyjen koirien määrä on pysynyt melko vakiintuneena vuosittain suhteessa pentueiden määrään. Jalostuksen ulkopuolelle jää vuosittain useita koiria, jotka täyttävät jalostuskriteerit, ja lisäksi iso osa koiria, joita ei tutkita jalostussuositusten mukaisesti. Syitä tähän on urosten osalta mm. se, että kasvattajilla on valinnanvaraa kotimaisista uroksista, ja usein valinta kohdistuu urokseen, jolla on useita meriittejä näyttelyissä sekä jo tutkittuna mahdollisimman hyvät terveystulokset. Pienestä populaatiosta johtuvat läheiset sukulaisuussuhteet jalostusikäisiin, tutkittuihin urokseen toisaalta rajaavat myös valinnan mahdollisuutta, ja usein samasta sukulinjasta jatkaa useampia koiria jalostuskäyttöön, jolloin todellinen valinnan mahdollisuus on kohtuullisen rajattu. Narttujen osalta jalostuksen ulkopuolelle jää narttuja luonnollisesti siksi, että omistajalla ei ole mahdollisuutta tai kiinnostusta ryhtyä kasvattamaan pentuetta, ja urosten ja narttujen osalta myös siksi, että terveystutkimustulokset tai luonne eivät vastaa jalostuksen tavoitteita. Uroksista ulkopuolelle on jäänyt vuosina 2012-2018 vaihdellen 93%-73%, nartuista 88%-60%. Kts. tarkemmin taulukko 23.

Taulukko 23. Jalostukseen käytetyt urokset ja nartut sekä tehollinen populaatio.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
pentueet	14	22	14	16	20	19	25	19	20
jalostukseen käytetyt eri urokset	11	20	11	15	18	18	21	16	14
jalostukseen käytetyt eri nartut	13	21	13	16	20	19	25	19	20
isät/emät	0,85	0,95	0,85	0,94	0,9	0,95	0,84	0,84	0,7
tehollinen populaatio	16 (57%)	28 (64%)	16 (57%)	21 (66%)	26 (65%)	25 (66%)	31 (62%)	24 (63%)	23 (57%)
uroksista käytetty jalostukseen	17%	27%	11%	25%	7%	15%	9%	4%	0%
nartuista käytetty jalostukseen	37%	40%	34%	28%	22%	17%	12%	2%	2%

Taulukko 24. Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite		Toimenpide	Tulos
Rodun luonteen parantaminen	1) Vuoden 2020 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksessa käyneitä koiria yli 100.	Yhdistys maksaa osan MH-kuvauksen osallistumismaksusta. Omat MH-kuvaukset, jossa etusija kooikerhondjeilla.	1) Tavoite toteutunut. Kuvauksessa käyneitä koiria 59kpl, luonnetestissä käyneitä koiria 41 eli yhteensä 100.
	2) Arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen.	Jalostussuositus.	2) Tavoite toteutui. Hylättyjä ei ole käytetty jalostukseen.
Populaation monimuotoisuuden turvaaminen	3) Maksimi-	Jalostussuositus.	3) Tavoite toteutui. Enimmillään jälkeläisiä ollut uroksella 21 ja

	jälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua.		nartulla 20. Kts. Tarkemmin taulukko 14 ja 15.
	4) Maksimi-pentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta.	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.	4) Tavoite toteutui. Rodun keskitason alittavilla koirilla maksimipentuemäärä on ollut 3.
	5) pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2017-2020 noin 2 %.	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.	5) Tavoite toteutui vuosina 2017-2020. Keskimääräiset sukusiitosprosentit olivat 2017: 2,57%, 2018: 2,74%, 2019: 1,97%, 2020 2,11%.
Rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen	6) Tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 80 %.	Jalostussuositus.	6) Tavoite toteutui, tervelonkkaisia oli 80%. Vaihteluväli vuosittain oli 75%-92%.
	7) Tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %.	Jalostussuositus.	7) Tavoite ei toteutunut. Tervepolvisia oli 89%. Vuonna 2018 patellaluksaatioita todettiin 11kpl, muina vuosina alle 5kpl.
	8) Tervesilmäisten koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %.	Jalostussuositus.	8) Tavoite toteutui. Tervesilmäisiä oli 93% tutkituista.
	9) VWd-vapaiden koirien osuus vuosina 2017-2020 rekisteröidyistä koirista yli 95 %.	Jalostussuositus.	9) Tavoite toteutui. 100% koirista oli vWd-vapaita.
	10) Keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2017-2020 yli 4 pentua / pentue.	Seuranta, jalostusneuvonta.	10) Tavoite toteutui. Keskimääräinen pentuekoko oli 4,87.

Ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä	Näyttelyissä käyneitä koiria yli 50 % vuosittain rekisteröidyistä koirista.	Seuranta, oman erikoisnäyttelyn järjestäminen.	11) Tavoite ei toteutunut. Näyttelyissä käyneiden koirien määrä oli 30-45% rekisteröinneistä.
---	---	--	---

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Jalostussuosituksia on tarkasteltu laajemmin viimeksi jalostusneuvotteluissa ennen 2012-2016 voimassa olleen jalostuksen tavoiteohjelman laatimista. Siksi tätä ohjelmaa laadittaessa kutsuttiin rodun kasvattajia jalostusneuvotteluun, jossa käytiin läpi jalostussuositusten ajantasaisuutta ja keskusteltiin PEVISasta. PEVISAn liittymistä on pohdittu monesta näkökulmasta, ja todetaan, että ilman PEVISAakin kaikki käytetyimmät koirat on tutkittu jalostussuositusten mukaisesti, ja myös muut jalostussuositukset, kuten näyttelyissä käynnit ovat toteutuneet eniten käytetyillä, mutta myös lähes kaikilla jalostuskoirilla erinomaisesti. Koska rodun terveystutkimussuosituksiin on tulossa muutoksia mm. Fit2Breedin myötä, ei PEVISAa koeta vieläkaan ajankohtaiseksi työkaluksi, sillä se ei muuttaisi nykytilanteessa mitään. Ennen nyt eletään muutoksen aikaa, ja jatkossa mahdollisesti osa terveystutkimustuloksista jopa korvataan toisilla tutkimuksilla, jotka palvelevat rodunjaloitusta entistä paremmin. Näitä tuloksia ei pysty viemään KoiraNetiin, joten PEVISA ei tällöin palvele tarkoituksessaan, eli vähentämään sellaisten periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä rodun kantaan, jotka alentavat elinkykyä tai elintoimintoja tai aiheuttavat koiran elämän laadun alenemista. Näitä ovat tällä hetkellä erityisesti myosiitti sekä munuaisviat.

Jalostussuosituksissa todettiin päivitystarvetta joidenkin kohtien osalta. Aiheesta on paljon keskusteltu, sillä jo nyt jalostukseen sopivia ja jalostussuositukset täyttäviä uroksia jää käyttämättä. On vaikea kannustaa urosten omistajia pitämään vanhenevat terveystutkimukset ajan tasalla, jos koiran jalostuskäyttöä kohtaan ei osoiteta kiinnostusta. Toisaalta halutaan käyttää mahdollisimman laajasti myös ns. kotikoiria, joiden saamista jalostuskäyttöön usean tutkimuksen ja näyttelytulosvaatimuksen jalostussuositus ei palvele. Jalostussuositukset ovat erilaisia eri maissa, ja esimerkiksi rodun kotimaassa ei kuvata lonkkia lainkaan edes jalostuskoirilta, ja Hollanti onkin esittänyt vahvaa kritiikkiä Suomessa tehtäviä tutkimuksia kohtaan. Siksi myös Suomessa mietitään yhdessä kasvattajien kanssa linjauksia tutkimusten ja jalostussuositusten määrästä ja niiden tarpeellisuudesta rodullemme, kun yksi tavoitteistamme on mahdollisimman monen yksilön lisääntyminen. Toistaiseksi kasvattajien vahva tahtotila on ollut pitää nykyiset suositukset voimassa,

tai jopa lisätä suosituksia tutkittavien asioiden osalta. Tämä asettaa toimikunnalle haasteita saada kannustettua tutkimuksiin ja sitä myöten jalostuskäyttöön myös vähemmän tutkittuja tai näyttelyistä kiinnostumattomien omistajien koiria.

JTO:n voimassaolokaudelle 2022-2026 jalostuksen tavoitteiksi on päätetty seuraavaa:

Tavoite		Toimenpide	Tulos
Rodun luonteen parantaminen	1) Vuoden 2025 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksessa, luonnetestissä tai käyttäytymisen jalostustarkastuksessa käyneitä koiria yli 130.	Yhdistys tukee MH-kuvauksen ja luonnetestin osallistumismaksua. Omat MH-kuvaukset, jossa etusija kooikerhondjeilla.	
	2) Arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen.	Jalostussuositus.	
Populaation monimuotoisuuden turvaaminen ja monipuolisuuden säilyttäminen	3) Maksimi-jälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua.	Jalostussuositus, jalostusneuvonta.	
	4) Maksimi-pentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta.	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.	
	5) pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2022-2025 noin 2 %.	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.	
Rodun terveyden ja normaalin	6) Tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2022-2025	Jalostussuositus.	

lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen	tutkituista koirista yli 80 %.		
	7) Tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2022-2025 tutkituista koirista yli 90 %.	Jalostussuositus.	
	8) Tervesilmäisten koirien osuus vuosina 2022-2025 tutkituista koirista yli 90 %.	Jalostussuositus.	
	9) Fit2Breed-tutkittujen jalostusikäisten (2-8v) koirien osuus vuosina 2022-2025 yli 50 %.	Jalostussuositus, informointi Fit2Breedistä.	
	10) Vuosina 2022-2025 jalostukseen käytettyjen koirien osuus rekisteröinneistä yli 25%.	Jalostusneuvonta, joukkotarkastukset terveystutkimuksissa, kotikoirien omistajien neuvonta.	
	11) Tehollisen populaation koko tarkastelujaksolla yli 50.	Jalostusneuvonta.	
	12) Keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2022-2025 yli 4 pentua / pentue.	Jalostusneuvonta.	
Ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä	13) Näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa käyneitä koiria yli 40 % vuosittain rekisteröidyistä koirista.	Oman erikoisnäyttelyn järjestäminen, jalostustarkastuksen järjestäminen.	

6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Jalostuksen perusidea on toisaalta turvata rodun hyvien ominaisuuksien säilyminen ja toisaalta parantaa rodun ongelmakohtia. Jalostukseen tulisi käyttää keskitasoa parempia koiria mahdollisimman laajasti, jotta rodun geneettinen monimuotoisuus ei kärsisi muiden ominaisuuksien tavoittelusta. Kokonaisuuden kannalta ei ole vaarallista, mikäli jalostukseen käytetään yksittäisiä keskitasoa huonompia koiria etenkin, jos yhdistelmän toinen osapuoli tarkoituksellisesti valitaan huonoa ominaisuutta kompensoimaan. Sen sijaan, jos eniten käytetyt koirat ovat minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia, on rodun keskitaso vaarassa lähteä luisumaan huonompaan suuntaan.

Kooikerhondjen populaatio on edelleen niin pieni, että ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Erityisesti minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia koiria ei ole perusteltua käyttää toistuvasti jalostukseen. Rodun perustamiseen on Clubregisterin mukaan käytetty kolmeatoista tai neljäätoista taustaltaan tuntematonta koiraa. Nykyiset kooikerhondjet ovat siis geneettisesti hyvin samankaltaisia, eikä rodun suurempi yhtenäistäminen ole tarpeen. Kapean geenipohjan vuoksi on myös mahdollista, että rodulla ilmenee perinnöllisiä sairauksia, joita sillä ei ennen ole ollut.

Perinnöllisten sairauksien vähentämiseksi ja perinnöllisen vaihtelun lisäämiseksi kooikerhondjelle annottiin lupaa tehdä roturisteytyksiä sekä rotuunottoja.

- Maaliskuussa 2019 Kooikerhondjeyhdistyksen vuosikokouksessa järjestettiin äänestys roturisteytyksistä ja rotuunotoista: molempia puollettiin.
- Kesäkuussa 2020 Suomen Spanieliliitto puolsi kooikerhondjen roturisteytyksiä.
- Syyskuussa 2020 VHNK (Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje, Hollannin kooikerhondjeyhdistys) antoi lausuntonsa.

- Tammikuussa 2021 Suomen Kennelliitto hyväksyi kooikerhondjien roturisteytyshakemuksen.
- Lokakuussa 2021 Hollannin Kennelliitto (Raad Van Beheer) hyväksyi kooikerhondjien roturisteytysprojektin.
- Marraskuussa 2021 Suomen Kennelliitto hyväksyi kooikerhondjien roturisteytysohjelman.

Suurin syy roturisteytysten aloittamiselle on kooikerhondjeilla esiintyvät terveysongelmat: polymyosiitti ja muut autoimmuunisairaudet, erilaiset munuaissairaudet, sekä koirien steriiliys (erityisesti uroksilla). Kooikerhondjen luonteen muuttaminen ei ole päätavoite. Kuitenkin kooikerhondjelle etsitään risteytyksiin sellaisia rotuja, joilla on samanlaisia luonneominaisuuksia kuin mitä kooikerhondjeilla jo on, tai rotuja joilla on ominaisuuksia joita kooikerhondjeilla toivottiin olevan enemmän (sosiaalisuus, rohkeus, toimintakyky, äänivarmuus).

Risteytykseen käytettävät rodut ja yksilöt esitellään ensin Suomen Kooikerhondjeyhdistyksen jalostustoimikunnalle, jonka jälkeen hyväksytyt hakemukset lähetetään eteenpäin Suomen Kennelliiton hyväksyttäväksi. Suomen Kennelliitto tekee lopulliset päätökset.

Kaikki yksilöt rodusta riippumatta on tutkittava kooikerhondjien jalostusohjeen mukaisesti (silmit, polvet, lonkat). Lisäksi kooikerhondjien tulee olla vWd- ja ENM-testattuja. Myös risteytykseen käytettävien koirien luonne ja käyttäytyminen arvioidaan (mm. koiranäyttelyt, luonnetesti, MH-kuvaus, metsästystulokset, käyttäytymisen jalostustarkastus). Roturisteytykseen käytettävän kooikerhondjen on oltava saanut koiranäyttelyistä vähintään EH (erittäin hyvä) yli 18kk iässä. Risteytykseen käytettävien koirien tulee olla vähintään 3-vuotiaita, ja niillä tulee olla ennestään vähintään 1 pentue.

Ensimmäinen risteytyssukupolvi (F1) arvioidaan tarkasti terveyden, luonteen ja rakenteen osalta. Mahdollisimman montaa F1-sukupolven koiraa pyritään käyttämään jalostukseen, ja vain ne yksilöt joiden terveys ja/tai luonne eivät täytä asetettuja kriteereitä, jätetään jalostuksen ulkopuolelle. F1-sukupolven koirat rekisteröidään EJ-rekisteriin (EJ = ei jalostukseen). Mikäli F1-koirat täyttävät luonne- ja terveyskriteerit, niille anotaan Kennelliitosta siirtoa ER-rekisteriin (ER = erikoisrekisteri, voidaan käyttää jalostukseen FI-rekisteröidyn kanssa).

Roturisteytytys on jatkuva projekti. Suunnitelmissa on tehdä 3-5 risteytyspentuetta eri rotujen kanssa seuraavan viiden vuoden sisällä (2021-2026).

Ensimmäisten risteytyspentueiden ja ensimmäisen F4-sukupolven (rekisteröidään puhdasrotuisena kooikerhondjena) jälkeen risteytyspentueita tehdään esimerkiksi 5 vuoden välein ylläpitämään ja lisäämään rodun geneettistä vaihtelua. Roturisteytysprojekti on yksi apuväline lisää rodun geenipoolin laajentamiseen, jota käytetään muiden keinojen rinnalla (tuontikoirat, ulkomaisten urosten jalostuskäyttö, eri yksilöiden ja yksittäisten koirien jalostuskäyttö).

Roturisteytysten lisäksi käytämme Clubregisteriä, Suomen Kennelliiton KoiraNettiä sekä mahdollisesti vuonna 2022 julkaistavaa Fit2Breed -sovellusta apuna kooikerhondjerodun jalostuksessa.

Huhtikuussa 2021 syntyi Suomeen ensimmäinen roturisteytyspentue, jossa emänä oli kooikerhondje Czaprynia Bursztynowy Zakatek (FI50076/13 / PKR.VIII-29902, Puolan tuontikoiria) ja isänä käyttölinjainen cockerspanieli Ladecourt Bevis (FI47786/11 / KCAM00889301, Iso-Britannian tuontikoiria). Pentuja syntyi 8 kappaletta: 7 narttua ja 1 uros. Tavoitteena on saada jokaiselta yli 3-vuotiaana luonteen, terveyden ja ulkomuodon osalta jalostukseen soveltuvalta F1-sukupolven risteytyskoiralta yksi pentue. Roturisteytyslinjoja seurataan tarkkaan ja niiden leviämistä pyritään maltillisesti rajoittamaan populaatiossa, jottei geneettinen monimuotoisuus kärsi myöskään roturisteytyksistä ja koirien keskinäisestä sukulaisuudesta risteytyskoirien kautta.

Käyttäytyminen ja luonne

Eniten parannettavaa on rodun luonteessa. Rotumääritelmässä luonne on määritelty osin vastakohtaisesti – toisaalta koiran tulisi toimia houkutuskoirana ohjaajansa hienovaraisten vinkkien mukaan, toisaalta ehdottoman itsenäisesti tuhoeläimiä tappaessaan. Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta, jonka vuoksi koiria on Suomessakin jouduttu lopettamaan. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota koirien luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelma-koiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Käyttöominaisuudet

Rotumääritelmän mukaan kooikerhondjea on käytetty ja käytetään yhä sekä sorsalintujen houkuttelijana että tuhoeläinten tappajana. Kumminkin käyttömuodot ovat kuitenkin harvinaisia, eikä rodulla ole rodunomaista käyttökokeita. Kooikerhondjen jalostus nykymuotoonsa on tehty koiranäyttelyiden avulla ulkomuoto-ominaisuuksia painottaen. Rotu on pääasiassa seura- ja

harrastuskoira. Kooikerhondjet toimivat myös hypokoirina, koulu-, luku- ja kaverikoirina, sekä jotkin yksilöt myös lintu- ja kaurismetsällä.

Terveys ja lisääntyminen

Kooikerhondje on rotuna terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Sitä voidaan pitää luonnollisesti lisääntyvänä rotuna. Kooikerhondjen terveystutkimustulokset ovat erinomaisen hyvällä tasolla. Yli puolet tutkituista kooikerhondjeista on A-lonkkaisia, 0-polvisia, terveysilmäisiä ja geneettisesti vWd-vapaita, minkä lisäksi yli puolet näyttelyissä käyneistä koirista on saanut laatuarvosanaksi ERI:n. Näissä ominaisuuksissa riittää, että populaation nykyistä tasoa pidetään yllä.

Ulkomuoto

Kooikerhondje on pieni ja sopusuhtainen, lähes neliömäinen spanielirotu, jossa ei ole liioiteltuja piirteitä rakenteen tai turkinkaan osalta. Rotumääritelmän mukaan ihannesäkäkorkeus nartuille on 38cm ja uroksille 40cm. Kooksi kuitenkin sallitaan 2cm yli tai 3cm alle ihannekorkeuden. Kokovaihtelu on kuitenkin melko suurta, aina alle 35cm korkeista yli 44cm korkeisiin yksilöihin.

Kooikerhondje on rakenteeltaan sopusuhtainen ja mittasuhteiltaan lähes neliömäinen. Runko saa olla hieman säkäkorkeutta pidempi. Rodun värytys on oranssinpunainen ja valkoisenkirjava. Kooikerhondjet usein tunnistetaan niille tyypillisistä ”korvakoruista”, mustasta karvasta jota on luonnostaan niiden korvien kärjissä. Turkki on puolipitkä ja hieman laineikas tai suora, häntä runsashapsuinen. Kaulassa, eturinnassa sekä etu- ja takajaloissa kintereiden yläpuolella tulee olla pidempää hapsutusta. Jalkojen etupuolella, päässä ja käpälissä karvan tulee olla lyhyttä sekä sileää. Liikkeiden tulisi olla joustavat, sulavat ja yhdensuuntaiset. Silmien tulisi olla tummat ja mantelinmuotoiset, lisäksi selkeä, kirsuun asti ulottuva valkoinen otsapiirto on toivottava.

JTO:n voimassaolokaudelle 2023-2027 jalostuksen tavoitteiksi on päätetty seuraavaa:

Tavoite	
Rodun luonteen parantaminen	1) Vuoden 2025 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksessa, luonnetestissä tai käyttäytymisen jalostustarkastuksessa käyneitä koiria yli 130.

	2) Arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen.
Populaation monimuotoisuuden turvaaminen ja monipuolisuuden säilyttäminen	3) Maksimi-jälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua.
	4) Maksimi-pentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta.
	5) pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2022-2025 noin 2 %.
Rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttämisen vaaliminen	6) Tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2022-2025 tutkituista koirista yli 80 %.
	7) Tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2022-2025 tutkituista koirista yli 90 %.
	8) Tervesilmäisten koirien osuus vuosina 2022-2025 tutkituista koirista yli 90 %.
	9) Fit2Breed-tutkittujen jalostusikäisten (2-8v) koirien osuus vuosina 2022-2025 yli 50 %.
	10) Vuosina 2022-2025 jalostukseen käytettyjen koirien osuus rekisteröinneistä yli 25%.
	11) Tehollisen populaation koko tarkastelujaksolla yli 50.
	12) Keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2022-2025 yli 4 pentua / pentue.
Ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä	13) Näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa käyneitä koiria yli 40 % vuosittain rekisteröidyistä koirista.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

TERVEYDENTILA JA ASTUTUSIKÄ

- Sekä nartun että uroksen tulee olla terveitä ja hyvässä kunnossa
- Astutushetkellä uroksen ja nartun tulee olla vähintään 24kk ikäinen

- Astutushetkellä aiemminkin synnyttäneen nartun ei tulisi olla täyttänyt vielä 8 vuotta, ensisynnyttäjän ei tulisi olla täyttänyt 6 vuotta

PERUSTELUT: Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve. Rodun geenipohjan kapeuden vuoksi kooikerhondjella voi ilmetä myös muita kuin jäljempänä lueteltuja perinnöllisiä tai perinnöllistä alttiutta aiheuttavia sairauksia tai kehityshäiriöitä. Mikäli sairaus tai kehityshäiriö on vakava ja voi periytyä koiran jälkeläisille, ei koiran jalostuskäyttöä suositella. Yhdistelmää suunnitellessaan kasvattajan tulee ottaa huomioon koirien lähisuvuissa esiintyneet sairaudet. Astutusikäsuosituksella kasvattajia pyritään ohjaamaan maltilliseen jalostuskäyttöön sekä huomioimaan mahdolliset perinnölliset sairaudet, joista suuri osa puhkeaa 3 ikävuoteen mennessä. Lisäksi koirien luonneominaisuudet ovat varmemmin nähtävissä, mitä vanhempia ne ovat.

ENM

- Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät enm-vapaa x enm-vapaa tai enm-kantaja x enm-vapaa.
- Lisäksi hyväksytään myös yhdistelmät, joissa ainoastaan toinen koira on tutkittu. Tällöin tämän tuloksen on oltava enm-vapaa.

PERUSTELUT: Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Hollannissa kaikki jalostuskoirat enm-testataan ja sallitut yhdistelmät ovat vapaa x vapaa ja kantaja x vapaa. Koska Suomessa geenivirhe on hyvin harvinainen ja tärkeintä on varmistaa, että rotuun ei synny enm-sairaita koiria, hyväksytään myös yhdistelmät, joissa yhdistelmän toinen koira on tutkittu enm-vapaaksi.

EPILEPSIA

- Epileptisiä kohtauksia saanutta koiraa ja sen jälkeläistä ei saa käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisiä kohtauksia, ei tule jatkossa enää käyttää jalostukseen

PERUSTELUT: Epilepsian periytymismekanismi on kooikerhondjella epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska rodussa esiintyy epilepsiaa, olisi jokaisessa yhdistelmässä tärkeää tuntea sukujen riskit mahdollisimman tarkkaan. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin epilepsiatapaukset eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti epilepsian yleistymiseen.

AUTOIMMUUNISAIRAUDET

- Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen
- Koiria, joiden lähisuvussa esiintyy oireiltaan samantyyppisiä autoimmuunisairauksia, ei tule yhdistää

PERUSTELUT: Alttius sairastua immuunivälitteiseen (kooikerhondjeilla erityisesti polymyosiitti ja myosiitti) sairauteen liittyy perimään. Perinnöllisyyttä on kuitenkin vaikea osoittaa, ellei samantyyppistä taudinkuvaa esiinny muilla saman sukulinjan koirilla. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin autoimmuunisairaudet eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti sairauksien yleistymiseen.

TYYPIN III VON WILLEBRANDIN TAUTI

- Koiran vWd-status (vapaa/kantaja) tulee olla selvitetty joko koiran oman geenitestin perusteella tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella.
- Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa.

PERUSTELUT: Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Geneettinen vWd-status voidaan selvittää Hollantiin lähetettävällä verinäytteellä, jonka perusteella määritetään, onko koira vWd-kantaja vai vWd-vapaa.

LONKKADYSPLASIA ELI LONKKANIVELEN KASVUHÄIRIÖ (HD)

- Jalostukseen käytettävien koirien lonkat tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Jalostukseen hyväksytään tulokset A ja B sekä tulos C, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on A tai B.

PERUSTELUT: D- ja E-lonkkaista koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä huonolonkkaisen koiran katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periyttää kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Lonkkadysplasian perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee siksi ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PATELLALUKSAATIO (PL)

- Jalostukseen käytettävien koirien polvet tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Alle 3-vuotiaalle koiralle tehty tarkastus on voimassa 24 kk. Yli 3-vuotiaalle koiralle tehty polvitutkimus on pysyvästi voimassa.
- Jalostukseen hyväksytään tulos 0 sekä tulos 1, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on 0.

PERUSTELUT: PL2- ja PL3-polvista koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä sen katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periyttää kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Patellaluksaation periytyminen perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PERINNÖLLISET SILMÄSAIRAUDET

- Jalostukseen käytettävien koirien silmät tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha
- Kun koira on tutkittu yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi, on tulos voimassa koiran loppuiän.
- Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta, sitä ei tule käyttää jalostukseen.
- Jalostukseen hyväksytään kuitenkin lievä distichiasis, MRD tai PHTVL/PHPV aste 1, mikäli yhdistelmän toinen koira on tervesilmäinen.

PERUSTELUT: Kooikerhondjeilla silmäsairauksien periytymismekanismeja ei tarkkaan tunneta. Tyypillisesti perinnölliset sairaudet ilmenevät viimeistään aikuisiällä. Perinnöllisen kaihin osalta oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Myös väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sitä on kooikerhondjeilla esiintynyt useissa eri maissa. Haitan lievyyden vuoksi distichiasis-koirien maltillinen jalostuskäyttö on kuitenkin sallittua.

HÄNTÄMUTKA JA MUUT NIKAMAMUUTOKSET

- Koiraa, jolla on vaikea-asteinen nikamamuutos hännän nikamissa, ei tule käyttää jalostukseen.
- Yhdistelmää, josta on syntynyt pentuja, joilla on vaikea-asteisia nikamamuutoksia, ei tule uusia.

PERUSTELUT: Häntämutkat vaikuttavat yleistyneen rodussa Hollannissa ja muissa maissa, myös Suomessa. Suosituksena on, että jalostuksellisesti hyväksyttävällä lieväasteisella mutkalla tarkoitetaan kolmessa viimeisessä häntänikamassa olevaa mutkaa, joka ei vaikuta hännän asentoon eikä näy päällepäin. Mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi kulma on, sitä vaikeampana sitä pidetään. Vaikea-asteisten häntämutkaisten koirien jalostuskäyttöä ei suositella, eikä yhdistelmää, joka on tuottanut häntämutkaisen jälkeläisen, saa uusia.

SELKÄMUUTOKSET

- Koiraa, jolla on vaikeita spondyloosimuutoksia, ei tule käyttää jalostukseen.
- Koira, joka on saanut välimuotoisesta lanne-ristinikamasta tuloksen LTV1-LTV4 suositellaan yhdistettävän vain LTV0-tuloksen saaneen koiran kanssa.
- Koira, jolla on todettu olevan nikamaepämuodostumia (VA1-VA4) suositellaan yhdistettävän vain VA0 -tuloksen saaneen koiran kanssa.
- Koiraa, jolla on todettu välilevytyrä, selän osteokondroosi tai cauda equina -oireyhtymä, ei suositella käytettävän jalostukseen.

PERUSTELUT: Kooikerhondjeilla on todettu seuraavia selkämuutoksia: välimuotoisia lanne-ristinikamia, nikamaepämuodostumia, spondyloosia, cauda equina -oireyhtymää, osteokondroosia sekä välilevyrappeumaa / discusprolapsia. Näistä yleisin on välimuotoinen lanne-ristinikama, aste 1 (LTV1).

NÄYTTELY- JA KOETULOKSET

- Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu yhdestä näyttelystä, joka on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 18kk. Suoritetulla ulkomuodon jalostustarkastuksella voidaan korvata näyttelytulos.
- Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI.
- Mikäli koira on aggressiivisen käytöksen vuoksi asetettu kilpailukieltoon, sitä ei saa käyttää jalostukseen.
- Mikäli kuvaaja keskeyttää koiran luonnekuvauksen arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi, koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

PERUSTELUT: Rodunomaisen ulkonäön turvaamisen vuoksi kasvattajien tulee harrastaa näyttelytoimintaa ainakin jonkin verran. Suosituksen tarkoitus on kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia osallistumaan koiranäyttelyihin, sillä silloin myös rotuyhdistys saa tietoa siitä, mihin suuntaan rodun ulkonäkö kehittyy. Näyttelytulokseksi hyväksytään myös H, kun kasvattaja valitsee yhdistelmän toisen osapuolen tiedossaan olevaa ulkonäkövirhettä kompensoiden. Voimassa olevan ohjeen mukaisesti Kennelliitto voi asettaa koiran kilpailukieltoon, jos se on kolme kertaa suljettu kilpailusta/hylätty sillä perusteella, että se on selvästi vihainen ihmistä tai toista koiraa kohtaan. Koiralle voidaan antaa kilpailukielto jo yhdestä suljettu / hylätty –kerrasta, mikäli seuraukset ovat olleet vakavat. Jalostuksen tavoitteena on luonteiden parantaminen ja erityisesti se, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi myöskään hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

- Yhden koiran elinikäinen maksimijälkeläismäärä Suomessa on 21 pentua.
- Yhdelle koiralle suositellaan Suomeen rekisteröitäviä pentueita enintään 2 pentuetta, kunnes ensimmäinen pentue on 24 kk ikäinen.
- Samaa yhdistelmää ei tulisi uusia, mikäli yhdistelmän edellisestä pentueesta on syntynyt 3 tai useampia pentuja.

PERUSTELUT: Ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Maltillisella jalostuskäytöllä kasvattajat ja koiranomistajat saavat enemmän tietoa sekä jalostusyksilön että jälkeläisten terveydestä ja ominaisuuksista ennen kuin mahdollisesti jatkavat

yksilön jalostuskäyttöä. Erityisesti rodun keskiarvoa huonompia yksilöitä (C-lonkat, 1-polvet, PHTVL/PHPV aste 1, MRD, vwd-kantaja tai näyttelytulos H) ei ole perusteltua käyttää toistuvasti rodun jalostukseen, jotta seuraavassa sukupolvessa olisi entistä vähemmän ongelmia. Matadorijalostuksen enimmäisrajana on, että yhden koiran elinikänään saama jälkeläisten osuus syntyneistä pennuista ei tulisi olla yli 10 %:n kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5%:n viitenä peräkkäisenä vuonna syntyneistä. Jakson 2011-2015 rekisteröintimäärillä matadorikäyttöä voidaan siis pitää noin kahdenkymmenen pennun rajan ylitystä. Lukua voidaan tarkistaa kesken JTO-kauden, mikäli rekisteröinneissä tapahtuu olennaisia muutoksia.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2012-2016 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Jalostustoimikunnan tehtävät säilyvät ennallaan (esitetty luvussa 3). Tärkeimmät toimenpiteet kohdistuvat jatkuvaan jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen. Tärkeimmät viestintäkanavat ovat jalostustoimikunnan sähköposti, Suomen Kooikerhondjeyhdistyksen nettisivut osoitteessa www.kooikerhondje.fi, nettisivujen jäsenistölle suunnattu keskustelupalsta, Facebook-sivu, neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kooikerhondje-jäsenlehti sekä vuosittainen tulosjulkaisu. Myös Spanieliliiton lehteä ja nettisivuja hyödynnetään viestinnässä.

Rodun pentue- ja terveysseuranta tehdään kaksi kertaa vuodessa Clubregister -päivityksien yhteydessä, minkä lisäksi koiranomistajia kannustetaan täyttämään tiedot kuolleista koirista kuolinsyineen KoiraNetiin. Jalostusuroslistaa ylläpidetään yhdistyksen nettisivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Rotukohtainen neuvottelu järjestetään vuosittain ja rodun oma erikoisnäyttely pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Näyttelyiden järjestämisen lisäksi rodunomaisen ulkomuodon turvaamisessa keskeinen toimenpide on kotimaisten ulkomuototuomarien kouluttaminen yhteistyössä Spanieliliiton kanssa. Myös ulkomaisiin kooikerhondjeyhdistyksiin pidetään yhteyttä ja osallistutaan Hollannissa järjestettäviin kansainvälisiin rotuseminaareihin kuulemaan ja keskustelemaan ajankohtaisista aiheista.

Rodun luonteen parantamiseksi MH-kuvausten osallistumismaksun rahallista tukemista jatketaan, ja luonnetestien osallistumismaksuun esitetään samanlaista tukea. Tavoitteeksi on asetettu kaikkiaan 130 koiran kuvaaminen vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kuuden koiran kuvaamista vuosittain.

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISAan, koska rodun terveysongelmat esiintyvät suhteellisen harvalukuisina, Fit2Breed tulee pian muuttamaan jalostussuosituksia, kasvattajat ovat erittäin sitoutuneita noudattamaan jalostussuosituksia ja suosituksia maksimijälkeläismääristä on noudatettu erinomaisesti. PEVISAan ei sisällytettäisi niin montaa kohtaa, kuin rodulla on jalostussuosituksia, joten Pevisa saattaisi ohjata kasvattajia jopa jalostuskoirien vähäisempään tutkimiseen ja jalostussuositusten niukempaan täyttämiseen. Geenipoolin kapenemisen uhan vuoksi nähdään myös tärkeänä, että myös joiltain osin jalostussuosituksista poikkeavat koirat eivät jää ulos jalostuksesta, jos poikkeama ei vähennä koiran jalostusarvoa (esimerkiksi astumisen jälkeen tehty terveystutkimus).

PEVISAan hakeutumisen tarvetta arvioidaan säännöllisesti, viimeistään seuraavan tavoiteohjelman laatimisen yhteydessä.

JTO:n voimassaolokaudelle 2023-2027 jalostuksen tavoitteiksi on päätetty seuraavaa:

Rodun luonteen parantaminen	Yhdistys tukee MH-kuvauksen ja luonnetestin osallistumismaksua.
	Omat MH-kuvaukset, jossa etusija kooikerhondjeilla.
	Jalostussuositus.
Populaation monimuotoisuuden turvaaminen ja monipuolisuuden säilyttäminen	Jalostussuositus, jalostusneuvonta.
	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.
	Jalostusneuvonta ja yhdistelmien kartoitukset.
Rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen	Jalostussuositus.
	Jalostussuositus.
	Jalostussuositus.
	Jalostussuositus, informointi Fit2Breedistä.
	Jalostusneuvonta, joukkotarkastukset terveystutkimuksissa, kotikoirien omistajien neuvonta.
	Jalostusneuvonta.
	Jalostusneuvonta.

Ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä	Oman erikoisnäyttelyn järjestäminen, jalostustarkastuksen järjestäminen.
--	---

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Kahdessa vuosikymmenessä kooikerhondje on vakiinnuttanut asemaansa Suomessa ja sen populaatio kasvaa edelleen. Uusia kasvattajia tulee rodun pariin vuosittain ja myös Suomen ensimmäisiä kasvattajia on edelleen rodun parissa. Rotuyhdistyksen pentuvälitykseen tulneiden kyselyiden perusteella kysyntää on ollut enemmän kuin tarjontaa. Nelikenttäanalyysi rodun vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista on esitetty taulukossa 15.

Rotuyhdistyksen tehtävä on varautua uhakuviin ja pyrkiä estämään niiden toteutuminen. Kooikerhondjella suurimmat uhat liittyvät sukusiitostaantumaa, jalostuskoirien liikakäyttöön ja kasvattajien välisiin ristiriitoihin.

Taulukko 25. Kooikerhondjen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat.

Vahvuudet - terve, pitkäikäinen ja luonnollisesti lisääntyvä rotu - kätevän kokoinen koira, jolla on helppohoitoinen turkki - kanta kasvaa tasaisesti - monipuolinen seura- ja harrastuskoira - lähes kaikki kasvattajat ovat rotuyhdistyksen jäseniä - kohtuullisen pieni sukusiitosaste - Clubregister hyvä apuväline rodun tilan seurannassa - aktiivinen rotuyhdistys	Heikkoudet - kapea geenipooli - luonneongelmat - kasvattajien kokemattomuus - pieni yhdistys, pienet resurssit
Mahdollisuudet - kasvattajayhteistyön lisääminen - yhteistyö muiden maiden rotuyhdistysten kanssa - yhteistyö kansainvälisessä jalostusryhmässä - geenitestausta jalostuksen tukena	Uhat - sukusiitostaantuma - jalostuskoirien liikakäyttö - kasvattajien väliset ristiriidat ja salailun - lisääntyminen - jalostussuositusten noudattamatta jättäminen

Sukusiitostaantuma on uhka mille tahansa suljetulle populaatiolle. Jokainen hyväkin yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä. Kooikerhondjen perimää ei voida monipuolistaa ilman uusia rotuunottoja, mikä nykyisen erinomaisen terveystilanteen ja pitkäikäisyyden huomioon ottaen ei näyttäisi olevan tarpeenkaan. Autoimmuunittyyppisten sairauksien ilmeneminen voi kuitenkin viitata jonkinasteiseen sukusiitostaantumaa, joka toteutuessaan voi johtaa myös hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen, ja aiheuttaa esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Sukusiitostaantumaa voidaan parhaiten ehkäistä turvaamalla rodun nykyinen perinnöllinen monimuotoisuus, jotta rotu säilyisi terveenä ja pitkäikäisenä myös tulevana vuosikymmeninä.

Jalostuskoirien liikakäyttö on suuri uhka perinnölliselle monimuotoisuudelle. Mitä harvemman koiran geenit pääsevät eteenpäin seuraavaan sukupolveen, sitä nopeammin rodun geneettinen vaihtelu köyhtyy. Jalostusvalintoja pyritään ohjaamaan tiedottamisella ja suosituksilla, jotka kannustavat kasvattajia maltillisuuteen sekä pentueiden ajoituksessa että niiden määrässä. Tällä pyritään vaikuttamaan myös siihen, etteivät myöhemmällä iällä puhkeavat sairaudet yleistyisi populaatiossa.

Kasvattajien välisten ristiriitojen syveneminen on uhka rodulle siksi, että se hankaloittaa jalostusvalintoja, vähentää avointa keskustelua ja voi johtaa salailuun, vähättelyyn ja syyttelyyn. Pienessä yhdistyksessä henkilöiden erimielisyydet voivat aiheuttaa ongelmia myös yhdistyksen toiminnalle. Merkittävä osa ennaltaehkäisevää toimintaa on järjestää yhteisiä, kaikille avoimia kasvattajille ja harrastajille suunnattuja tapahtumia sekä tiedottaa kasvattajia ja harrastajia säännöllisin väliajoin rodun tilanteesta.

Varautuminen ongelmiin

Kooikerhondjen rotumääritelmässä ei ole ulkomuotovaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille tai haittaisivat rodun käyttötarkoitusta. Koska rodulla kuitenkin esiintyy patellaluksaatiota, tulisi ulkomuototuomareiden kiinnittää erityistä huomiota takajalan terveeseen kulmautumiseen.

Kooikerhondje on rotuna terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. (Lisääntymiskyselyn tuloksista TÄNNE!)

Kahdessa vuosikymmenessä kooikerhondje on vakiinnuttanut asemaansa Suomessa ja sen populaatio kasvaa edelleen. Uusia kasvattajia tulee rodun pariin vuosittain ja myös Suomen ensimmäisiä kasvattajia on edelleen rodun parissa. Pentukyselyjen perusteella kysyntää on ollut enemmän kuin tarjontaa. Rotuyhdistyksen tehtävä on varautua uhakuviin ja pyrkiä estämään niiden toteutuminen. Kooikerhondjella suurimmat uhat liittyvät sukusiitostaantumaa, jalostuskoirien liikkakäyttöön ja kasvattajien välisiin ristiriitoihin.

Sukusiitostaantuma on uhka mille tahansa suljetulle populaatiolle. Jokainen hyväkin yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä. Kooikerhondjen perimää ei voida monipuolistaa ilman uusia rotuunottoja, mikä nykyisen erinomaisen terveystilanteen ja pitkäikäisyyden huomioon ottaen ei näyttäisi olevan tarpeenkaan. Autoimmuunityyppisten sairauksien ilmeneminen voi kuitenkin viitata jonkinasteiseen sukusiitostaantumaa, joka toteutuessaan voi johtaa myös hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen, ja aiheuttaa esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Sukusiitostaantumaa voidaan parhaiten ehkäistä turvaamalla rodun nykyinen perinnöllinen monimuotoisuus, jotta rotu säilyisi terveenä ja pitkäikäisenä myös tulevana vuosikymmeninä.

Jalostuskoirien liikkakäyttö on suuri uhka perinnölliselle monimuotoisuudelle. Mitä harvemman koiran geenit pääsevät eteenpäin seuraavaan sukupolveen, sitä nopeammin rodun geneettinen vaihtelu köyhtyy. Jalostusvalintoja pyritään ohjaamaan tiedottamisella ja suosituksilla, jotka kannustavat kasvattajia maltillisuuteen sekä pentueiden ajoituksessa että niiden määrässä. Tällä pyritään vaikuttamaan myös siihen, etteivät myöhemmällä iällä puhkeavat sairaudet yleistyisi populaatiossa.

Kasvattajien välisten ristiriitojen syveneminen on uhka rodulle siksi, että se hankaloittaa jalostusvalintoja, vähentää avointa keskustelua ja voi johtaa salailuun, vähättelyyn ja syyttelyyn. Pienessä yhdistyksessä henkilöiden erimielisyydet voivat aiheuttaa ongelmia myös yhdistyksen toiminnalle. Merkittävä osa ennaltaehkäisevää toimintaa on järjestää yhteisiä, kaikille avoimia kasvattajille ja harrastajille suunnattuja tapahtumia sekä tiedottaa kasvattajia ja harrastajia säännöllisin väliajoin rodun tilanteesta.

Jalostussuositusten noudattamatta jättäminen on uhka rodulle, jos usea kasvattaja valitsee toistuvasti poikkeamisen jalostussuosituksista tai käyttää toistuvasti jalostukseen koiraa, joka ei

täytä jalostussuosituksia. Tällä hetkellä jalostustoimikunta on tärkeä ja arvostettu rodun kasvattajia yhdistävä taho, ja kasvattajat osallistuvat aktiivisesti jalostussuosistusten laatimiseen ja siksi myös ovat halukkaita niitä noudattamaan. Hyvä yhteistyö ja avoin vuorovaikutus estävät tämän uhan toteutumista.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Jo kymmeniä vuosia on seurattu populaation tilaa Clubregisterin avulla ja tiedotettu populaation tilasta jäsenistöä. Kasvattajat tekevät aktiivisesti jalostuskyselyitä jalostustoimikunnalta, JTO:ta pidetään jalostuksen ohjenuorana ja sen toteutumista seurataan. Jalostuksen tavoiteohjelmaa päivitetään tarvittaessa, uusien tietojen ja tutkimustulosten niin edellyttäessä.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2022-2026 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Tärkeimmät toimenpiteet ovat jatkuvia ja kohdistuvat jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen mm. jalostuskyselyjen, jalostusuroslistan ja pentuvälityksen avulla. Vuosittain tai sitä harvemmin tehtävät toimenpiteet on esitetty taulukossa 16. Sen lisäksi rodun tilaa ja sen kehittymistä seurataan käytettävissä olevien lähteiden avulla.

Taulukko 26. Tehtävät jalostuksen tavoitteiden toteutumiseksi.

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2023	• JTO astuu voimaan • Jalostustiedusteluihin vastataan, laaditaan kartoitukset yhdistelmistä • seurataan populaation geneettistä tilaa • osallistutaan kansainväliseen kooikerhondjein jalostusryhmään • Kerätään ja lähetetään tiedot Club Registeriin • Tiedotetaan rodun harrastajia • Järjestetään jalostusneuvottelu
2024	• Jalostustiedusteluihin vastataan, laaditaan kartoitukset yhdistelmistä • Järjestetään MH-kuvaus tai käyttäytymisen jalostustarkastus

	• Seurataan populaation geneettistä tilaa • Kerätään ja lähetetään tiedot Club Registeriin • Tiedotetaan rodun harrastajia • Järjestetään jalostusneuvottelu
2025	• Jalostustiedusteluihin vastataan, laaditaan kartoitukset yhdistelmistä • Järjestetään erikoisnäyttely • Seurataan populaation geneettistä tilaa • Kerätään ja lähetetään tiedot Clubregisteriin • Tiedotetaan rodun harrastajia • Järjestetään jalostusneuvottelu
2026	• Jalostustiedusteluihin vastataan, laaditaan kartoitukset yhdistelmistä • Järjestetään erikoisnäyttely • Seurataan populaation geneettistä tilaa • Kerätään ja lähetetään tiedot Clubregisteriin • Tiedotetaan rodun harrastajia • Järjestetään jalostusneuvottelu
2027	• Jalostustiedusteluihin vastataan, laaditaan kartoitukset yhdistelmistä • Järjestetään erikoisnäyttely • Seurataan populaation geneettistä tilaa • Kerätään ja lähetetään tiedot Clubregisteriin • Tiedotetaan rodun harrastajia • Järjestetään jalostusneuvottelu

Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen raportoidaan vuosittain jalostustoimikunnan toimintakertomuksessa.

7. Lähteet

Clubregister. Vereniging "Het Nederlandse Kooikerhondje" 2021

Jalostustietokanta KoiraNet (<http://jalostus.kennelliitto.fi>)

Kennelliiton jalostusartikkelit (<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>)

Kooikerhondje - Jalostuksen tavoiteohjelma 2017-2021.

Kooikerhondje - Jalostuksen tavoiteohjelma 2012-2016.

Suomen Kooikerhondje ry:n jalostustoimikunnan arkisto

Suomen Kooikerhondje ry:n lehdet ja muu julkaistu materiaali 2007-2021

VHNC:n jalostusseminaarin asiantuntijaluennot 2010, 2012 ja 2014.

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

8. Liitteet

Liite 1. Rotumääritelmä 2012

Liite 2. Kooikerhondjen jalostusohjeet Alankomaissa, 2019 [Haettu maaliskuu 2022]

Ryhmä: 8

FCI:n numero: 314

Hyväksytty: FCI 19.01.2011

Kennelliitto 10.1.2012

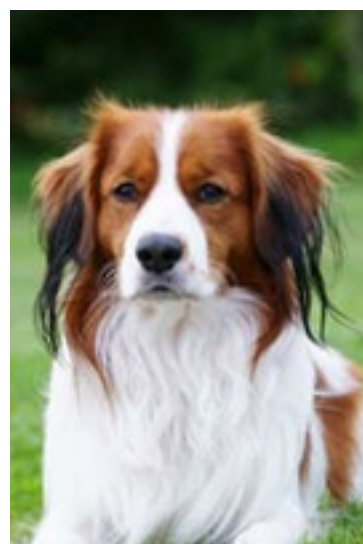
Suomen Kennelliitto- Finska Kennelklubben ry

KOOIKERHONDJE

(NEDERLANDSE

KOOIKERHONDJE)

Alkuperämaa: Alankomaat

KÄYTTÖTARKOITUS: Seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat, alaryhmä 2 ylösajavat koirat. Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rodun elvyttämisen aloitti paronitar Van Hardenbroek van Ammerstol toisen maailmansodan aikaan, vuonna 1942. Hän antoi kuvan tarkoittamastaan koirasta kulkukauppiaalle ja pyysi tätä etsimään sentyyppisiä koiria. Friisinmaan alueella olevalta maatilalta kulkukauppias löysi nartun, joka nykyään tunnetaan nimellä Tommy ja josta tuli rodun kantaemä. Hollannin Kennelliitto Raad van Beheer hyväksyi rodun alustavasti vuonna 1966, ja se tunnustettiin virallisesti vuonna 1971. Kooikerhondjea käytetään edelleenkin apuna sorsanpyynnissä, missä sen tehtävänä on houkutella linnut ansaan iloisesti huiskivalla hännällään; se ei itse pyydystä lintuja.

Koira liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä herättääkseen lintujen uteliaisuuden ja houkutellakseen ne pitemmälle ansakäytävään. Siellä ne vangitaan ansoilla joko käytettäväksi ruoaksi tai rengastettavaksi lintutieteellisiin tutkimuksiin.

YLEISVAIKUTELMA: Kooikerhondje on pieni metsästyskoira, joka on rakenteeltaan sopusuhtainen ja mittasuhteiltaan lähes neliömäinen. Se on väriltään oranssinpunaisen ja valkoisen kirjava. Se liikkuu ryhdikkäästi, ja liikkeessä sen hyvin hapsuttunut häntä heiluu selkälinjan tasalla tai sen yläpuolella. Korvien kärjessä on luonnostaan mustaa karvaa, ns. korvakorut. Koira esitetään luonnollisena ja trimmaamattomana.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA: Olkanivelen kärjestä istuinluun kärkeen mitattuna runko voi olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Kallo-osa ja kuono-osa ovat suunnilleen yhtä pitkät.

KÄYTTÄYTYMINEN/LUONNE: Vilkas ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja sisukas, hyväluonteinen ja valpas, ei kuitenkaan äänekäs. Uskollinen, ystävällinen ja reipas. Muulloin kuin metsästysaikana koiraa voidaan käyttää tuhoeläinten pyydystämiseen, ja siksi sen tulee olla innokas, nopea ja sinnikäs. Se on aito metsästyskoira, tarkkaavainen ja tarmokas, innokas työskentelemään ja luonteeltaan iloinen.

PÄÄ: Kohtuullisen pitkä, sopusuhtainen, sulava- ja puhdaslinjainen

KALLO-OSA:

Kallo: Riittävän leveä, hieman pyöristynyt.

Otsapenger: Sivulta katsoen selvästi erottuva, mutta ei liian syvä.

KUONO-OSA:

Kirsu: Musta ja hyvin kehittynyt.

Kuono: Ei liian syvä sivulta katsottuna, hieman kiilamainen. Ylhäältä katsottuna ei liian voimakkaasti kapeneva; silmien alta täyteläinen.

Huulet: Mieluiten hyvin pigmentoituneet, tiiviit, eivät riippuvat.

Leuat/hampaat: Leikkaava purenta, täysi hampaisto. Tasapurenta sallitaan mutta se ei ole toivottava.

Silmät: Mantelinmuotoiset ja tummanruskeat. Ilme on ystävällinen ja valpas.

Korvat: Keskikokoiset, kiinnittyneet hieman kirsusta silmäkulmaan vedetyn linjan yläpuolelle. Korvat

riippuvat poskenmyötäisinä ilman taitetta. Korvat ovat pitkä-hapsuiset, mustat korvankärjet ("korvakorut") ovat erittäin toivotut.

KAULA: Lihaksikas ja kuiva, riittävän pitkä.

RUNKO:

Ylälinja: Sulava.

Selkä: Vahva ja suora, melko lyhyt.

Lanne: Riittävän pitkä, leveä ja lihaksikas.

Lantio: Hieman laskeva ja riittävän leveä. Lantion pituuden tulisi olla 1,5 x lantion leveys.

Rintakehä: Kyynärpäihin ulottuva; kylkiluut ovat riittävästi kaareutuneet. Riittävästi kehittynyt eturinta.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva hieman nouseva.

HÄNTÄ: Kiinnittynyt rungon ylälinjan jatkoksi, asennoltaan selän tasolla tai lähes pystyssä (iloinen häntä). Häntä on runsashapsuinen ja siinä on valkoinen töyhtö. Viimeinen häntänikama ulottuu kintereeseen.

RAAJAT:

ETURAAJAT:

Lavat: Riittävän viistot, jotta kaulan ja selän linjat liittyvät sulavasti yhteen.

Olkavarret: Hyvin kulmautuneet, lapaluun kanssa yhtä pitkät.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Kyynärvarret: Suorat ja yhdensuuntaiset, hyväluustoiset, sopivanpituiset.

Välikämmenet: Voimakkaat ja hieman viistot.

Etukäpälät: Pienet, hieman soikeat, tiiviit, eteenpäin suuntautuneet.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Hyvin kulmautuneet, takaa katsottuna pystysuorat ja yhdensuuntaiset. Hyväluustoiset.

Reidet: Lihaksikkaat.

Sääret: Yhtä pitkät kuin reidet.

Kintereet: Matalat.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Yhdensuuntaiset, sulavat ja joustavat. Etuaskel ulottuu pitkälle eteen ja takaraajan työntö on tehokas.

KARVAPEITE

Karva: Keskipitkää, hieman laineikasta tai suoraa, sileää. Karva on pehmeää ja aluskarva runsasta. Eturaajoissa tulee olla kohtuulliset hapsut, jotka ulottuvat ylhäältä ranteeseen. Takaraajoissa tulee olla suhteellisen pitkähapsuiset housut, hapsuja ei ole kinnernivelen alapuolella. Päässä, raajojen etupuolella ja käpälissä karvan tulee olla lyhyttä. Hännän alapuolella tulee olla riittävän runsas hapsutus. Kurkussa ja eturinnassa karva on pitempää. "Korvakorut" (pitkät mustakärkiset korvakarvat) ovat erittäin toivottavat.

Väri: Selvärajaiset puhtaan oranssinpunaiset läiskät valkoisella pohjalla, joskin raajoissa hyväksytään muutamia pieniä pilkkuja. Oranssinpunaisen värin tulee olla vallitseva. Oranssinpunaiseen sekoittuneet muutamit mustat karvat ja lievä pilkullisuus hyväksytään mutta ne eivät ole toivottuja.

Pään kuviointi: Selkeä valkoinen otsapiirto, joka ulottuu kirsuun. Oranssinpunaista väriä tulee olla poskissa ja silmien ympärillä. Liian kapea tai leveä otsapiirto ja vain osittain värilliset posket eivät ole toivottuja. Hännässä sallitaan musta häntä-rengas kohdassa, missä väri muuttuu oranssinpunaisesta valkoiseksi.

KOKO: Ihannesäkäkorkeus: Urokset 40 cm, nartut 38 cm. Ihannekorkeuden ylitys 2 cm:llä tai alitus 3 cm:llä hyväksytään.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä sen kykyyn suoriutua alkuperäisestä tehtävästään.

- Liian pienet korvat.
- Puolipystyt, "lentävät" korvat.
- Kiertyvä häntä.
- Korkea etuaskel (hackney).
- Kihara tai silkkinen karva.
- Runsaat mustat karvat sekoittuneena oranssinpunaiseen.
- Liiallinen pilkullisuus.
- Koko ei sallituissa rajoissa.

VAKAVAT VIRHEET:

- Pelokas käytös.
- Selvä matalaraajaisuus, virheelliset mittasuhteet.
- Herasilmä.
- Ylä- tai alapurenta.
- Liian lyhyt häntä, joka ei ulotu kinnerniveleen.
- Osittain tai kokonaan valkoiset korvat.
- Valkoista toisen tai molempien silmien ympärillä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Mustavalkoinen tai kolmivärinen väritys.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

GENERAL

1.1 These regulations of the VHNK, hereafter referred to as the Association, aim to protect the interests of the breed, Nederlandse Kooikerhondje, as expressed in the Statutes and general club regulations of the Association. These Association Breeding Regulations (VFR) were approved by the general meeting of the Association on 11 May 2019. Substantive changes to the VFR can only occur with the consent of the general meeting of the Association.

1.2 The Association Breeding Regulations (VFR) apply to all members of the Association.

1.3 When the general meeting of the Dutch Kennelclub, Raad van Beheer(RvB) decides to make changes in their Cynological Rules(KR) that apply to the Association Breeding Regulations, the board of the Association immediately adopts and implements these in the VFR. Unlike the provisions in Article 1.1 these changes do not need the approval of the general meeting of the Association. This does not relieve individual breeders of the obligation to be aware of and stay abreast of recent changes in the KR, even if the board of the Association is in default.

1.4 Definitions referred to in this VFR are adopted from the definitions in the internal Rules and the KR from the RvB.

1.5 The Internal Rules and Regulations of the RvB apply and oversee this VFR as external regulations.

1.6 Registration of a litter in the Dutch studbook (NHSB) by the RvB is done in accordance with the rules from the KR.

1.7 Terminology and Definitions

A. Review Committee

This committee has the following responsibilities: Review whether members who breed Kooikerhondjes act or have acted in accordance with the VFR. This objective is also valid if one of the owners of a breeding pair is not a member of the Association.

B. Committee Information, breeding, health and behavior.

Hereafter referred to as: Information Committee, has the following mission: To ensure the improved quality, health, character and exterior of the Kooikerhondje. It does this by collecting and providing information to breeders and owners of dogs.

C. ENM

Hereditary Necrotising Myelopathy is also known as ENM, Kooikerparalysis and leukodystrophy. ENM is diagnosed when a veterinarian concludes the animal exhibits the clinical picture described in the article Hereditary Necrotising Myelopathy in Kooikerhondjes, by PJJ Mandigers, and also proven through autopsy performed by an institution recognized by the Dutch government.

DNA tests are performed to determine whether a kooikerhondje is a "carrier" of ENM or "free" of this condition. This examination should take place in accordance with the method used by the haematological or biochemical laboratory of the University Clinic for Companion Animals in Utrecht (The Netherlands).

D. Epilepsy

Epilepsy is a disease in which the dog repeatedly exhibits epileptic attacks or seizures. Seizures can be described as recurrent abnormal behavior, and depending on the type of epilepsy exhibits a number of characteristic features.

Epileptic seizures can be divided into several types:

1) Classic generated attack.

This is the most commonly known and recognized form of epilepsy. It is a major attack in which the dog is usually restless and anxious in the early stages. This stage can last from a few minutes to a few days. During the actual attack: loss of consciousness, convulsions, periods of cramps, salivation, respiratory, urinary and fecal incontinence. This phase usually lasts a few minutes. During the final phase, the recovery phase: muscle relaxation, regaining consciousness. The dog may be extremely restless or just tired. This phase may take several hours to days.

2) Partial epileptic seizures.

During these seizures the dog has only one or two characteristics of a seizure. For example, the dog falls for just a moment, convulsing only with front paws, the dog does not lose consciousness.

3) Atypical epileptic seizures.

This is a residual group in which the attack cannot be classified in one or the other group. For example, fly-catching, tail-chasing, ear trembling. These attacks are often very subtle and hard to notice, this form of epilepsy is often not recognized as a seizure. Forwarnings are random or virtually non-existent.

In the veterinary world epilepsy is only diagnosed if the epileptic attacks, in whatever form, manifest themselves repeatedly (twice or more). Epilepsy can be divided into two types:

Primary epilepsy: there is no direct cause for the epilepsy. All types of seizures may occur.

Secondary epilepsy: in this form of epilepsy the cause of the attacks has a demonstrable other variation or cause.

The diagnosis primary or secondary form must be determined by independent veterinary investigation. Burden of proof lies with the owner of the animal suffering from epilepsy.

E. Behavior

The character of the Nederlandse Kooikerhondje is described as follows:

The Nederlandse Kooikerhondje has an attractive, friendly appearance, yet there is a lot of temperament in this breed. In order to be able to perform their original work in the duck decoy, quiet, self-assured behavior was essential.

Outside the hunting season the kooikerhondje had to destroy pests. For this task, it had to have a certain fierceness, speed, and tenacity. Cooperation with the decoy boss was a requirement for all work in the duck decoy, hence the attentive attitude and the "will to please". The work also demanded perseverance and stamina.

The modern Nederlandse Kooikerhondje should still possess all these necessary properties. Fear induced aggression or dominant behavior towards humans and dogs is definately undesired. The dog must present itself freely and with sufficient confidence in the ring and must allow the judge to touch him, remaining friendly and indifferent.

F. Behavioral Certificate.

Statement issued by the information committee based on valid judging reports of a dog.

A behavioral certificate may be issued when:

- a. There are only two valid judging reports and neither has a negative comment about the behavior.
- b. There are more than two but not more than five, valid judging reports and there is a negative comment about the behavior in only one of them.
- c. There are more than five valid judging reports and maximum two have a negative comment about the behavior of the dog.
- d. There have been more than five valid judging reports and more than two have a negative comment about the behavior; and the owner obtains two reports demonstrating that the dog possesses a sufficiently stable character, prepared by two different behavioral experts from the Nederlandse Association of Behavior therapists for dogs (the professional Association for graduate dog behavioral therapists, formerly Alpha).
- e. Negative comments might be: "can not be touched", "fearful behavior", "lunges", "bites", "disqualified due to behavior".

G. Deviant Behavior

Deviant behavior means the dog does not exhibit normal fear and/or exhibits aggression.

H. Valid Judging

Evaluation by a Judge, appointed by RvB for judging the Nederlandse Kooikerhondje, in a dog show organized by the Association, or during a (inter)national dog show.

The age of the dog at the time of the first evaluation must be at least twelve months and at the time of the second, at least fifteen months. Said judgments should be carried out by different judges.

I. Kinked Tail

The tail exhibits a kink due to a congenital deformity of one or a few of the tail vertebra.

J. Hereditary Eye Disorders

There is a hereditary eye defect if there is an eye disorder, according to the ECVO (European College of Veterinary Ophthalmologists) research, diagnosed by an authorized veterinary ophthalmologist.

K. Eye Exam

An exam focused on hereditary eye diseases by an ECVO certified veterinary ophthalmologist. The examination can be performed from the age of 12 months and remains valid for 24 months. After 24 months a new exam must be completed.

L. Patella Luxation

Patella Luxation is the abnormal movement of the kneecap either inwardly or outwardly.

M. Patella / knee examination

This examination is carried out by experts that are recognized by the RvB in accordance with the by RvB established Meutstege protocol. This examination may take place when the animal is at least 12 months old.

N. Patella Luxation Panel Survey

Article repealed by 01-04-2017.

O. Shoulder height

Measured length of the perpendicular line from the withers to the ground.

P. VWD

Von Willebrand disease (VWD) is where a dog is missing the von Willebrand factor (vWf). VWD is found through a blood test using DNA testing for a dog and it comes out a 'sufferer'. This research should be done according to the methodology used by the haematological or biochemical laboratory of the University Clinic for Companion Animals at Utrecht (Netherlands).

DNA analysis is done to determine whether a kooikerhondje is a "carrier" of VWD, or is "free" of this disease.

2. BREEDING REGULATIONS

Article VIII.2 KR, in conjunction with the rules of the Association.

2.1. A bitch should not be bred by her grandfather, her father, her brother, her son or her grandson.

Pups from one of these combinations will not be registered by the NHSB (VIII.2 Article, and Article KR III.14 subsection 1I KR).

2.1.1 In addition to the above relationships, a bitch is not allowed to mate her half-brother .

2.2 **Repeat Combinations:**

The same parent combination is unlimited.

2.2.1 The previous subsection applies that same parent combinations are permitted only if they previously have not produced together more than 12 offspring.

2.3 **Minimum age male:**

The minimum age of the dog on the day of breeding must be at least 15 months.

2.4 **Number of breedings:**

The stud dog may have up to three successful breedings per calendar year with a maximum total of 15 successful matings in The Netherlands throughout his life. In addition, a registered dog in the Netherlands may have a maximum of 10 litters outside of the Netherlands, up to 3 per country. A successful breeding means at least one live pup is born and registered in the NHSB.

Note 1: In special circumstances, a litter will not be registered in the NHSB (Article III.14 KR), however this still counts as a successful mating.

Note 2: If the male's sperm is used for artificial insemination (AI), this counts as a mating.

2.5 **Cryptorchid and monorchide:**

Cryptorchid or monorchide dogs are excluded from breeding.

2.6 **Use of foreign sires:**

When a foreign sire is used the dog needs to be registered in a FCI (Federation Cynologique Internationale) approved stud book, and must comply with the health requirements as stated in this VFR.

With respect to the breed standard he needs to have: 2 judging reports with at least 1 'Very Good' qualification. Both reports should have been carried out by FCI licensed judges for this breed. The dog should not have, according to the breed standard, severe or disqualifying faults. The age of the

dog must be at least twelve months at the time of the first judging report and at the time of the second judging at least fifteen months. For these foreign sires a behavior certificate is not required.

2.7 Artificial insemination (sperm of living and/or deceased sires):

If a breeder is using the sperm of a living or a deceased sire, all rules from the VFR apply as if it were a natural mating of the stud.

3. WELFARE RULES (Article VIII.1 KR)

3.1 A bitch is not allowed to be bred before the day she reaches 18 months of age.

3.2 A bitch, that didn't had a litter before, is not allowed be bred after the day she reaches 72 months of age.

3.3 A bitch, which previously has had a litter, is not allowed to be bred after the date she reaches 96 months of age.

3.4 A bitch is not allowed to be bred after the day on which her fifth litter was born.

3.5 A bitch is not allowed to be bred if this doesn't result in at least 12 months between the births of two consecutive litters of this bitch.

4. HEALTH RULES

4.1 Health (Screening) parents:

If it is established by the RvB and/or approved protocol studies, preventive screening of parents must be carried out by experts approved by the RvB in accordance with by the RvB approved research protocols.

4.2 Mandatory screening.

Based on scientific research, the following health problems identified within the breed must be examined before breeding:

- Hereditary eye diseases
- Patella Luxation
- Von Willebrand disease.

- Hereditary Necrotising Myelopathie (ENM)

4.3 Conditions:

4.3.1 Standards for Hereditary Necrotising Myelopathy (ENM)

- Animals suffering from ENM are excluded from breeding.
- Animals that are, according to research, a "carrier" of ENM may be used for breeding, provided they are combined with an animal in which the test result is "free" from ENM.
- The combination of carrier X carrier is not allowed.

It is strongly recommended not to exclude carriers from breeding.

4.3.2 Standards for epilepsy

- Sufferers from epilepsy and their direct offspring are excluded from breeding.
- Parents of two or more offspring with observed epileptic seizures are excluded from breeding, unless it is secondary epilepsy proved by veterinary examination.
- Direct descendants of the same combination of parent dogs as described in subsection b, are excluded from breeding.
- It is recommended not to use direct offspring of parent dogs nor full brother or full sister of one of those parent dogs as described in subsection b. for breeding.

4.3.3 Standards for hereditary eye diseases

- It is only permitted to breed parents that have received a "free" from hereditary eye disease diagnosis from an ECVO certified eye exam.
- The combination of parent dogs, having produced direct offspring who seem to suffer from an inherited eye condition, is not allowed to be repeated.
- Parents that produced two offspring combinations that prove to be suffering from cataract or PRA are excluded from breeding.
- Descendants from sufferers of a hereditary eye disease, which later became known, are not allowed to be bred before reaching the age of 36 months and they need to have an eye exam ECVO at a minimum age of 34 months.
- It is strongly recommended not to use for breeding descendants of later known sufferers of cataract or PRA.

- f. It is recommended to undergo an ECVO eye examination of all full siblings of dogs suffering from cataract or PRA.

4.3.4 Standards of von Willebrand disease (VWD)

- a. Dogs suffering from VWD are excluded from breeding.
- b. Animals which are a "carrier" of VWD are excluded from breeding.

4.3.5 Standards for patella luxation

- a. Animals that have patella-luxatie grade two or more according to a knee examination or have had (surgical removal) are excluded from breeding.
- b. The combination of parent dogs, having produced direct offspring who appear to suffer from patella-luxation, may not be repeated.
- c. Animals with patella-luxation grade 1 according to a knee examination are allowed to be used for breeding, provided that they are combined with an animal in which the result of the knee examination is "free".

4.3.6 Standards for kinked tails

- a. Animals that have a kinked tail are excluded from breeding.
- b. The combination of parents, who has produced direct offspring, which have a kinked tail, is not allowed to be repeated.
- c. A male or female who has in 3 separate litters (various combinations) produced offspring with a kinked tail, is excluded from breeding.

4.3.7 At the time of the breeding both animals should be in excellent condition and in good health.

4.4 Disqualifying faults:

Dogs with one or more disqualifying faults (according to the breed standard) may not be bred.

5. CODE OF CONDUCT

5.1 Character Demands:

Both parents must meet the character requirements such as those described in the standard.

5.2 Compulsory behavior test:

For this breed a mandatory behavioral test does not apply.

5.2.1 However, for breeding a behavioral certificate should be granted for both parents.

6. WORK SUITABILITY

6.1 For this breed a mandatory job aptitude test is not applicable.

7. EXTERIOR RULES

7.1 Qualification:

Both parents must have participated at least once in a dog show regulated by the RvB and/or FCI and have achieved a minimum qualification of 'Very Good'.

7.1.1 Both the male and the female must have obtained the above qualification before breeding at a valid judging, by a judge appointed by the RvB for kooikerhondjes.

7.1.2 In addition, the dog must be judged at least once at an event of the Association or a (inter)national dog show by a judge appointed by the RvB for Kooikerhondjes. The dog should not have, according to the breed standard, severe or disqualifying faults. The age of the dog must at the time of the first judging be at least twelve months and during the second at least fifteen months. These judgments should be carried out by different judges.

7.1.3 The breeder aims to breed the ideal size of the breed, ie 40 cm for a male and 38 cm at the withers for a bitch. Therefore, it is desirable to breed males with a height between 37 cm and 42 cm and bitches with a height between 35 cm and 40 cm

7.2 Breeding Suitability

Breeding suitability judgments are not applicable.

8. RULES WELL-BEING AND TRANSFERRING PUPS

8.1 Deworming and vaccinations:

The breeder is responsible for the proper deworming and vaccination of pups in accordance with conventional veterinary standards and for a Pet Passport completed and signed by the veterinarian.

The pups should be dewormed and they must be provided with a unique transponder ID at the time of transfer.

8.2 Transfer of puppies:

The puppies may not be transferred to new owners earlier than 7 weeks of age. There must be a minimum of 7 days between the first vaccination and the transfer to the new owner.

8.3 The breeder is expected:

- a. Breeder provides information about the pedigree of the puppies and any inherited diseases/disorders that are present in the pedigree and may exist in the litter, including whether breeder has made use of animals, such as in Article 4.3.2.d, and 4.3.3.e.
- b. Breeder needs to stipulate known deviation relating to health, character and the breed standard of the puppies to the new owner.
- c. Breeder provides good care for the puppies until the time of transfer to the new owner, which should include: socializing the pups, using an enriched environment, preferably within the family.
- d. Breeder provides advice on socializing and raising the puppy.
- e. Breeder provides advice on the diet of the puppy.
- f. Breeder basically yields a healthy puppy to the new owner.
- g. Breeders and owners of Kooikerhondjes are expected to work in mutual coordination with and make use of the knowledge gathered by the Information Committee.
- h. It is strongly recommended that breeder and owner sign a written contract. (e.g. contract of the VHNK)

8.5 Rights and obligations of the breeders with respect to the Association

8.5.1 Breeders who are members of the Association and meet the standards for breeding as expressed in Article 2, 3, 4, 5 and 7 of these regulations are eligible:

- a. to obtain information about the health, the nature and the exterior of his bred kooikerhondjes;
- b. to obtain information about the health, the nature and the exterior of other kooikerhondjes included in the "club register";

- c. information on suitable breeding pairings for breeder;
- d. a litter inventory;
- e. placement on the breeders list on the VHNK website.

8.5.2 For the provisions under 8.5.1.a to and including 8.5.1.d. of this Article, the breeder may apply to the Secretary of the Information Committee. For the provisions under 8.5.1.e. in this Article the breeder may apply to the Secretary of the Association.

8.5.3 Breeders who are members of the Association should report all litters bred by them. Breeders should report the litter within one week of the birth with the secretary of the Review Committee. However, it is possible to report the planned litter after mating.

8.5.4 The breeder must report the litter as in the preceding subsection , using the form provided by the Association. Note that to the extent that the breeder has not already provided the requested data to the Association, it must present in this form. Checking of the data should be done in advance as much as possible.

8.5.5 A breeder who is a member of the Association is responsible for an amount to be determined by the board of the Association for each kooikerhondje bred and microchipped by the RvB .

8.6 Penalties

8.6.0 In addition to the penalties in violation of KR imposed by the Disciplinary Committee of the RvB , the below penalties apply for the Association.

8.6.1 A breeder and/or stud dog owner who is a member of the Association is in violation if he does not comply with the required standards set out in Article 2, 3, 4, 5 and 7 of these regulations. Automatically the breeder loses their entitlement to the provisions of Article 8.5.1.d and 8.5.1.e. of these regulations.

8.6.2 A breeder will be contacted by the board of the Association in a first instance of violation of one or more standards specified in these regulations. This breeder and/or stud owner will have an opportunity to explain their motives. Repeated violations will be reported by the

administration in the periodical of the Association. If a member repeatedly violates standards, the board is entitled to terminate the membership in accordance with Article 5 of the Statutes.

8.6.3 If dogs are bred that are excluded from breeding in accordance with the provisions under Article 4 of these regulations, an official announcement of this action will be done by the board and published in the periodical and the member can be dispelled under Article 5 of the Statutes . Before the announcement , the breeder and /or studdog owner have the opportunity to explain why these animals were used.

9. FINAL AND TRANSITION

9.1 These regulations do not apply to litters born of a bitch bred on or before the day on which these regulations come into force.

9.2 Health results, judging reports, behavioral and/or job qualifications that were issued before these regulations were enforced shall be deemed to fall within the scope of these regulations.

9.3 If strict application of the provisions of these regulations causes unreasonable or disproportionate harm to a person, the board may, if not contrary to the KR, grant dispensation including written reasons, from the provisions of Article 2, 5, and 7 of these regulations.

9.4 In cases in which this regulation does not apply, or in case of disagreement regarding the application of it the general meeting decides. Only in case of urgency the board decides.

9.5 Appeals may be made by the accused to the arbitration board of the Association against a ruling under Article 9.4 of these regulations.

9.6 In special cases, the Association may decide to allow a certain pairing that deviate from this VFR, if the interests of the breed are served. A decision based on this subsection shall be duly communicated to the members of the Association.

9.7 Amendments to these regulations

Amendments to these rules can only be decided in a general meeting by a majority of the votes cast.

10 EFFECTIVE DATE

10.1 These VFR are entered into force after it has been approved by the Board of the RvB in accordance with Articles 10 and HR VIII. 5+ 6 KR.

Adopted by the General Meeting of the Association set on 25 May , 2014. Last updated by the General Meeting of the Association on 11 May 2019.

The President

K. Ueckert The Secretary

RH Ludema-Huitema